

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องของดีเมืองสี่แคว สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ จังหวัดนครสวรรค์

นางจิรนนท์ ชมชื่น

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

The Construction of a Supplementary Reading Entitled Good Things in
Si Kwaie City for Prathom Suksa VI Students at Wat Phanomset School
in Nakhon Sawan Province

Mrs. Cheeranan Chomchuen

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction
School of Educational Studies
Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องของดีเมืองสี่แคว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ จังหวัดนครสวรรค์
ชื่อและนามสกุล	นางจิรนนท์ ชมชื่น
แขนงวิชา	หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา	ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2557

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ปราณี ปราบริปู)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรถนพ จินะวัฒน์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องของดีเมืองสี่แคว สำหรับนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ จังหวัดนครสวรรค์
ผู้ศึกษา นางจิรนนท์ ชมชื่น **รหัสนักศึกษา** 2532102015 **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
 (หลักสูตรและการสอน) **อาจารย์ที่ปรึกษา** รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์ **ปีการศึกษา** 2556

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องของดีเมืองสี่แคว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ จังหวัดนครสวรรค์ และ (2) ตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องของดีเมืองสี่แคว

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องของดีเมืองสี่แคว ที่สร้างขึ้น แบบประเมินคุณภาพหนังสือ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า (1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องของดีเมืองสี่แคว ที่สร้างขึ้นประกอบด้วยเนื้อหาจำนวน 6 บท ได้แก่ เมืองสี่แควที่น่ารู้จัก แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ประเพณีท้องถิ่น วรรณกรรมท้องถิ่น และของฝากที่มีชื่อเสียง และ (2) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าในภาพรวมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ หนังสืออ่านเพิ่มเติม ประถมศึกษา ของดีเมืองสี่แคว นครสวรรค์

Independent Study title: The Construction of a Supplementary Reading Entitled Good Things in Si Kwaie City for Prathom Suksa VI Students at Wat Phanomset School in Nakhon Sawan Province

Author: Mrs. Cheeranan Chomchuen; **ID:** 2532102015;

Degree: Master of Education (Curriculum and Instruction);

Independent Study advisor: Thanarat Sirisawadi, Associate Professor;

Academic year: 2013

Abstract

The objectives of this independent study were (1) to construct a supplementary reading entitled Good Things in Si Kwaie City for Prathom Suksa VI students at Wat Phanomset School in Nakhon Sawan province; and (2) to verify quality of the constructed supplementary reading entitled Good Things in Si Kwaie City.

The sample consisted of three experts and 10 Prathom Suksa VI students at Wat Phanomset School, all of which were purposively selected. The employed instruments for the study were the constructed supplementary reading entitled Good Things in Si Kwaie City, a book quality assessment form, and a questionnaire on student's opinions toward the supplementary reading. Statistics employed for data analysis were the mean and standard deviation.

Findings of the study were that (1) the constructed supplementary reading entitled Good Things in Si Kwaie City comprised six chapters, namely, the Worth Knowing Si Kwaie City, Natural Tourist Attractions, Historical Tourist Attractions, Local Customs, Local Literature, and Well Known Souvenirs; and (2) results of quality verification of the reading by experts showed that the overall quality of the supplementary reading was appropriate as shown by the IOC of 1.00; also, the students had opinions that the overall quality of the supplementary reading was appropriate at the highest level.

Keywords: Supplementary reading, Prathom Suksa, Good Things in Si Kwaie City, Nakhon Sawan

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์ธนรัชต์ ศิริสวัสดิ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำ
และติดตามการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมานับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จ
เรียบร้อยสมบูรณ์ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่งขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ
โรงเรียนวัดพนมเศษที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลนอกจากนี้ผู้ศึกษา
ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเพื่อนักศึกษาและ
ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนช่วยเหลือ
และให้กำลังใจตลอดมา

จิรนนท์ ชมชื่น

พฤษภาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
ขอบเขตของการศึกษา	4
กรอบและแนวคิดในการสร้างหนังสือ	5
แนวทางการสร้างหนังสือ	28
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	35
บทที่ 2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ขอดีเมืองสี่แคว	36
บทที่ 3 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	107
สรุปผลการศึกษา	107
การอภิปรายผล	111
ข้อเสนอแนะ	114
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก	119
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	120
ข สำเนาหนังสือเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ	122
ค ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	124
ง ผลการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม	126
จ แบบประเมินความคิดเห็น	136
ประวัติผู้ศึกษา	141

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา

การอ่านมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน เนื่องจากการอ่านเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ เป็นสื่อกลางในชีวิตประจำวันทำให้ทันต่อเหตุการณ์ ได้แนวคิดที่สามารถนำไปแก้ปัญหาต่างๆ เป็นช่องทางของการรับรู้ความคิดและประสบการณ์อย่างไม่จำกัดขอบเขต การอ่านยังทำให้เกิดการผลิตเฟลินและตอบสนองความต้องการด้านการพัฒนาการได้อีกด้วยการฝึกฝนให้เป็นนักอ่านที่ดีต้องเริ่มจากครอบครัวและผู้ปกครองที่อยู่ใกล้ชิดช่วยฝึกฝนนิสัยรักการอ่านให้แก่บุตรหลานเป็นขั้นแรก ต่อจากนั้นสถานศึกษาหรือโรงเรียนหรือสถาบันที่ต้องสานต่อในการพัฒนาทักษะด้านภาษาโดยเฉพาะทักษะการอ่านเพื่อเป็นเครื่องมือด้านการศึกษาค้นคว้าให้แก่ผู้เรียน

การอ่านเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการอ่านจัดเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญในการเรียนรู้ ทรงมีพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ครั้งที่ 33 โดยทรงกล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า

“การอ่านจะเป็นการเสริมทั้งด้านของความคิด การวิเคราะห์ การประมวลผล การใช้ทฤษฎีให้เกิดผลทางปฏิบัติและยังช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีในสังคมทุกระดับไปจนถึงสังคมโลก ส่งผลให้มนุษยชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข”

จะเห็นได้ว่าการอ่านมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังที่ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542: 11) ได้กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนโตและจนกระทั่งถึงวัยชรา การอ่านทำให้รู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆทั่วโลก ซึ่งปัจจุบันเป็นโลกของข้อมูลข่าวสาร ทำให้ผู้อื่นมีความสุข มีความหวัง และมีความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน การอ่านมีประโยชน์ในการพัฒนาตนเองคือพัฒนาการศึกษา พัฒนาอาชีพพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ และสนองความอยากรู้อยากเห็นนอกจากนั้นการจะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ต้องอาศัยประชาชนที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งความรู้ต่างๆได้มาจากการอ่านนั่นเอง

กองทัพ เคลือบพนิกุล (2542: 3-4) ได้สรุปความสำคัญของการอ่านไว้หลายประการ คือ การอ่านเป็นพื้นฐานของการเรียนวิชาอื่น ๆ จึงต้องอาศัยการอ่านเป็นเครื่องมือเป็นกระบวนการ ถ่ายทอดความรู้สึกร่วมช่วยในการดำรงชีวิต ถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยสู่รุ่นหลังๆ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545: 2) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอ่านดังนี้ คือ การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสาะแสวงหาความรู้ การรู้และการใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องจึงจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคน การรู้จักฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานการอ่านที่ดี ทั้งจะช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวางด้วย

สรุปได้ว่า การอ่านหนังสือนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดองค์ความรู้การรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับการดำรงชีวิต และการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

จากความสำคัญของการอ่านจะเห็นได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่เกี่ยวกับด้านการอ่าน คือ

สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ส่วนการกำหนดตัวชี้วัดของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน ได้กำหนดไว้ว่า อ่านได้ถูกต้อง รวมทั้งจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน และนำความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้ มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่านได้

ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและมีเจตคติที่ดีต่อการอ่านนั้น ครูจะต้องเป็นผู้จัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน และสิ่งสำคัญจะต้องมีหนังสือที่เหมาะสมกับวัยผู้เรียน เพราะหนังสือเป็นสื่อพื้นฐานของการศึกษาขั้นต้นที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ดังนั้นหนังสือจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทักษะการอ่านนั้นจะต้องมีสื่อที่เหมาะสมคือหนังสือ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2551: 27) ยังได้ระบุถึงเรื่องสื่อการเรียนรู้ว่าเป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

สื่อการอ่านประเภทหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ในการพัฒนาการอ่านของผู้เรียนได้แก่ หนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งจินตนา ไบกาซูยี (2542:134) ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ หนังสือที่บรรจุความรู้ ซึ่งอาจจะเป็นความรู้ส่วนใดส่วนหนึ่งจากหลักสูตรหรือความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละคน

ดังนั้นหนังสืออ่านเพิ่มเติมจึงเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ผู้สอนสามารถจัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อช่วยพัฒนาการอ่าน สร้างเจตคติที่ดีต่อการอ่าน และเรื่องที่สมารถนำมาจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้นมีหลากหลาย โดยเฉพาะเรื่องในท้องถิ่นสามารถนำมาจัดทำเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมได้ เพราะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวผู้เรียน เป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นตนเองและส่งผลให้ช่วยกันอนุรักษ์ท้องถิ่นได้อีกด้วย

การจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีจะต้องมีเนื้อหาที่ชวนอ่าน ซึ่งหากเนื้อหาของหนังสือเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแล้ว จะทำให้หนังสือนั้นมีความหมายต่อผู้เรียนและมีคุณค่าต่อท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

ดังที่สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537: 128) ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่สอดคล้องกับการสอนอ่าน ได้แก่ ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างข้อความกับประสบการณ์เดิม หมายความว่า เมื่อผู้อ่านอ่านสารประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านบันเทิงหรือวิชาการ จะพยายามโยงเข้าสู่ประสบการณ์เดิมและใช้ประสบการณ์ที่ตนมีอยู่เป็นเครื่องมือ ช่วยในการตัดสินใจเพื่อยอมรับหรือไม่ต่อไป แต่ถ้าเรื่องที่อ่านไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนผู้อ่านจะอ่านช้า 2-3 ครั้งจนกว่าจะแน่ใจเพื่อตัดสินใจ ข้อมูลที่ได้รับการยอมรับแล้วจะเก็บไว้ในสมองเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยใช้เนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น ราตรี ผลโภชน์ (2551: บทคัดย่อ) ดังนั้นการนำเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่นที่ผู้เรียนอาศัยอยู่มาเป็นเนื้อหาของหนังสืออ่านเพิ่มเติมจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะพัฒนาการอ่านของผู้เรียน ดังที่ราตรี ผลโภชน์ ได้สร้างหนังสือเรื่อง มนต์เสน่ห์เทพสถิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่าผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระดับที่ 0.66-1.00 และตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เรียนประเมินด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านเนื้อ ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสือ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระดับที่ 1.00 สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

นครสวรรค์เป็นจังหวัดที่มีประวัติยาวนานมาตั้งแต่สมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์ ดังปรากฏหลักฐานแหล่งโบราณคดีหลายแห่ง เช่น แหล่งโบราณคดีบ้านจันเสน นับเป็นเครื่องยืนยันถึงแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่ง ในสมัยสุโขทัยและอยุธยา นครสวรรค์จัดเป็นเมืองหน้าด่านและจุดพักทัพที่สำคัญในการทำศึกสงครามทั้งกับพม่าและหัวเมืองฝ่ายเหนือ นอกจากนี้ยังเป็นย่านการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่ขนส่งมาทางเรือระหว่างภาคกลางกับภาคเหนือ เนื่องจากเป็นที่ที่จุดผ่านแม่น้ำปิง วัง ยม และน่าน ไหลมาบรรจบกันบริเวณปากน้ำโพ เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำเจ้าพระยา นอกจากนี้ยังมีประเพณีต่าง ๆ ที่มีความสำคัญและยังคงสืบทอดต่อไป คือประเพณีแห่มังกรในช่วงเทศกาลตรุษจีน มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง รวมถึงมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์ไว้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจและมีความเหมาะสมในการที่จะนำมาเป็นเนื้อหาในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้เรียน

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะใช้ข้อมูลของจังหวัดนครสวรรค์ มาจัดทำเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ของดีเมืองสี่แคว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องของดีเมืองสี่แคว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครสวรรค์
- 2.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องของดีเมืองสี่แคว

3. ขอบเขตของการศึกษา

3.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ของดีเมืองสี่แคว กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่สร้างขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครสวรรค์ มีเนื้อหาประกอบด้วย บทที่ 1 เมืองสี่แควที่น่ารู้จัก บทที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บทที่ 3 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ บทที่ 4 ประเพณีท้องถิ่น บทที่ 5 วรรณกรรมท้องถิ่น และบทที่ 6 ของฝากที่มีชื่อเสียง แต่ละเรื่องมีภาพประกอบและกิจกรรมท้ายบทเรียน

3.2 การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มิประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในด้านภาษาไทย โดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง ตรวจสอบความเหมาะสม ขอบข่ายของเนื้อหา นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำหนังสือที่ได้รับการแก้ไขแล้วให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน ของโรงเรียนวัดพนมเศษ

อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ประเมินคุณภาพของหนังสือโดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า

4. กรอบและแนวคิดในการสร้างหนังสือ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและแหล่งความรู้ต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ของดีเมืองสี่แคว ดังนี้

- 4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
- 4.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม
- 4.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดนครสวรรค์
- 4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะและกระบวนการที่จำเป็น และสำคัญในการศึกษาหาความรู้ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ในการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่านประกอบด้วยความหมายของการอ่าน คุณค่าและความสำคัญของการอ่าน ดังนี้

4.1.1 ความหมายของการอ่าน

มีผู้กล่าวถึงความหมายของการอ่านไว้หลายท่าน ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554:1364) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า อ่าน หมายถึงตามตัวหนังสือ ถ้าออกเสียงเรียกว่าอ่านออกเสียง ถ้าไม่ต้องออกเสียงเรียกว่า อ่านในใจ สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจเช่น อ่านสีหน้า อ่านริมฝีปาก อ่านในใจ หรือตีความ เช่น อ่านรหัส อ่านลายแทง

คู่มือการจัดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของกระทรวงศึกษาธิการ (2546:7) ได้ให้คำจำกัดความของการอ่านว่า หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิดและเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ความคิดหรือสาระจากเรื่องราวที่อ่านไปใช้ประโยชน์ได้

สุพรรณิ วราทร (2545:13) ได้อธิบายความหมายของการอ่านโดยสังเขป เปรียบเทียบการอ่านกับกระบวนการถอดรหัสเป็นปฏิกิริยาอันเป็นผลจากการเห็นสัญลักษณ์ หรือข้อความ การอ่านเป็นเรื่องเกี่ยวกับทักษะทางความคิด กระบวนการทางสมองที่ซับซ้อนประกอบด้วย การเห็นและรับรู้ข้อความ (word perception) การเข้าใจ (apprehension) และการแปลความหมาย (interpretation)

สรุปได้ว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการแปลความหมายของตัวอักษร สัญลักษณ์หรือภาพโดยใช้ทักษะการคิด เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจสิ่งที่อ่านแล้วนำไปใช้ประโยชน์ได้

4.1.2 ความสำคัญของการอ่าน

มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้หลายท่าน ดังนี้

จินตนา ไบกาซูยี (2542: 57) ได้สรุปถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านมีความสำคัญมาก ถ้าหากผู้อ่านอ่านไม่ออก อ่านไม่เก่ง และไม่มีนิสัยรักการอ่าน ผู้อ่านจะไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนทุกวิชา ซึ่งส่งผลไปถึงการประกอบอาชีพในอนาคต นักเรียนที่ฉลาด และเรียนเก่งมักจะเป็นคนที่อ่านเก่งเสมอ คนที่มีชื่อเสียงประสบความสำเร็จในชีวิตมักเป็นคนที่ชอบอ่านหนังสือ

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542: 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านสรุปได้ดังนี้

- 1) การอ่านช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต
- 2) การอ่านทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อชีวิต
- 3) การอ่านช่วยให้คนมีเหตุผลและความคิดที่กว้างไกล
- 4) การอ่านทำให้คลายทุกข์ได้

วรรณิ์ โสมประยูร (2544: 121-122) ได้กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อทุกเพศทุกวัยและทุกสาขาอาชีพ ดังนี้

- 1) การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ ผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยทักษะในการอ่าน ทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองได้รับความรู้และประสบการณ์ตามที่ต้องการ
- 2) ในชีวิตประจำวันโดยทั่วไป คนเราต้องอาศัยการอ่านติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกับบุคคลอื่นร่วมไปกับทักษะการฟัง การพูดและการเขียน ทั้งด้านภารกิจส่วนตัวและประกอบอาชีพการงานต่าง ๆ ในสังคม
- 3) การอ่านช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากสิ่งที่อ่านไปปรับปรุงและพัฒนาอาชีพหรือธุรกิจการงานที่ตนเองกระทำอยู่ให้เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จได้
- 4) การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์หลายชนิด นับว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจมาก เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร นวนิยาย การ์ตูน ฯลฯ เป็นการช่วยให้บุคคลรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานได้เป็นอย่างดี

5) การอ่านสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ช่วยให้นั่นคง ปลอดภัย ช่วยให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ ช่วยให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ช่วยให้มีเกียรติยศและชื่อเสียง ฯลฯ

6) การอ่านทั้งหลายจะส่งเสริมให้บุคคลได้ขยายความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง ทำให้เป็นผู้รอบรู้ เกิดความมั่นใจในการพูด ปราศรัย การบรรยาย หรืออภิปรายปัญหาต่าง ๆ นับว่าเป็นการเพิ่มบุคลิกภาพและความน่าเชื่อถือแก่ตนเอง

7) การอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีต เช่น ศิลาจารึก ประวัติศาสตร์ เอกสารสำคัญ วรรณคดี ฯลฯ จะช่วยให้อนุชนรู้จักอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยไว้ และสามารถพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้

กานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2546: 89) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญยิ่งต่อคนไทยในโลกปัจจุบัน การอ่านช่วยพัฒนาสติปัญญาของผู้อ่านในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยี ซึ่งมีความก้าวหน้าอย่างมาก มีการเสนอข่าวสารอย่างรวดเร็วทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ซึ่งต้องการใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการรับรู้และติดตามความก้าวหน้าเพื่อที่จะได้ทันการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในโลกยุคปัจจุบัน

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และคนอื่น ๆ (2546: 57) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ ดังนี้

- 1) การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้
- 2) การอ่านเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ
- 3) การอ่านเป็นเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรม
- 4) การอ่านเป็นวิธีการส่งเสริมให้คนมีความคิดอ่านและฉลาดรอบรู้
- 5) การอ่านเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ
- 6) การอ่านเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต
- 7) การอ่านเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาการเมืองการปกครอง ศาสนา ประวัติศาสตร์และสังคม

8) การอ่านเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาระบบการสื่อสารและการใช้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

เสนีย์ วิลาวรรณ (2547: 123) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า เป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เพราะมนุษย์อยู่ในยุคข้อมูลข่าวสารเนื้อหาสาระทางวิชาการ รวมทั้งข้อมูลต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันนั้นต้องอาศัยการอ่านจึงจะสามารถเข้าใจและสื่อสารความหมายกันได้ถูกต้อง แม้จะมีเทคโนโลยีมาใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน

แต่ก็ไม่สามารถทดแทนการอ่านได้ ในทางตรงกันข้ามกลับต้องยิ่งอ่านมากขึ้นและวิจารณ์ญาณคิดให้รอบคอบก่อนตัดสินใจ

เอมอร์ เนียมน้อย (2551: 1) กล่าวว่า การอ่านมีประโยชน์และความจะเป็นกับบุคคลทุกอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นักเรียน นิสิต นักศึกษา เนื่องจากวิธีการเรียนในสมัยนี้ต้องศึกษา ต้องค้นคว้าหาความรู้มาประกอบการเรียนให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่าการอ่านมีความสำคัญในชีวิตของคนเราอย่างยิ่ง นอกจากจะอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาและแนวคิดของการสอนอ่านแล้ว ควรสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน การอ่านสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้ ประสบการณ์จากสิ่งที่อ่านไปปรับปรุงพัฒนาชีวิตให้เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในชีวิต

4.1.3 สื่อการอ่าน

สื่อการอ่านเป็นเครื่องมือที่เพื่อพัฒนาการอ่านของนักเรียนให้สูงขึ้น การสอนแต่ละครั้งถ้าไม่มีสื่อ การอ่านการดำเนินกิจกรรมก็ไม่ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ดี เอส คราเชน (D.S. krashen. 1985) ได้กล่าวถึงลักษณะของสื่อการอ่านที่ดีสรุปได้ดังนี้

1) สื่อการอ่านควรสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและวิธีสอน ซึ่งจะกำหนดไว้ชัดเจนว่าต้องการให้นักเรียนอ่านสารประเภทใด และ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการอ่านอย่างไร เช่น จุดมุ่งหมายกำหนดไว้ว่า อ่านบทความเรื่อง เอดส์ แล้วตอบคำถามให้ถูกต้องอย่างน้อยร้อยละ 60 ดังนั้น สื่อที่นำมาใช้ในการอ่านจึงเป็นบทความที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่อง เอดส์

2) สื่อการอ่านควรมีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับความสามารถในการอ่านของนักเรียน โดยพิจารณาความสั้นยาวและความซับซ้อนของประโยคที่ปรากฏในเรื่อง จำนวนพยางค์ของคำ และจำนวนคำทั้งหมด เรื่องที่มีประโยคซับซ้อน จะยากกว่าเรื่องที่มีประโยคไม่ซับซ้อน ส่วนเรื่องที่มีคำใช้หลายพยางค์จะยากกว่าเรื่องที่ใช้คำน้อยพยางค์ และ เรื่องที่มีจำนวนคำมากจะใช้เวลาในการอ่านและทำความเข้าใจนานกว่าเรื่องที่มีคำจำนวนน้อย สื่อการอ่านที่มีระดับความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน จะช่วยให้การสอนอ่านมีคุณค่าและน่าสนใจ มากขึ้น

3) สื่อการอ่านควรตรงกับ ความสนใจและความต้องการของนักเรียน ครูจึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของสื่อประเภทต่าง ๆ นอกจากนั้น ครูควรศึกษาความสนใจในการอ่านของนักเรียนแต่ละวัยเพื่อจัดสื่อการอ่านที่เหมาะสมต่อไป

4) สื่อการอ่านควรมีที่เกี่ยวกับประสบการณ์ทางภาษาของนักเรียน ร้อยละ 60 ขึ้นไป ถ้ามีจำนวนน้อยกว่านี้จะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกลัวสื่อมากเกินไป คำที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางภาษาเป็นคำที่นักเรียนใช้ในชีวิตประจำวัน สื่อที่มีคำรู้จักมากจะง่ายกว่าสื่อที่มีคำรู้จักน้อย การเลือกสื่อที่เหมาะสม จึงไม่ควรยากหรือง่ายจนเกินไป

5) ตัวอักษรที่ปรากฏในสื่อควรมีขนาดพอเหมาะกับสายตาของผู้เรียน มีความชัดเจนของตัวอักษรไม่ตัวเล็กจนเกินไปจะทำให้มีปัญหาและไม่น่าสนใจ

6) ภาพที่ปรากฏบนสื่อก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยนักเรียนเกิดความสนใจซึ่งจะนำไปสู่จุดมุ่งหมายในการอ่านตรงกันข้ามกับสื่อที่มีตัวอักษรและภาพไม่ชัดเจน จะมีผลทำให้นักเรียนไม่สนใจและไม่เกิดความรู้สึกที่ต้องการอ่าน

7) การใช้ภาษา สื่อการอ่านที่ดีควรใช้ภาษาที่เหมาะสมและถูกต้องตามหลักภาษา เพื่อเป็นตัวอย่างที่นักเรียนจะนำไปใช้ประโยชน์ในการพูดและการเขียนตลอดจนการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ต่อไป

นอกจากนั้นสุนันทา มั่นเศษฐวิทย์ (2537: 149) ได้จัดประเภทสื่อที่ใช้ในการอ่านไว้ดังนี้

1) นิทานพื้นเมือง เป็นสื่อที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีของแต่ละท้องถิ่น ในบางท้องถิ่นจะบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแต่บางท้องถิ่นไม่ได้บันทึกไว้ นิทานพื้นเมืองเป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมา นักเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นจึงมักได้ยินและได้ฟังมาก่อน จึงเป็นเรื่องที่ง่ายสำหรับนักเรียน เป็นสื่อที่เร้าความสนใจผู้คนทุกวัย นอกจากจะใช้พัฒนาการอ่านได้แล้วยังสามารถใช้พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมได้

2) ประสบการณ์ทางภาษา รัสเซลล์ จี สตัฟเฟอร์ (Russell G. Stauffer, 1980) สรุปได้ว่า ประสบการณ์ทางภาษาหมายถึงเรื่องราวที่นักเรียนได้พบเห็นด้วยตนเอง หรือจากการอ่านแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นตัวอักษร ประสบการณ์ทางภาษาจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจสามารถนำมาใช้เป็นสื่อการอ่านได้

3) หนังสือแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ เป็นสื่อที่สร้างขึ้นให้สอดคล้องกับหลักสูตร ใช้พัฒนาการอ่านอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ หนังสือแบบเรียนมักจะเป็นสื่อการอ่านในชั่วโมงเรียน ส่วนหนังสืออ่านประกอบเป็นสื่อที่อ่านเพื่อเสริมความรู้และพัฒนาคุณภาพการอ่านให้สูงขึ้น หนังสือแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบมักจะเป็นสื่อคู่กัน มีตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา

4) สื่อการอ่านจากชีวิตประจำวัน เป็นสื่อที่อยู่รอบ ๆ ตัวนักเรียน เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร ตลอดจนงานเขียนที่ตรงความสนใจและเหมาะสมกับวัยของนักเรียน สื่อเหล่านี้ต้องการคำชี้แนะจากครูและผู้ปกครองเพื่อให้นักเรียนรู้จักเลือกประเภทที่เหมาะสม จะช่วยให้นักเรียนได้ประสบการณ์ทางภาษาที่มีคุณภาพ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงเลือกเรื่องในจังหวัดนครสวรรค์เป็นเนื้อหาหนังสืออ่านเพิ่มเติม

สรุปได้ว่าสื่อการอ่านมีหลายประเภท ได้แก่ นิทานพื้นบ้านประสบการณ์ทางภาษา หนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ และสื่อการอ่านจากชีวิตประจำวัน ต้องมีลักษณะดังนี้ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและวิธีการสอน มีความอย่างง่ายเหมาะสม ตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน

4.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

4.2.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือเรียกอีกอย่างว่าหนังสืออ่านประกอบมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2548:1) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่าได้แก่หนังสือที่มีสาระอ้างอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละคน

ถวัลย์ มาศจรัส (2548:1) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่าได้แก่ หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านแต่ละบุคคล และเป็นหนังสือที่มุ่งให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านเป็นการเพิ่มทักษะการอ่านให้กับเด็ก โดยมีเนื้อหาไม่ขัดต่อประเพณีวัฒนธรรมและศีลธรรมอันดี เป็นหนังสือที่เน้นเนื้อหาสาระในแง่ความรู้ ความคิด ปรัชญา โดยใช้กลวิธีการเขียนในรูปของสารคดีเป็นหลัก

จินตนา ใบกาชุย (2542:134) ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมคือหนังสือที่บรรจุความรู้ซึ่งอาจจะเป็นความรู้ส่วนใดส่วนหนึ่งจากหลักสูตรหรือความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์เสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้อ่านซึ่งเป็นนักเรียน ในวัยต่าง ๆ มีลักษณะแนวการเขียนทั้งในแง่ให้สาระประโยชน์โดยตรงในลักษณะการเขียนแบบสารคดี (Nonfiction) และให้ความสนุกในลักษณะการเขียนแบบบันเทิงคดี (Fiction) ปะปนอยู่ด้วยแต่เน้นหนักไปในแง่ให้สาระประโยชน์ความรู้ จะเป็นจุดประสงค์สำคัญของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่มีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตร และเป็นหนังสือที่ผู้เรียนสามารถใช้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

4.2.2 ความสำคัญและคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านประกอบเป็นหนังสือที่บรรจุความรู้ซึ่งอาจจะเป็นความรู้ส่วนใดส่วนหนึ่ง จากหลักสูตรหรือความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์เสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้อ่านซึ่งเป็นนักเรียนวัยต่าง ๆ มีลักษณะแนวการเขียน ทั้งในแง่ให้สาระประโยชน์โดยตรงในลักษณะการเขียนแบบสารคดี (Non Piction) และให้ความสนุกในลักษณะการเขียนแบบบันเทิงคดี (Fiction) ปะปนอยู่

ด้วยแต่เน้นหนักไปในแง่สาระประโยชน์ความรู้จะเป็นจุดประสงค์สำคัญของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยเฉพาะนิยมเขียนให้อ่านเพิ่มเติมหรืออ่านประกอบวิชาใดวิชาหนึ่ง

สมพร จารุณัฐ (2538 : 36) กล่าวถึงความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่าเป็นหนังสือที่เสริมความสนใจในการอ่าน เสริมสร้างประสบการณ์ขยายประสบการณ์เฉพาะเรื่องได้กว้างขวางลึกซึ้งช่วยส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ตลอดจนสนองความต้องการของเด็กที่ต้องการความเป็นอิสระในบางขณะและช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

ลักขณา รอดสน (2540:28) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อการสอนที่มีประโยชน์ทั้งต่อผู้สอนและผู้เรียน เป็นหนังสือที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น ช่วยส่งเสริมทักษะการอ่าน และเป็นแหล่งในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม รวมทั้งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน

สรุปได้ว่าความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือที่เสริมความสนใจในการอ่าน ส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน เป็นสื่อการสอนที่มีประโยชน์ทั้งต่อผู้สอนและผู้เรียน เป็นหนังสือที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น

4.2.3 ประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

มีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้หลายท่าน ดังนี้

ถวัลย์ มาศจรัส (2539: 24) ได้กล่าวถึงคุณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับเด็กไว้ว่า เพื่อเป็นหนังสือเสริมทักษะในการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียน

จินตนา ไบกาชุย (2542: 8) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ซึ่งเขียนไว้ในจุดประสงค์ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กสรุปได้ดังนี้

- 1) ช่วยให้เด็กได้รับความรู้
- 2) ช่วยสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
- 3) ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กให้เจริญงอกงาม
- 4) ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับเด็ก
- 5) ช่วยให้เด็กรู้จักเลือกอ่านหนังสือ อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่งและเกิดนิสัยรักการอ่าน
- 6) ช่วยทดแทนความรู้สึกของเด็กที่ขาดหายไป
- 7) ช่วยให้เด็กอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับวัยเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กไปสนใจอ่านหนังสือที่ไร้สาระและมีเนื้อหาเลวแหลม

สมพร จารุณัฐ (2542: 35-45) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า เป็นหนังสือที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) พัฒนาการทางด้านภาษา คือช่วยให้มีความสามารถทางการฟัง พูด อ่าน และเขียน
  - 2) พัฒนาการทางความคิดและสติปัญญา สร้างจินตนาการ
  - 3) พัฒนาด้านบุคลิกภาพ การอ่านหนังสือจะช่วยให้เด็กนำเหตุการณ์ และเรื่องราวที่ปรากฏในเรื่องมาพัฒนาตนเองได้
  - 4) พัฒนาทางสังคม อิทธิพลความคิดความเชื่อที่ปรากฏในหนังสือจะเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิด ความประพฤติ รู้จักวางตัว รู้หน้าที่และบทบาทในสังคมได้
- สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีประโยชน์เรื่องการพัฒนาการด้านต่างๆทั้งด้านการเรียนรู้ พัฒนาความคิดสติปัญญา พัฒนาทักษะทางภาษา และส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

4.2.4 หลักการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หลักการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมประกอบด้วย ศึกษาลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดี การเตรียมตัวเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม องค์ประกอบที่สำคัญงานเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ขั้นตอนในการเขียนหนังสือ การประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีรายละเอียดดังนี้

1) ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดี

หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับความสนใจของผู้อ่าน โดยนักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีไว้ดังนี้

บันลือ พุกกะวัน (2533: 59) สรุปลักษณะหนังสือที่ดีสำหรับเด็กว่า ต้องมีลักษณะเสริมสร้างความสนใจในการอ่าน อ่านแล้วสนุกประทับใจ เสริมสร้างประสบการณ์ ขยายประสบการณ์เฉพาะเรื่องได้กว้างขวางลึกซึ้ง

รัถพร ชังธาดา (2531: 1) ได้สรุปลักษณะของหนังสือสำหรับเด็กที่ดีว่า ต้องช่วยเสริมทักษะในการอ่านเป็นสื่อไปสู่การแสวงหาความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างค่านิยม ทศนคติ คุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม สนองความต้องการและความสนใจของเด็ก ให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน สร้างศรัทธาทางมรดกทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ

จินตนา ใบกาชุย (2536: 215-218) ได้สรุปวิธีการเขียนและการใช้ภาษาในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีไว้ว่า สำนวนภาษาจะต้องเป็นภาษาไทยที่ดี ใช้เครื่องหมายวรรคตอนเพื่อให้ข้อเขียนแม่นยำ มีเอกภาพในการเสนอเนื้อหาซึ่งให้ความรู้และสารประโยชน์ตรงกับวัตถุประสงค์ หัวเรื่อง และถูกต้องตามหลักวิชาการ มีสัมพันธภาพ มีการลำดับความที่ดี มีความชัดเจน มีความยาวพอเหมาะ

สมพร จารุณัฐ (2541: 77-136) กล่าวถึงองค์ประกอบที่ดีของหนังสืออ่านเพิ่มเติมซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ กล้วย มาศจรัส (2535: 79-80) สรุปได้ว่าส่วนนำเรื่องหรือบทนำเรื่องเป็นส่วนที่สำคัญมากของงานเขียน เนื้อหาการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะต้องมีที่มาจากเรื่องจริง ใช้ภาษาที่เป็นแบบแผนเป็นคำสุภาพ ภาพประกอบควรมีลักษณะช่วยเสริมให้เนื้อหาเด่นชัดยิ่งขึ้น ช่วยดึงดูดความสนใจและช่วยเสริมสร้างจินตนาการ

จินตนา ใบกาชุย (2536: 147-179) ได้กล่าวว่า กิจกรรมท้ายบทเป็นสิ่งสำคัญมาก ที่มุ่งให้ผู้อ่านได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กิจกรรมท้ายบทควรช่วยส่งเสริมความรู้ที่กล่าวมาแล้วในบท ช่วยให้ผู้อ่านมีความคิดกว้างขึ้นและกิจกรรมท้ายบทควรมีความสอดคล้องกับเนื้อหา

สรุปได้ว่า หนังสือที่ดีต้องเสริมสร้างความสนใจในการอ่าน มีความกระชับ ใช้ภาษาถูกต้อง น่าอ่าน เข้าใจง่าย มีภาพประกอบที่สวยงามเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง มีเอกภาพในการเสนอเนื้อหา ช่วยเสริมสร้างค่านิยม ทศนคติ คุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม สนองความต้องการและความสนใจของเด็ก

2) การเตรียมตัวเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การเตรียมงานและวางแผนการเขียน การเขียนหนังสือทุกประเภทต้องวางแผนอย่างถูกต้องและมีระบบ ทำให้สามารถเขียนหนังสือได้ตรงตามความต้องการและเป้าหมายนอกจาก นั้นก็ยังทำให้การเขียนหนังสือเป็นงานที่ง่ายขึ้นอีกด้วย

2.1) กำหนดเป้าหมายงานเขียน 3 ประการ คือเขียนเพื่ออะไร ใครเป็นผู้อ่านและประโยชน์ของงานเขียน การกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจนลงไปในงานเขียนแต่ละงานจะทำให้งานเขียนมีเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถบรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการได้อย่างไม่คลาดเคลื่อน นอกจากนั้นยังเป็นประโยชน์ในการนำเสนองานเขียนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดอย่างชัดเจนว่าเขียนเพื่อให้ใครอ่าน จะช่วยให้ผู้เขียนกำหนดระดับความยาวความยากง่ายรวมไปถึงการใช้ภาษาและสำนวนที่เข้าถึงกลุ่มผู้อ่านเฉพาะได้เป็นอย่างดี

2.2) วางโครงสร้างงานเขียน งานเขียนทุกประเภทมีลักษณะโครงสร้างเฉพาะของตนเองอยู่ เช่น การเขียนบทความวิชาการจะต้องประกอบด้วยบทนำเรื่อง เนื้อเรื่องและบทสรุปเรื่อง ส่วนในรายละเอียดของเรื่องนั้นผู้เขียนจะสอดใส่ลงไปเป็นเสริมภาพของแต่ละคน เช่น ในส่วนเนื้อเรื่องผู้เขียนมักเสนอให้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนของอดีตปัจจุบันและอนาคต สำหรับหนังสือสารคดีนั้นเป็นการรายงานเรื่องราวที่เป็นปัจจุบันที่สุด ดังนั้นหนังสือสารคดีสำหรับเด็กจึงจำเป็นต้องนำเสนอภาพปัจจุบันของเรื่องราวที่ต้องเขียนมากกว่าเนื้อหาส่วนต่าง ๆ ทั้งหมด

3) องค์ประกอบที่สำคัญของงานเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

องค์ประกอบที่สำคัญของงานเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดีสำหรับเด็กแบ่งเป็น 3 ส่วนได้แก่บทนำเรื่องเนื้อเรื่องและสรุปเรื่องดังที่กรมวิชาการ (2544 : 6-9) กล่าวถึงดังนี้

3.1) บทนำเรื่อง หมายถึง การนำเข้าสู่เนื้อเรื่องเพื่อเร้าใจผู้อ่านให้ติดตามเนื้อหาสาระ ภายในเรื่องมีลักษณะสั้น ๆ กระชับเนื้อหาในการนำเสนอ หรือบอกเป้าหมายของงานเขียนหนังสือ

3.2) เนื้อเรื่อง หมายถึง เนื้อหาสาระและข้อมูลที่ต้องการนำเสนอ รวมทั้งภาพประกอบและคำบรรยายภาพประกอบด้วยเรื่องราวของอดีต ปัจจุบันและอนาคต เนื้อเรื่องแต่ละเรื่องย่อมให้คุณค่าของส่วนใดส่วนหนึ่งแตกต่างกันไป

3.3) สรุปเรื่อง หมายถึง ข้อความส่วนสุดท้ายของสารคดีที่ผู้เขียนกล่าวถึงสาระสำคัญของเนื้อหา และวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอให้เด่นชัดอีกครั้งหนึ่ง ก่อนที่จะจบการนำเสนอเนื้อหาสาระนั้น

การสร้างหนังสือแต่ละเรื่องจำเป็นต้องวางโครงเรื่องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการหาข้อมูลและการทำงานต่าง ๆ โครงสร้างของงานเขียนมีหลักกว้าง ๆ ดังนี้

1. ประเด็นในการนำเสนอ

1.1 สร้างประเด็นจากสิ่งที่เป็นปัญหาเช่นปัญหาสิ่งแวดล้อม
ปัญหายาเสพติด

1.2 สร้างประเด็นจากความต้องการของสังคมเช่นการอนุรักษ์ภูมิ
ปัญหาท้องถิ่น การท่องเที่ยว เป็นต้น

1.3 สร้างประเด็นจากความพร้อมของข้อมูล เช่น อยู่ใกล้
แหล่งข้อมูลเครื่องปั้นดินเผา การทอผ้า ทำร่ม สถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น

1.4 สร้างประเด็นจากความถนัดของผู้เรียน เช่น เลี้ยงนก ก็เขียน
เรื่องนก ชอบเดินทางท่องเที่ยวก็เขียนสารคดีท่องเที่ยว

2. โครงเรื่องสามารถวางขอบข่ายของเรื่องเป็น 3 ส่วนดังนี้

2.1 บทนำเรื่อง

- นำเรื่องด้วยบทร้อยกรอง
- นำเรื่องด้วยคำขวัญ
- นำเรื่องด้วยถ้อยคำปริศนา
- นำเรื่องด้วยข้อความน่าตื่นเต้น
- นำเรื่องด้วยเหตุการณ์โด่งดัง

- นำเรื่องด้วยบทส่งท้ายเป็นข้อความที่ใช้ในบทสรุปแต่นำมาใช้ขึ้นเป็นบทนำเรื่อง

2.2 เนื้อเรื่องจัดแบ่งเป็น 3 ส่วนโดยกำหนดหัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อยตามลักษณะประเด็นให้พิจารณาว่าควรเน้นส่วนใด

อดีตสามารถนำมากำหนดเนื้อเรื่องส่วนอดีตเป็นหัวข้อใหญ่ เช่น เรื่องราวจากตำนานประวัติศาสตร์เรื่องที่เล่าสืบต่อกันมา

ปัจจุบันการกำหนดเนื้อเรื่องส่วนปัจจุบันควรถือเอาสิ่งที่มีและเป็นอยู่ที่ในปัจจุบันที่สุดเช่น ชีวิตความเป็นอยู่อาชีพ

อนาคตเป็นส่วนที่ประเมินจากอดีตและปัจจุบัน บางครั้งอาจเป็นการวิเคราะห์ การคาดเดาของตัวผู้เขียนเอง

2.3 สรุปเรื่องการเขียนบทสรุปมีหลักการคล้ายการเขียนบทนำเรื่อง พอสรุปได้ดังนี้ เป็นปัญหาที่นำเสนอประเมินอนาคตที่จะเกิดขึ้น ทั้งปริศนาให้ขบคิดบทร้อยกรองเดียวกันกับนำเรื่องเป็นต้น

สรุปได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญของงานเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ บทนำ เนื้อเรื่องและสรุปเรื่อง งานเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมจำเป็นต้องวางโครงเรื่องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเขียน โดยมีโครงสร้างของงานเขียน คือ ประเด็นในการนำเสนอและโครงเรื่อง

4) ขั้นตอนในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

นักวิชาการหลายท่านได้เสนอขั้นตอนในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

ลักษณะ รอดสน (2540: 10) กำหนดขั้นตอนในการผลิตหนังสือสำหรับเด็กซึ่งนำไปใช้เป็นแนวทางในการผลิตหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

1) ขั้นศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำหนังสือ เช่น เกณฑ์ของผู้อ่าน (อายุและสมอง) จำนวนคำและแนวการเขียน โดยอาจศึกษาจากหนังสือที่ชนะการประกวด ศึกษาผลงานของนักเขียนต่าง ๆ หรือเข้าอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการสร้างหนังสือ

2) เลือกเนื้อหา ซึ่งอาจนำมาจากหลาย ๆ ทาง เช่น จากหลักสูตรตอนใดตอนหนึ่งจากสภาพของท้องถิ่น จากความสนใจของเด็ก เป็นต้น

3) เขียนโครงเรื่องอย่างย่อ ๆ โดยเริ่มจากการวางจุดมุ่งหมายหรือแกนของเรื่อง แล้วจึงคิดหรือผูกเป็นโครงเรื่องเพื่อจะได้ดำเนินการไปตามขอบเขตที่วางไว้

4) การเขียนสคริปต์ เป็นการนำเรื่องราวที่ได้จากโครงเรื่องหรือเนื้อเรื่องย่อมาเขียนบอกขั้นตอนของเนื้อเรื่องและรูปภาพ

5) การทำดัมมี่ เป็นการจำลองรูปแบบของหนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อตรวจสอบความต้องการเหมาะสมก่อนการจัดพิมพ์

6) การทำรูปเล่ม หมายถึงลักษณะรูปร่างหรือขนาดของหนังสือ ทั้งนี้ลักษณะและขนาดของรูปเล่มควรมีขนาดที่พอเหมาะและหยิบถือได้สะดวก ความหนาขึ้นอยู่กับระดับอายุ

7) การตั้งชื่อเรื่อง ตั้งก่อนหรือหลังการเขียน แต่ควรตั้งชื่อให้น่าสนใจ ใ้เราใจ มีความแปลกใหม่เป็นต้น

จินตนา ไบกาซูยี (2536: 204) กล่าวว่าหน้าปกเป็นเบื้องต้นที่ชักจูงเป็นสิ่งแรกที่ชักจูงให้ผู้อ่านอยากอ่าน อยากเปิดหนังสือดูภายใน จึงควรออกแบบให้หน้าปกมีสีสันสะดุดตาโดยดึงหัวใจของเรื่องออกมา หรือนำตอนหนึ่งตอนใดของเนื้อเรื่องที่น่าสนใจ ใ้เราใจให้อ่านเปิดดูภายใน เน้นความสะดุดตา อ่านง่าย ดูแปลก มีชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงชนิดและขนาดตัวอักษรของข้อความบนปกด้วย ควรยึดหลักให้อ่านง่าย สะดุดตา เลือกวางตำแหน่งของข้อความบนปกโดยใช้หลักการออกแบบที่ดี

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542: 12-21) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสรุปได้ดังนี้

1) ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับเด็ก โดยศึกษาจากหนังสือที่ชนะการประกวด หรือการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการสร้างหนังสือสำหรับเด็ก

2) เลือกเนื้อหา อาจนำมาได้หลายทางเช่น เนื้อเรื่องจากหลักสูตรมัธยมศึกษาหรือท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสามารถหาเนื้อหาได้จากการศึกษาความสนใจและความต้องการของเด็กวัยต่าง ๆ

3) เขียนโครงเรื่อง โครงเรื่องจะครอบคลุมจำนวนหน้า หัวข้อเรื่อง ความสั้นยาวของแต่ละหัวข้อ เพื่อจะนำไปสู่การจัดรูปเล่มและการจัดวางหน้าให้เหมาะสมกับภาพประกอบ โครงเรื่องควรจัดทำย่อ ๆ ให้เห็นชัดเจนทั้งเรื่อง โดยเริ่มจากการวางจุดหมายหรือแก่นของเรื่องก่อน เมื่อได้แก่นของเรื่องแล้วจึงค่อยผูกเป็นโครงเรื่อง

4) เขียนบท (Script) เป็นการนำเรื่องราวที่ได้จากโครงเรื่องหรือเนื้อเรื่องย่อเขียนบอกขั้นตอนของเนื้อเรื่องและรูปภาพ โดยการบอกว่าแต่ละหน้าของหนังสือจะมีภาพและคำบรรยายอะไรบ้างและมีกี่ครั้ง

5) ทำดัมมี่ (Dummy) คือการทำรูปเล่มจำลองของหนังสือที่จะทำขึ้นมา อาจจะเป็นรูปเล่มเล็กๆก็ได้ แล้วนำรายละเอียดจากบทสคริปต์ที่เขียนขึ้นมาเขียนและวาดรูปลงไปทีดัมมี่ตั้งแต่ปกไปจนถึงหน้าสุดท้าย ดัมมี่เป็นการทดลองทำก่อน ที่จะพิมพ์เป็นเล่มเพื่อที่จะได้ดูว่ามีความเหมาะสมเพียงใด

6) ทำรูปเล่ม (format) หมายถึงลักษณะรูปร่าง ขนาดกระดาษและขนาดตัวหนังสือหรือตัวพิมพ์ ลักษณะและขนาดรูปเล่มควรมีขนาดพอเหมาะ หยิบถือได้สะดวก ความหนาของหนังสือขึ้นอยู่กับอายุของผู้อ่าน

7) การตั้งชื่อเรื่อง อาจตั้งก่อนหรือหลังการเขียนก็ได้ แต่ควรให้น่าสนใจเข้าใจ มีความแปลกใหม่ทำให้เดาได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวนที่เด็กติดใจและเกิดภาพพจน์ ชื่อเรื่องจะพิจารณาชื่อตัวเองของเรื่อง จำนวนตัวละคร เนื้อเรื่อง และ ชื่อสถานที่

ถวัลย์ มาศจรัส (2548:16) ได้แนะนำหลักการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่อิงหลักการว่า เป็นการจัดระเบียบสาระทางด้านวิชาการให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ เป็นการเขียนเพื่อการสื่อสารคือ สื่อสารความรู้ สื่อสารความคิดและสื่อสารประสบการณ์ การเขียนหนังสือที่อิงหลักวิชาการหรืออิงหลักสูตรดังต่อไปนี้

1) เป็นการรวบรวมความรู้ ความคิดที่ได้ มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยไว้แล้วอย่างมากมาเรียบเรียงใหม่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการเขียน

2) เป็นการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้วมาผสมผสานหรือบูรณาการแล้วกับประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญของผู้เขียนในลักษณะใหม่ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ

3) มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าต้องการเขียนหนังสือเพิ่มเติม ต้องการให้อ่านอะไร ต้องการให้อ่านเมื่อไรและไม่ให้อ่านเมื่อไร อ่านอย่างไร

4) เป็นการเขียนจากความรู้ ความคิด และ ประสบการณ์ ของผู้เรียนกรวิชาการ ศูนย์พัฒนาหนังสือ (2540: 43) ได้กล่าวถึง ขนาดของตัวอักษรที่ใช้ในหนังสือว่าตัวอักษรจะใหญ่หรือเล็ก ควรมีความสัมพันธ์กับวัยของเด็ก เช่น

1) ก่อนวัยเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ขนาดตัวอักษรประมาณ 30 พอยท์

2) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ขนาดตัวอักษร ประมาณ 24 พอยท์

3) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 ขนาดตัวอักษรประมาณ 18-20 พอยท์

4) ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ขนาดตัวอักษรประมาณ 16 พอยท์

5) ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ขนาดตัวอักษรไม่ต่ำกว่า 14 พอยท์

นอกจากนี้กรวิชาการ การศูนย์พัฒนาหนังสือ (2545: 42) กล่าวถึงขนาดรูปเล่มของหนังสือ พบเห็นทั่วไปในปัจจุบันมีลักษณะแตกต่างกันไป และมีหลายขนาดดังนี้คือ

1) ขนาด 21 × 29.7 เซนติเมตร

2) ขนาด 18.5 × 26 เซนติเมตร

3) ขนาด 14.8×21 เซนติเมตร

4) ขนาด 13×18.5 เซนติเมตร

สรุปได้ว่า การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นกำหนดจุดประสงค์ ขั้นปฏิบัติการเขียน และขั้นการทำรูปเล่ม ขั้นตอนในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีความสำคัญทุกขั้นตอน ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับเด็ก เลือกเนื้อหา ได้จากการศึกษาความสนใจและความต้องการของเด็กวัยต่าง ๆ เขียนโครงเรื่อง โดยเริ่มจากการวางแผนของเรื่องก่อน เมื่อได้แก่นของเรื่องแล้วจึงค่อยผูกเป็นโครงเรื่อง เขียนบท โดยการบอกว่าแต่ละหน้าของหนังสือจะมีภาพและคำบรรยาย ทำดัมมี่เป็นการทดลองทำก่อน ที่จะพิมพ์เป็นเล่มเพื่อที่จะได้ดูว่ามีความเหมาะสมเพียงใด ทำรูปเล่มหนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีขนาดพอเหมาะ หยิบถือได้สะดวก ความหนาของหนังสือขึ้นอยู่กับอายุของผู้อ่าน และการตั้งชื่อเรื่อง ควรให้น่าสนใจเร้าใจ มีความแปลกใหม่ทำให้เขาได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร

5) การประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นกระบวนการตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพของหนังสือตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อเลือกหนังสือที่มีเนื้อหาสาระตรงตามความต้องการและความสนใจ และเพื่อให้เด็กมีโอกาสอ่านหนังสือที่ดีมีคุณภาพ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้หลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

วารี ธีระจิตร (2551: 142) ได้เสนอหลักเกณฑ์การประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม ไว้ดังนี้

1) การประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมขั้นต้น

1.1) แนวของเนื้อหา สอดคล้องกับหลักการ จุดหมาย

จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาและหลักสูตร ไม่ใช่ชื่อกลุ่มวิชาของหลักสูตร แต่เป็นการขยายความเข้าใจในเนื้อหาของวิชานั้น เนื้อหาควรเกี่ยวกับหลักสูตร แต่ไม่จำเป็นต้องมีเนื้อหาครบตามหลักสูตร อาจมากกว่าหรือน้อยกว่าก็ได้ และเนื้อหาเหมาะสมสำหรับให้นักเรียนอ่านและสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ไม่จำเป็นต้องทำสำหรับใช้เฉพาะชั้น

1.2) แนวการเขียน สอดคล้องกับแนวการเขียนที่ใช้สำหรับ

หนังสือเรียน ไม่มีแบบฝึกหัดท้ายเล่มหรือท้ายบท ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี ขนบธรรมเนียมประเพณี ความมั่นคงและความเป็นเอกภาพของชาติ ส่งเสริมให้เกิดทักษะและทัศนคติในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

2) การประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมขั้นสุดท้าย

2.1) เนื้อหา ถูกต้องตามหลักวิชาและข้อเท็จจริง บอก แหล่งที่มาของสถิติและข้อมูลต่าง ๆ

2.2) สำนวนภาษา ถูกต้องตามหลักภาษาและค่านิยมของ สังคมที่เหมาะสม ความยากง่ายควรเหมาะสมกับระดับชั้นหรือวัยของผู้ใช้ ซึ่งอาจแบ่งเป็น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น- ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.3) ภาพประกอบ ได้สัดส่วนเหมาะสมตรงตามความเป็นจริง และสอดคล้องกับเนื้อหา เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ภาพและสีชัดเจน คำบรรยายประกอบภาพ ควรใช้ภาษาที่ชัดเจนและรัดกุม

ธาดาศักดิ์ วชิรปริชาพงศ์ (2540: 59-60) ได้กล่าวว่า หลักเกณฑ์การ พิจารณาคคุณค่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาของหนังสือ

1.1 หนังสือเล่มนี้ขยายประสบการณ์ของนักเรียนในทางเขาวน ปัญญาและอารมณ์เพียงใด

1.2 หนังสือเล่มนี้มีอะไรที่น่าสนใจในเชิงความนึกคิดของนักเรียน หรือไม่

1.3 ถ้าเป็นหนังสือให้ความรู้หรือข่าวสาร ความรู้หรือข่าวสารนั้น ถูกต้องทันสมัยเพียงใด

1.4 เป็นสิ่งที่แปลกใหม่ออกไปจากหนังสือเล่มอื่นที่นักเรียนมีอยู่ แล้วหรือไม่

2. ความน่าอ่านของหนังสือ

2.1 เนื้อเรื่องที่นำมาเสนอเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของผู้อ่าน หรือไม่เพียงใด

2.2 เขียนชัดเจน อ่านเข้าใจง่ายเพียงใด

2.3 ลวดลายการเขียนดี หรือว่าน่าเบื่อ และน่าสนใจหรือไม่

3. รูปร่างของหนังสือ

3.1 กระดาษ การพิมพ์ ตัวพิมพ์ น่าพอใจหรือไม่

3.2 ภาพประกอบมีคุณค่าเพียงใด มีศิลปะหรือไม่

3.3 การเย็บเล่มทนทานหรือไม่

3.4 ขนาดของเล่มใหญ่หรือเล็ก เหมาะกับผู้อ่านเพียงใด

3.5 โดยทั่วไปหนังสือมีรูปร่างที่ผู้อ่านน่าสนใจเพียงใด

ชุดิมา สัจจามันท์ และคณะ (2542: 91) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินค่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทบันเทิงคดี ครอบคลุม 3 ประเด็น ได้แก่ เนื้อหา แนวทางการเขียน และภาษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านเนื้อหา พิจารณาจากเนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลิน เนื้อหาส่งเสริมประสบการณ์ของผู้อื่น เนื้อหาส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เนื้อหาก่อให้เกิดอารมณ์ร่วมตามจุดมุ่งหมายของผู้เขียน เนื้อหาส่งเสริมจินตนาการของผู้อ่าน เนื้อหามีส่วนเสริมจริยธรรมและคุณธรรมของผู้อ่าน เนื้อหาเข้าใจง่าย เนื้อหามีความยาวเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน

2) ด้านแนวการเขียน พิจารณาจากการดำเนินเรื่องรวดเร็วและชวนติดตาม การสร้างตัวละครเอกมีชีวิตชีวา การนำเสนอลำดับเป็นขั้นตอน โครงเรื่องสอดคล้องกับแก่นของเรื่องและไม่ซับซ้อน การเริ่มเรื่องและจบเรื่องน่าประทับใจ

3) ด้านการใช้ภาษา พิจารณาจากคำศัพท์และประโยคมีความยากง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ภาษาถูกต้อง ภาษาที่ใช้ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้อื่น ภาษาสละสลวย

สมพร จารุณัฐ (2538: 23-28) กล่าวไว้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไว้ดังนี้

1. ศัพท์ มีรายการอธิบายความหมายของศัพท์เฉพาะไว้ในหนังสือ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ
2. การใช้ภาษา ถูกต้องชัดเจน สละสลวย เข้าใจง่าย และการอธิบายกะทัดรัดไม่วกวน

ดังนั้นสรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจในการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีประโยชน์มากสำหรับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีมีคุณภาพ แนวของเนื้อหา สอดคล้องกับหลักการ จุดหมาย จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาเหมาะสมสำหรับให้นักเรียนอ่านและสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง และแนวการเขียน สอดคล้องกับแนวการเขียนที่ใช้สำหรับหนังสือเรียน ไม่มีแบบฝึกหัดท้ายเล่มหรือท้ายบท ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา ด้านภาพประกอบและด้านคุณค่าประโยชน์ที่ได้รับ

4.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดนครสวรรค์

นครสวรรค์เป็นจังหวัดที่น่าสนใจและน่าศึกษาหลายประการ เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิประเทศและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ประเพณีท้องถิ่นของเมืองสี่แคว วรรณกรรมท้องถิ่นและของฝากที่มีชื่อเสียง ดังนี้

1) เมืองสี่แควที่น้ำรู้จัก

1.1 ประวัติความเป็นมา จังหวัดนครสวรรค์ หรือเมืองซอนตะวัน ตั้งอยู่ต้นแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นบริเวณใต้สุดของภาคเหนือ เป็นประตูเปิดไปสู่ภาคเหนือ และเป็นบริเวณเหนือสุดของภาคกลาง โดยมีแม่น้ำปิงกับแม่น้ำน่านไหลมาบรรจบกันที่ตลาดปากน้ำโพล์ หรือปากน้ำโพ เป็นเมืองท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจอีกเมืองหนึ่ง

ดังนั้นนครสวรรค์ในอดีตจึงเป็นศูนย์กลางคมนาคมที่สำคัญเชื่อมต่อระหว่างภาคกลางและภาคเหนือ การเดินทางจากเมืองหลวงขึ้นไปภาคเหนือซึ่งใช้เรือเป็นพาหนะ จึงไปรวมตัวกันที่ปากน้ำโพก่อนที่จะล่องเรือต่อไปตามแม่น้ำปิงสู่จังหวัดตากและเชียงใหม่ตามลำดับ

1.2 ภูมิประเทศ เมืองสี่แควหรือจังหวัดนครสวรรค์ตั้งอยู่ภาคเหนือตอนล่าง อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ 239 กิโลเมตร ทางรถไฟเป็นระยะทาง 250 กิโลเมตร พื้นที่ของจังหวัดมีประมาณ 9,597,677 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ จังหวัดพิจิตร และกำแพงเพชร
ทิศใต้	ติดต่อกับ จังหวัดลพบุรี อุทัยธานี ชัยนาท และสิงห์บุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ จังหวัดเพชรบูรณ์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ จังหวัดตาก

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ โดยเฉพาะตอนกลางของจังหวัดประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอบรรพตพิสัย อำเภอชุมแสง อำเภอท่าตะโก อำเภอโกรกพระ และอำเภอยุหะคีรี ส่วนพื้นที่ทางทิศตะวันตกประกอบด้วย อำเภอลาดยาว อำเภอแม่वंก์ อำเภอแม่ปิ่น และอำเภอชุมตาบง และทิศตะวันออกประกอบด้วย อำเภอหนองบัว อำเภอไพศาลี อำเภอตากฟ้า และอำเภอตากสิน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบลอนลูกคลื่นเนื่องจากสภาพพื้นที่ของจังหวัดที่มีลักษณะคล้ายท้องกระทะ

สภาพภูมิศาสตร์โดยภาพรวมตั้งอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 50 - 150 เมตร ในอดีตที่นี้จัดว่ามีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่ง ปัจจุบันแทบจะไม่มีพื้นที่ป่าไม้เหลือในส่วนที่เป็นพื้นราบ ส่วนพื้นที่ป่าแถบภูเขาที่ถูกทำลายลงเป็นจำนวนมาก

จากลักษณะที่ราบลุ่มริมฝั่งน้ำ อันเกิดจากมีแม่น้ำหลายสายไหลลงมารวมกันได้แก่ แม่น้ำปิง วัง ยม และน่าน ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำเจ้าพระยาดังที่กล่าวมาแล้ว โดยมีระยะทางยาวประมาณ 360 กิโลเมตร ซึ่งก่อนที่แม่น้ำทั้ง 4 สายจะไหลมารวมกันนั้น แม่น้ำปิงกับแม่น้ำวังได้ไหลมาบรรจบกันที่อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากก่อน ส่วนแม่น้ำน่านและแม่น้ำยมได้ไหลมาบรรจบกันที่ตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ จุดที่สายน้ำ 2 สาย แม่น้ำปิงเป็น

สีเขียวไหลบรรจบกับแม่น้ำน่านที่เป็นสีน้ำตาล สีของแม่น้ำทั้งสองสายตัดกันสามารถเห็นได้ชัดเจนที่ตำบลปากน้ำโพ แม่น้ำทั้งสองสายรวมตัวกันเป็นต้นแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณต้นน้ำมีธรรมชาติอันสวยงาม และบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ ยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชาวบ้านทั้งสองฝั่งแม่น้ำอีกด้วย

1.3 การปกครอง จังหวัดนครสวรรค์ จัดรูปแบบการปกครองตามลักษณะการปกครองส่วนภูมิภาค โดยแบ่งออกเป็นจำนวน 15 อำเภอ หมู่บ้านจำนวน 1,431 หมู่บ้าน และตำบลอีก 128 ตำบล

อำเภอในจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ เมืองนครสวรรค์ โกรกพระ ชุมแสง หนองบัว บรรพตพิสัย แก้วเลี้ยว ตาคลี ท่าตะโก ไผ่ศาลี พยุหะคีรี ลาดยาว ตากฟ้า แม่वंก กิ่งแม่เป็น และกิ่งชุมตาบง

1.4 ประชากร จำนวนประชากรจังหวัดนครสวรรค์มีทั้งสิ้นประมาณ 1,073,320 คน อำเภอที่มีประชากรหนาแน่นมากที่สุด คือ อำเภอเมือง อำเภอที่มีประชากรหนาแน่นน้อยที่สุดคือ อำเภอชุมตาบง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม โดยมีครัวเรือนประกอบอาชีพเกษตรกรรม มากที่สุดประมาณร้อยละ 80 ของประชากรทั้งหมด ที่เหลือประกอบอาชีพด้านต่างๆคือ รับจ้างร้อยละ 4.2 รับราชการร้อยละ 1.09 อุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม ร้อยละ 4.06

2) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

2.1 เขาหน้อ ตั้งอยู่ถนนสายนครสวรรค์-กำแพงเพชร อยู่ในเขตอำเภอ บรรพตพิสัย ห่างจากตัวเมืองนครสวรรค์ 45 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอออกไปอีก 18 กิโลเมตร เขาหน้อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ บนยอดเขามีมณฑปสร้างด้วยศิลาแลงตั้งอยู่ภายในมณฑปที่มีพระพุทธรูปจำลอง ในถ้าเขาหน้อเป็นที่อยู่อาศัยของค้างคาวจำนวนมากนับล้าน ๆ ตัว

2.2 วนอุทยานถ้ำเพชร ถ้ำทองตั้งอยู่บริเวณบ้านขอนแก่น หมู่ 15 ตำบล ตาคลี อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอตาคลีไปทางตากฟ้าประมาณ 10 กิโลเมตร โดยไปตามเส้นทางถนนพหลโยธินสายตาคลี-ตากฟ้า เลี้ยวซ้ายเข้าไปประมาณ 550 เมตร เขาขอนแก่น เป็นเทือกเขาหินปูนเตี้ยๆภายในถ้ำจำนวนมากกว่า 100 ถ้ำ เท่าที่สำรวจและได้ตั้งชื่อไว้แล้วก็มี ถ้ำมรกต ถ้ำวังไข่มุก ถ้ำประดับเพชร ถ้ำประกายเพชร ถ้ำเหล็กไหล ถ้ำเจ้าแม่กวนอิม ถ้ำเพชรคิงคอง ถ้ำพญานาค ถ้ำดาวดิงส์ ถ้ำวิมานลอย ถ้ำเจ้าพ่อเสือ ถ้ำฤาษี เป็นต้น ถ้ำแต่ละถ้ำจะมีความแตกต่างกันไป บางทีก็เป็นหินงอก-หินย้อยรูปร่างแปลก ๆ บางทีก็มีถ้ำที่มีลักษณะเป็นปากเพชร

2.3 น้ำตกวังน้ำวัง ตั้งอยู่ตำบลลำพยนต์ ห่างจากตัวเมืองประมาณ 100 กิโลเมตร ตามเส้นทางสายตากฟ้า-โคกสำโรง เป็นน้ำตกที่เกิดจากน้ำผุดไหลลดหลั่นกันอย่างสวยงาม ประมาณ 3 ชั้นมีน้ำตลอดทั้งปี บรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย

2.4 บึงบอระเพ็ด บึงแห่งนี้มีลักษณะเป็นบึงทะเลสาบน้ำจืดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีเนื้อที่กว้างขวางประมาณ 133,000 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอท่าตะโก และอำเภอชุมแสง เดิมบึงแห่งนี้เป็นที่ราบลุ่มได้รับน้ำฝนและน้ำป่าจากที่ราบสูงทางทิศตะวันออก ไหลเข้าสู่ตามคลองต่าง ๆ แล้วไหลออกสู่น่านน้ำทางคลองบึงบอระเพ็ด

2.5 อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จัดเป็นส่วนหนึ่งของผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดในผืนป่าตะวันตก ซึ่งเป็นป่าอนุรักษ์ที่มีขนาดใหญ่มีพื้นที่ครอบคลุมอำเภอแม่วงก์ และกิ่งอำเภอแม่เปินจังหวัดนครสวรรค์ รวมถึงอำเภอปางศิลาทองของจังหวัดกำแพงเพชรด้วย

2.6 อุทยานแห่งชาติเขาหลวง อุทยานแห่งชาติเขาหลวง ตั้งอยู่บริเวณตำบลวังม้า อำเภอลาดยาวจังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดอุทัยธานี อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาหลวง

3) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

3.1) เขากบเป็นภูเขาสูงที่อยู่ทางทิศเหนือของเทศบาลเมืองนครสวรรค์ บนยอดเขากบเป็นที่ตั้งวัดวรนาถบรรพต โดยมีบันไดเดินขึ้นไปสู่ยอดเขากบทั้งหมด 437 ขั้น และมีทางลาดยางเอาไว้สำหรับรถยนต์ขึ้น โดยมีความกว้างประมาณ 3 เมตร วัดวรนาถบรรพตหรือวัดเขากบเป็นพระอารามหลวงชั้นตรีชนิดสามัญ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่อยู่บนยอดเขากบ และส่วนที่อยู่ด้านล่าง วัดนี้เป็นวัดเก่าที่สร้างมาแต่ครั้งสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี โดยมีหลักฐานปรากฏในศิลาจารึกสมัยสุโขทัย

3.2) วัดศรีสวรรค์สังฆารามตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมือง เป็นวัดโบราณของจังหวัดนครสวรรค์ เป็นที่ประกอบพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาในหัวเมือง ปัจจุบันมีมิตดาบโบราณ หอกใบทวย และพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา ดังนั้นจึงถือเป็นวัดสำคัญของจังหวัดนครสวรรค์อีกแห่งหนึ่ง

3.3) วัดจอมคีรีนาคพรตตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของปากน้ำโพ ระหว่างเชิงสะพานเดชาติวงศ์กับค่ายจิรประวัติ เป็นวัดโบราณที่ตั้งอยู่บนยอดเขา เล่ากันว่ามิโบสถ์หรือศาลาที่เทวดามาสร้างเอาไว้บนยอดเขานี้ ในเทศกาลเดือน 12 วัดนี้จะมีงานนมัสการพระพุทธรูป และมีการแข่งเรือประจำปี

3.4) เมืองโบราณจันเสน ตั้งอยู่ในตำบลจันเสน อำเภอตาคลี มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมมนทั้ง 4 มุม จันตุคล้ายวงกลมล้อมรอบด้วยคูเมือง ภายในคูเมืองมีลักษณะเป็นเนินสูงกว่าพื้นที่รอบนอกคูเมือง คนจึงมักเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า โคกจันเสน

3.5) วัดคีรีวงศ์ ตั้งอยู่บนเขาตาวดิงส์ สร้างสมัยปลายกรุงสุโขทัยเดิมเป็นวัดร้างกลางป่าเขา มีพระพุทธรูปปางปฐมเทศนาเมื่อปี 2504 ปัจจุบันเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดนครสวรรค์มีพุทธศาสนิกชนเดินทางมาปฏิบัติกิจกรรมทางพุทธศาสนาเป็นประจำ

3.6) วัดป่าสิริวัฒนวิสุทธิ์ ตั้งอยู่บนเขาโคกแผ่นหมูที่ 2 ตำบลท้านบ อำเภอท่าตะโก มีเนื้อที่ประมาณ 96 ไร่ เป็นวัดในสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ชาวบ้านนิยมเรียกว่าวัดพระพี่นาง บางครั้งเรียกว่า พุทธคยาเมืองไทย

4) ประเพณีท้องถิ่นของเมืองสี่แคว

จังหวัดนครสวรรค์ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่างหรือภาคกลางตอนบน ฉะนั้นการเล่นส่วนใหญ่ของชาวบ้าน จึงมีลักษณะเหมือนของภาคกลางทั่ว ๆ ไป จึงมีการเล่นพื้นบ้านของตนเอง เช่น ประเพณีแข่งเรือยาว ประเพณีแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ ปากน้ำโพ ประเพณีตรุษจีน การรำกลองยาว

4.1) ประเพณีลอยกระทงสาย เมื่อใกล้ถึงวันลอยกระทง ชุมชนบ้านหน้าผา อำเภอเมืองนครสวรรค์ จะนำกะลาที่ใช้สะสมตลอดทั้งปีมาทำความสะอาดและตกแต่ง ชาวบ้านจะนำกระทงกะลาที่เตรียมไว้ขึ้นบั้งพันใบ มาจุดเทียนและปล่อยลงแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีจุดเริ่มต้นที่หน้าศาลเจ้าแม่หน้าผา ซึ่งทำมาแต่ช้านาน

4.2) ประเพณีบุญก่าฟ้า บ้านวังร่อ จัดขึ้นหลังฤดูเก็บเกี่ยวที่บ้านวังร่อ ตำบลวังมหาร อำเภอท่าตะโก งานบุญก่าฟ้าเป็นประเพณีโบราณของชาวไทพวนและไทโซ่ง มีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และภูตผีโดยเฉพาะผีฟ้า จึงมีการจัดงานทำบุญประจำปี โดยมีความเชื่อว่าจะนำความสุขและความอุดมสมบูรณ์มาสู่ชุมชน

4.3) ประเพณีการเลี้ยงข้าวแช่ของชาวบ้านบางมะฝ่อ บ้านบางมะฝ่อ อำเภอโกรกพระ ในอดีตเคยมีชาวมอญนำโองलोंงเรือเข้ามาค้าขาย และบางคนก็ได้มาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้และได้นำประเพณีการเลี้ยงข้าวแช่ในวันตรุษสงกรานต์เข้ามาเผยแพร่ ชาวบ้านเห็นว่าประเพณีที่ดีจึงยอมรับและถือปฏิบัติสืบมาจนทุกวันนี้

4.4) ประเพณีงานแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ ชุมแสง เป็นงานประเพณีของชาวอำเภอลือสัก และจัดงานในช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี

4.5) ประเพณีแห่มังกร ช่วงเวลาประมาณปลายเดือนมกราคม ถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ ของทุกปี (วันขึ้น 4 ค่ำ เดือน 1 ของจีน)มีงานประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่นที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา เพื่อเป็นการเคารพสักการะเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ

4.6) งานประเพณีแข่งขันเรือยาวจังหวัดนครสวรรค์ การแข่งเรือยาวของจังหวัดนครสวรรค์ เป็นประเพณีของชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อถึงเดือน 11 หลังออกพรรษาแล้ว ซึ่งเป็นฤดูน้ำหลาก ชาวบ้านจะจัดให้ทีมงานเทศกาลปิดทองหัวพระ และแข่งเรือยาวกันในวันไหว้พระประจำปี

5) วรรณกรรมท้องถิ่น

5.1) ตำนานพระพุทธรศรีสุวรรณค์ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์มีตำนานสืบทอดกันมาว่าในยามวิกาลดึกสงัด ประชาชนที่มีบ้านเรือนอยู่ใกล้วัดจะได้ยินเสียงพิณพาทย์ปี่ กลอง ดังออกมาจากพระอุโบสถบ่อยครั้ง และพระราชสิทธิเวที อดีตเจ้าอาวาส เคยเห็นแสงฉัพพรรณรังสีจากองค์พระพุทธรศรีสุวรรณค์ จากภินิหารดังกล่าวและความเชื่อถือศรัทธาในองค์พระพุทธรศรีสุวรรณค์ ที่ประดิษฐานอยู่คู่มืองจังหวัดนครสวรรค์มาช้านาน

5.2) ตำนานเมืองพระสังข์ ในส่วนหนึ่งของพระราชนิพนธ์ ในรัชกาลที่ 2 เรื่องสังข์ทอง เป็นตำนานของอำเภอตาคลี มีความเชื่อในตำนานเล่าขาน ตั้งแต่บรรพบุรุษจึงถึงลูกหลาน ปัจจุบันจะพบเห็นได้จาก การเอาชื่อของบุคคลที่สำคัญในตำนานพระสังข์ ที่เล่าขานกันมาตั้งชื่อถนนและชื่อซอยต่างๆในเมืองตาคลี เช่น ถนนเจ้าเงาะ ถนนพระสังข์ ถนนซอยพันธุรัต ซอยสนามคลี และธงประจำอำเภอตาคลีใช้เครื่องหมายรูปพระสังข์ทองทรงม้าเตาะคลืออยู่เหนือเมฆ

5.3) นิทานเรื่องเล่า เขาพนมเศษ เมื่อประมาณ 1,500 ปีผ่านมา มีตำนานเล่าขานสืบทอดกันมาว่า ท้าวโคบุตรเจ้าเมืองเกาะแก้วพิสดาร(ภูเก็ต) ได้ขยายอาณาเขตมาทางทิศเหนือจนถึงเมืองสี่แคว เห็นทำเลทางด้านทิศตะวันออกของเมือง มีภูเขาสูงหนึ่งตั้งตระหง่านอยู่กลางป่าทึบเพียงลูกเดียวจึงเดินทางมาพักที่เขานั้นทันที ขณะที่นอนหลับได้มีนิมิตว่ามีเทวดาองค์หนึ่งมาบอกให้ดูแลรักษารอยพระพุทธรบาทที่บรรจุไว้ในถ้ำ ซึ่งเต็มไปด้วยทรัพย์สมบัติ ซึ่งได้แก่ แก้วแหวนเงินทองจำนวนมากอยู่ภายในถ้ำ

5.4) นิทาน เรื่องเหนียนตัวร้าย เล่ากันว่าในสมัยโบราณ มีป่าทึบแห่งหนึ่งภายในป่ามีสัตว์ป่าที่ดุร้ายและน่ากลัว เรียกว่า “เหนียน” ในคืนวันก่อนวันตรุษจีนเหนียนเป็นสัตว์ที่ร้ายกาจมาก เหนียนมักจะออกอาละวาดกินคนเป็นประจำ พระเจ้าจึงลงโทษและอนุญาตให้มันลงมาจากเขาได้เพียงหนึ่งครั้งใน 365 วันเท่านั้น ต่อมาชาวบ้านพบว่าเหนียนมีจุดอ่อน พอเห็นมีชุดเสื้อผ้าสีแดงตากอยู่หน้าบ้าน สีแดงจุดฉาดนั้น ก็ทำให้เหนียนตกใจและหนีไป จึงทำให้ชาวบ้านสามารถคิดหาวิธีกำจัดเหนียนได้ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

5.5) ตำนานเรื่อง ดงแม่นางเมือง ในสมัยก่อนมีเจ้าผู้ครองนครเป็นหญิงทรงพระสิริโฉมมาก นามว่า “ แม่ศรีเมือง ” จึงเป็นเหตุให้ เจ้าชายต่างใฝ่ฝันที่จะได้เป็นคู่ครองมีเจ้าชายส่งบรรณาการมาพร้อมกันสามเมือง แม่ศรีเมืองจึงทรงรับเครื่องบรรณาการทั้ง 3 เมืองไว้เพื่อไม่ให้เสียใจ เป็นชนวนก่อให้เกิดความบาดหมางขึ้น นางจึงเสนอว่า ให้มีการสร้างถนนเข้าเมืองของนาง ไปบรรจบกับเมืองของเจ้าชายแต่ละพระองค์ หากใครสร้างเสร็จก่อน เจ้าหญิงก็จะทรงอภิเษกสมรส จากเหตุการณ์ในตำนานเรื่องนี้จึงเกิดเป็นชื่อถนนและชื่อหมู่บ้าน

6) ของฝากที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครสวรรค์

6.1) ข้าวเม้าทอด นิยมทำกันในอำเภอเมืองนครสวรรค์และอำเภอโกรกพระ ในเทศกาลออกพรรษา ในงานปิดทองไหว้พระ เป็นช่วงที่มีข้าวเม้าทอดออกมาใหม่ ๆ และเป็นฤดูที่กล้วยไข่ให้ผลผลิตดี

6.2) ปลาเกลือ(ปลาเค็ม) นครสวรรค์มีแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย คือ บึงบอระเพ็ด ดังนั้นการทำปลาเค็มจึงจัดได้ว่าเป็นวิธีการถนอมอาหารที่สำคัญวิธีหนึ่งของชาวนครสวรรค์ที่อำเภอชุมแสงหมู่บ้านท่าดินแดง ตำบลเกรียงไกร อำเภอเมืองนครสวรรค์

6.3) ลูกชิ้นปลากราย เป็นหนึ่งในสุดยอดเมนูอาหารแนะนำของเมืองปากน้ำโพ เป็นแหล่งต้นกำเนิดแม่น้ำสายสำคัญที่ยาวที่สุดในประเทศไทย ชื่อว่าแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นแหล่งกำเนิดพันธุ์ปลาน้ำจืดจำนวนมากประมาณ 140 ชนิด ซึ่งในจำนวนนี้มีปลากรายอยู่ชุกชุม จึงนำปลามาทำเป็นลูกชิ้นปลากราย

6.4) ขนมโมจิ สินค้าของฝากที่มีชื่อเสียงและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครสวรรค์อีกประเภทหนึ่งคือ “ขนมโมจิ” ซึ่งหากใครเดินทางผ่านมาที่จังหวัดนี้แล้ว จะต้องซื้อไปเป็นของฝากจนกล่าวได้ว่า ขนมโมจิ เป็นขนมประจำจังหวัดนครสวรรค์

6.5) น้ำตาลสดเกยไชย ของฝากจังหวัดนครสวรรค์ที่มีชื่อเสียง และเป็นเอกลักษณ์ของชาวนครสวรรค์อีกอย่างหนึ่งก็คือ น้ำตาลสดเกยไชย อยู่ที่ตำบลเกยไชย จังหวัดนครสวรรค์ สามารถนำมาทำอาหารได้หลายประเภทแต่ที่นิยมมากที่สุด คือ อาหารหวาน

6.6) เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ หมู่บ้านมอญซึ่งตั้งอยู่ที่ หมู่ 1 ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์อยู่ในเขตอำเภอเมืองห่างจากตัวเมืองนครสวรรค์ ประมาณ 16 กิโลเมตรติดกับอำเภอเก้าเลี้ยวและมีแม่น้ำไหลผ่านที่สำคัญได้แก่ แม่น้ำปิง

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้คัดเลือกเรื่องที่จะนำมาเป็นเนื้อหาในหนังสืออ่านเพิ่มเติมดังนี้

1. เมืองสี่แควที่นารู้จัก

- 1.1 ประวัติความเป็นมา
- 1.2 ภูมิประเทศ
- 1.3 การปกครองท้องถิ่น
- 1.4 ประชากร

2. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

- 2.1 ทะเลสาบน้ำจืด บึงบอระเพ็ด
- 2.2 อุทยานแห่งชาติแม่วงศ์
- 2.3 วนอุทยานเขาหลวง

3. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์
  - 3.1 เมืองโบราณจันเสน
  - 3.2 วัดศรีวงค์
  - 3.3 วัดป่าสิริวัฒนวิสุทธิ์
4. ประเพณีท้องถิ่นของเมืองสี่แคว
  - 4.1 เทศกาลตรุษจีนปากน้ำโพ
  - 4.2 งานประเพณีแข่งขันเรือยาวจังหวัดนครสวรรค์
5. วรรณกรรมท้องถิ่น
  - 5.1 เรื่องเล่า เขาพนมเศษ
  - 5.2 เหนียนตัวร้าย
  - 5.3 ดงแม่นางเมือง
6. ของฝากที่มีชื่อเสียง
  - 6.1 ขนมโมจิ
  - 6.2 น้ำตาลสดเกยไชย
  - 6.3 เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ

ของฝากที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครสวรรค์มีจำนวนมากและมี หลายประเภท มีทั้งสินค้าสำหรับอุปโภค และบริโภค จุดเด่นคือ มีคุณภาพได้รับการรับรองมาตรฐาน จนเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไปทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีผู้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างหนังสือดังตัวอย่างต่อไปนี้

สุจริ วัฒนชนสรณ์ (2551: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสือเพิ่มเติมเรื่อง ปากช่องของเรา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ปากช่องของเรา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 4 และเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น ผลจากการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อภาพรวมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่ามีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.66-1.00 และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อภาพรวมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีที่สุด สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก

ราตรี ผลโภชน (2551: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง มนต์เสน่ห์เทพสถิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง มนต์เสน่ห์เทพสถิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภเทพ

สถิติ จังหวัดชัยภูมิ และเพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระดับที่ 0.66-1.00 และการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เรียนประเมินด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสือ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระดับที่ 1.00 สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

สุรียพร ศรคำรณ (2551: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “บ้านลาดบ้านเรา” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหนังสือเพิ่มเติมเรื่อง “บ้านลาดบ้านเรา” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.33 และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมพบว่าหนังสือในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.50 แสดงว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่น่าเรื่องราวในท้องถิ่นมาจัดทำเป็นหนังสือ จะทำให้นักเรียนมีความสนใจในเรื่องราว รักการอ่าน มีพัฒนาการเกี่ยวกับการอ่านมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น

5. แนวทางการสร้างหนังสือ

การสร้างหนังสือเพิ่มเติม ของดีเมืองสี่แคว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ จังหวัดนครสวรรค์นั้น ผู้ศึกษามีแนวทางในการสร้าง ดังนี้

5.1 แนวทางการสร้างหนังสือ

5.1.1 ลักษณะหนังสือ หนังสือที่สร้างขึ้นคือหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีลักษณะที่เน้นเรื่องการส่งเสริมการอ่านให้ความรู้เรื่องความรู้ทั่วไปของจังหวัดนครสวรรค์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ประเพณีจังหวัดนครสวรรค์ วรรณกรรมท้องถิ่น และของฝากที่มีชื่อเสียง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการส่งเสริมการอ่านแก่นักเรียนและส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่นภูมิปัญญาสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อบ้านเมือง

5.1.2 โครงสร้างหนังสือ โครงสร้างหนังสือประกอบด้วยบทนำเรื่อง เนื้อเรื่อง กิจกรรมท้ายบทและภาพประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) ความนำประกอบด้วยเนื้อหาที่เป็นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องนั้น ๆ
- 2) โครงสร้างเนื้อหาการเขียนเนื้อหาแต่ละเรื่องจะประกอบด้วยนำเรื่อง เนื้อหา กิจกรรมท้ายบทและภาพประกอบ
  - (1) นำเรื่อง เป็นการบอกความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆอย่างพอสังเขป
  - (2) เนื้อหา เป็นการนำเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดนครสวรรค์มาจำแนกเป็นเรื่องและเรียบเรียงให้เป็นเนื้อหาที่เป็นความรู้ที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน แหล่งข้อมูลของที่มาได้มาจากเอกสารตำราทางวิชาการที่มีผู้บันทึกไว้และจากการไปสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง
  - (3) กิจกรรมท้ายบท เป็นการสร้างกิจกรรมเพื่อประเมินผลจากการอ่านเนื้อหาในแต่ละบทเน้นการฝึกคิด การแสดงความคิดเห็นกิจกรรมโดยเน้นทักษะสัมพันธ์
  - (4) ภาพประกอบ เป็นภาพที่ได้จากการถ่ายทำจากสถานที่จริงและจากเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ทั้งในหนังสือและในเว็บไซต์ต่างๆ เป็นภาพที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องและช่วยส่งเสริมให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น ให้มีความเพลิดเพลินในการอ่าน

5.2 การสร้างและคุณภาพหนังสือ

การสร้างและการพัฒนาหนังสือมีขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการสร้างหนังสือ ขั้นตอนการปรับปรุงคุณภาพโดยอาศัยความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตรวจสอบคุณภาพโดยการนำหนังสือที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและให้นักเรียนอ่าน รายละเอียดและขั้นตอนมีดังต่อไปนี้

5.2.1 การสร้างหนังสือ

- 1) ศึกษาหลักสูตร โดยพิจารณาจากมาตรฐานและตัวชี้วัดกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานและตัวชี้วัด เนื้อเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมถึงการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือในครั้งนี้
- 2) ศึกษาเนื้อหาจากหนังสือ เอกสาร บันทึกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดนครสวรรค์
- 3) ศึกษาหาข้อมูลจากการไปสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่นต่าง ๆ
- 4) กำหนดโครงสร้างของหนังสือ นำผลจากการศึกษาหลักสูตร ข้อมูลและอื่น ๆ มาเป็นแนวทางในการวัตถุประสงค์ของหนังสือ ดังนี้

- (1) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของจังหวัดนครสวรรค์
  - (2) มีทักษะและมีนิสัยรักการอ่าน ตลอดจนได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่าน
  - (3) นำความรู้ที่ได้จากการอ่าน รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรมที่อยู่ในเนื้อหาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
  - (4) มีความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองรวมถึงมีส่วนช่วยอนุรักษ์ท้องถิ่นของตนเอง
  - (5) อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง
  - (6) อธิบายความหมายของคำ ประโยคและข้อความที่เป็นโวหาร
  - (7) อ่านเรื่องสั้น ๆ อย่างหลากหลาย โดยจับเวลาแล้วถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
  - (8) แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน
  - (9) อธิบายการนำความรู้และความคิดจากเรื่องที่อ่าน และนำมาตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต
  - (10) แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่อ่าน
  - (11) เล่านิทานพื้นบ้านท้องถิ่นตนเอง และนิทานพื้นบ้านท้องถิ่นอื่นจากวัตถุประสงค์ที่กล่าวมานี้ สามารถมาแบ่งเป็นโครงร่างของเนื้อหาสาระในหนังสือ โดยแบ่งเป็นบท ๆ นำเสนอเนื้อหาตามลำดับดังนี้
1. เมืองสี่แควที่นารู้จัก
    - 1.1 ประวัติความเป็นมา
    - 1.2 ภูมิประเทศ
    - 1.3 การปกครองท้องถิ่น
    - 1.4 ประชากร
  2. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
    - 2.1 ทะเลสาบน้ำจืด บึงบอระเพ็ด
    - 2.2 อุทยานแห่งชาติแม่วงศ์
    - 2.3 วนอุทยานเขาหลวง
  3. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์
    - 3.1 เมืองโบราณจันเสน
    - 3.2 วัดคีรีวงศ์
    - 3.3 วัดป่าสิริวัฒนวิสุทธิ์

4. ประเพณีท้องถิ่น
  - 4.1 เทศกาลตรุษจีนปากน้ำโพ
  - 4.2 งานประเพณีแข่งเรือยาว
5. วรรณกรรมท้องถิ่น
  - 5.1 เรื่องเล่า เขาพนมเศษ
  - 5.2 เหนียนตัวร้าย
  - 5.3 ดงแม่นางเมือง
6. ของฝากที่มีชื่อเสียง
  - 6.1 ขนมโมจิ
  - 6.2 น้ำตาลสดเกยไชย
  - 6.3 เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ

5.2.2 การพัฒนาคุณภาพหนังสือ

การพัฒนาคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีกระบวนการดังนี้

- 1) สร้างแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับประสบการณ์ในด้านการสอนและการนิเทศในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจำนวน 3 คน โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยเรื่องการพัฒนาเกณฑ์การประเมินค่าวรรณกรรมไทยของ ชูติมา สัจจามนต์และคนอื่น ๆ (2543: 23-28) นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินหนังสือ โดยจัดทำแบบประเมินเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ชุดที่ 2 สำหรับนักเรียนเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า
- 2) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจำนวน 3 คน พิจารณาประเมินคุณภาพของหนังสือเป็นแบบสอบถามเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องพร้อมให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงหนังสือ การตรวจสอบคุณภาพหนังสือใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum x}{n}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมิน

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินคุณภาพของหนังสือของผู้เชี่ยวชาญสรุปได้ดังนี้

(1) ด้านการจัดทำรูปเล่มการพิมพ์ในภาพรวม มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ สอดคล้องกับเนื้อหา รูปเล่มน่าอ่าน ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียนส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและการพิมพ์ตัวสะกดการันต์ถูกต้อง

(2) ด้านเนื้อหาในภาพรวม มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า การแบ่งเนื้อหาของแต่ละบทมีความเหมาะสม ความยาวของบทเรียนมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับวัยของผู้เรียน เนื้อหาถูกต้องและสอดคล้องกับหลักสูตร รวมทั้งยังให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา

(3) ด้านการใช้ภาษาในภาพรวม มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า การใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและคำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม

(4) ด้านภาพประกอบในภาพรวม มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อหา มีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ ดึงดูดความสนใจให้อ่านเนื้อหาช่วยให้เข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น

(5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับในภาพรวม มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า หนังสือมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดนครสวรรค์ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน หนังสือมีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุปประเมินผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ในภาพรวมพบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 โดยมีความเห็นโดยรวมดังนี้ หนังสือมีองค์ประกอบโดยรวมครบถ้วนตามลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดี เนื้อหาของหนังสือถูกต้องทั้งการพิมพ์ ตัวสะกด การันต์ จัดเรียงเนื้อหาตามขั้นตอน มีประโยชน์ต่อนักเรียน ส่งเสริมการอ่าน และส่งเสริมให้เกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และมีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) การจัดวางภาพประกอบควรให้ตรงกับสาระ ไม่ควรฉีกความเพราะจะทำให้เรื่องราวขาดช่วงไป

(2) การเขียนคำอธิบายใต้ภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

- (3) การพิมพ์บางคำมีการฉีกคำ ควรตรวจสอบให้ละเอียด
- 3) ผู้ศึกษาได้นำหนังสือมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้
- (1) จัดวางภาพประกอบใหม่ให้ตรงกับสาระ
  - (2) เขียนคำบรรยายใต้ภาพให้สอดคล้องกับเนื้อหา
  - (3) ทำการตรวจสอบการพิมพ์ให้ถูกต้อง ไม่ฉีกคำและเว้นวรรคให้

เหมาะสม

4) การตรวจสอบคุณภาพของหนังสือ โดยใช้ข้อมูลจากความคิดเห็นของนักเรียน ตรวจสอบคุณภาพของหนังสือในขั้นตอนนี้ เป็นการนำหนังสือที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและได้แก้ไขปรับปรุงแล้วไป

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 10 คน อ่านเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) จากโปรแกรมสำเร็จรูป

การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

$\bar{X}$	=	ค่าเฉลี่ย
$\sum x$	=	ผลรวมของคะแนนของนักเรียนทุกคน
N	=	จำนวนนักเรียน

การแปลความหมายคุณภาพของหนังสือ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 -5.00 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 คะแนน หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้สูตรดังนี้

$$\sigma = \sqrt{\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N (x_i - \bar{x})^2}$$

$\sum x$ = ผลรวมของคะแนนแต่ละข้อยกกำลังสอง

$(\sum x)^2$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

N = จำนวนข้อมูล

ผลการตรวจสอบคุณภาพของหนังสือ โดยนักเรียนจำนวน 10 คน

ปรากฏผลดังนี้

(1) ด้านการจัดพิมพ์รูปเล่มและการพิมพ์มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$) ซึ่งนักเรียนมีความเห็นว่า การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมาได้แก่ การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา การจัดทำรูปเล่มให้ดูน่าอ่าน ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.90$)

(2) ด้านเนื้อหาที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$) ซึ่งนักเรียนมีความเห็นว่า การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสมเนื้อหาของหนังสือ ให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมาได้แก่ การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.90$)

(3) ด้านเนื้อหาที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ซึ่งนักเรียนมีความเห็นว่า การใช้ภาษา มีความชัดเจน เข้าใจง่าย การใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และคำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$)

(4) ด้านภาพประกอบมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ซึ่งนักเรียนมีความเห็นว่า ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหา บทเรียน ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น จำนวนภาพประกอบมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$)

(5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ซึ่งนักเรียนมีความเห็นว่า หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจใน จังหวัดนครสวรรค์ หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน หนังสือนี้มีส่วนช่วย

ส่งเสริมและอนุรักษ์ของดีจังหวัดนครสวรรค์ หนังสือนี้มีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$)

สรุปได้ว่านักเรียนมีความคิดเห็นว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ เนื้อหาการใช้ภาษาภาพประกอบคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.97$)

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 สถานศึกษามีหนังสืออ่านเพิ่มเติม ของดีเมืองสี่แคว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 6.2 ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง
- 6.3 ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการอ่านแก่นักเรียน
- 6.4 เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

บทที่ 2
หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ของดีเมืองสี่แคว
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จัดทำโดย
นางจิรนนท์ ชมชื่น

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ของดีเมืองสี่แคว จัดทำขึ้นสำหรับใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ อำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์

ภายในหนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมเนื้อหาต่างๆที่น่าสนใจเกี่ยวกับจังหวัดนครสวรรค์ โดยแบ่งเป็น 6 บท ดังนี้

- บทที่ 1 เมืองสี่แควที่น่ารู้จัก
- บทที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- บทที่ 3 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์
- บทที่ 4 ประเพณีท้องถิ่น
- บทที่ 5 วรรณกรรมท้องถิ่น
- บทที่ 6 ของฝากที่มีชื่อเสียง

ในการจัดทำหนังสือเรื่อง ของดีเมืองสี่แคว นี้ ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนหวังว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้ คงเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน รวมถึงผู้สนใจในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และผู้รักการอ่าน ทุกคน

จิรนนท์ ชมชื่น

บทที่ 1 เมืองสี่แควที่น้ำรู้จัก	
ประวัติความเป็นมา	6
ภูมิประเทศ	7
ประชากร	10
การปกครองท้องถิ่น	11
การเดินทาง	12
กิจกรรมท้ายบท	13
บทที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	
ทะเลสาบน้ำจืดบึงบอระเพ็ด	14
อุทยานแห่งชาติแม่วงก์	19
อุทยานแห่งชาติเขาลง	25
กิจกรรมท้ายบท	29
บทที่ 3 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์	
เมืองโบราณจันเสน	30
วัดศรีวงศ์	33
วัดป่าสิริวัฒนวิสุทธิ์	36
กิจกรรมท้ายบท	40
บทที่ 4 ประเพณีท้องถิ่น	
ประเพณีแห่มังกร	41
งานประเพณีแข่งขันเรือยาวจังหวัดนครสวรรค์	44
กิจกรรมท้ายบท	49
บทที่ 5 วรรณกรรมท้องถิ่น	
นิทานเรื่องเล่า...เขาพนมเศษ	50
นิทาน เรื่องเหนียนตัวร้าย	53
ตำนาน เรื่องดงแม่นางเมือง	55
กิจกรรมท้ายบท	57

บทที่ 6 ของฝากที่มีชื่อเสียง

ขนมโมจิ	58
น้ำตาลสดเกยไชย	63
เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ	66
กิจกรรมท้ายบท	70

บทที่ 1

เมืองสี่แควที่น่านรู้จัก

นครสวรรค์เป็นจังหวัดที่มีประวัติยาวนานมาตั้งแต่สมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์ ดังปรากฏหลักฐานแหล่งโบราณคดีหลายแห่ง เช่น แหล่งโบราณคดีบ้านจันเสน นับเป็นเครื่องยืนยันถึงแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่งในสมัยสุโขทัยและอยุธยา นครสวรรค์จัดเป็นเมืองหน้าด่านและจุดพักทัพที่สำคัญในการทำศึกสงครามทั้งกับพม่าและหัวเมืองฝ่ายเหนือ นอกจากนี้ยังเป็นย่านการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่ขนส่งมาทางเรือระหว่างภาคกลางกับภาคเหนือ เพราะที่นี่เป็นจุดผ่านแม่น้ำปิง วังยม และน่าน ไหลมารวมกันเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณตำบลปากน้ำโพ จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 7 มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารราชการ จึงได้ยุบการปกครองแบบมณฑล ยกฐานะเป็นจังหวัดนครสวรรค์ และได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ เรื่อยมา จนปัจจุบันนครสวรรค์กลายเป็นจังหวัดที่น่าสนใจจังหวัดหนึ่งเพราะเป็นเมืองธุรกิจการค้าและศูนย์กลางการคมนาคม เสมือนประตูสู่ภาคเหนือตอนบน ดังรายละเอียดที่จะกล่าวถึงต่อไป

ยินดีต้อนรับสู่จังหวัดนครสวรรค์

1. ความเป็นมาของเมืองสี่แคว

“เมืองสี่แคว” เป็นชื่อเรียกหนึ่งของจังหวัดนครสวรรค์ เนื่องจากมีแม่น้ำปิง วัง ยม และน่าน ไหลมาบรรจบเป็นต้นน้ำเจ้าพระยา บริเวณพื้นที่ของตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมือง นครสวรรค์ มีลักษณะภูมิประเทศซึ่งเป็นบริเวณที่บรรจบของปากแม่น้ำสำคัญทั้ง 4 สายคนทั่วไปจึง นิยมเรียกว่า ปากน้ำโพ และต่อมาจึงกลายเป็นชื่อเรียกว่า “ปากน้ำโพ” ในที่สุด นอกจากนี้ด้วย ลักษณะของตัวเมืองอยู่ทางทิศตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นเมืองที่หันหน้าสู่ทิศตะวันออก ตอนเช้าจะเห็นพระอาทิตย์ขึ้นตรงหน้าเมืองพอดี จึงได้ชื่อเรียกว่า เมืองขอนแก่น เพราะทำให้ ตะวันส่องเข้าประตูเมือง

นอกจากนี้ยังมีชื่อเรียกอื่นๆตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในสมัยสุโขทัยพ่อขุนรามคำแหงได้ทรงจารึกชื่อเมืองนี้ว่า “เมืองพระบาง” ซึ่งถือเป็นเมืองหน้าด่านทางใต้ของอาณาจักรสุโขทัย ดังที่สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชกล่าวถึงเมืองนครสวรรค์ไว้ในพระราชนิพนธ์เรื่องเที่ยวตามทางรถไฟ ตอนหนึ่งว่า

“...เมืองนครสวรรค์เป็นเมืองโบราณ ก่อนจะเป็นเมืองไทยตั้งแต่เมื่อครั้งราชวงศ์พระร่วงเป็นใหญ่อยู่กรุงสุโขทัย หรือตั้งมาก่อนนั้นแล้ว หากทราบได้แน่ไม่มีชื่อปรากฏในจารึกของ พระเจ้ารามคำแหง อันเป็นรัชกาลที่ 3 ในราชวงศ์พระร่วง เรียกเมืองนี้ว่า “เมืองพระบาง” ทำนองจะเป็นเมืองหน้าด่านของมณฑลราชธานีอยู่ที่สุดข้างฝ่ายใต้ ตัวเมืองพระบางตั้งอยู่บนที่ดอนตั้งแต่ชายเขา ถาชีจนถึงวัดหัวเมืองที่ตลาดปากน้ำโพเดี๋ยวนี้ มุมเมืองอยู่ตรงวัดนี้ ยังมีเนินดินซึ่งเป็นแนวกำแพงเมืองเดิมอยู่เป็นสำคัญและยังมีวัดร้างอยู่ในเมืองก็หลายวัด จะเป็นเมืองนี้เองที่ในหนังสือพงศาวดาร ตอนรัชกาลสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 (พะงั่ว) เรียกว่า เมืองนครพังกา”

เมืองพระบางหรือเมืองนครพังกา ยังเรียกมาจนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ซึ่งในสมัยนี้ไทยได้ทำศึกสงครามกับพม่าอยู่บ่อยครั้ง ดังนั้นเมื่อทัพพม่ายกลงมาจากทางเหนือ ทัพไทยก็มักจะยกขึ้นไปตั้งมั่นคอยรับศึกอยู่ที่เมืองหน้าด่านนครสวรรค์เป็นประจำ จึงมีการดัดแปลงค่ายคูประตูหอรบจากทางตะวันตกตลอดสะพานดำไปที่บ้านสนคู ซึ่งปัจจุบันยังปรากฏเป็นแนวคูเมืองอยู่ ครั้นกองทัพพม่าสู้ไทยไม่ได้ ก็จะหนีผ่านไปทางช่องเขา ซึ่งเรียกว่า “ช่องเขาขาด” มาจนทุกวันนี้ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงมหาดไทยจัดรูปแบบการปกครองระบบมณฑลเทศาภิบาล ขึ้น จึงได้เกิดเป็นมณฑลนครสวรรค์ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาด้สกรพลาส (อยู่) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครสวรรค์เป็นคนแรก

A map of Chiang Mai province showing its 27 administrative districts. The districts are color-coded and labeled as follows:

- Northwest:** อ.แม่แตง (Maetang), อ.แม่ออน (Mae On), อ.ฝาง (Fang)
- West:** อ.ดอยสะเก็ด (Doi Saket), อ.สันกำแพง (San Kamphaeng), อ.สารภี (Sarabhi)
- Central:** อ.เมืองเชียงใหม่ (Mueang Chiang Mai), อ.ไชยปราการ (Chai Prakarn), อ.พร้าว (Phrao), อ.ปาย (Pai), อ.เวียงสา (Wiang Sa), อ.เชียงดาว (Chiang Dao), อ.ฝายหลวง (Fay Luang), อ.ลี้ (Lee), อ.เชียงม่วน (Chiang Muan), อ.บ่อเกลือ (Boe Lue), อ.ฝายกั้นน้ำ (Fay Kan Nam), อ.ฝายกั้นน้ำ (Fay Kan Nam), อ.ฝายกั้นน้ำ (Fay Kan Nam)
- East:** อ.ท่าวังผา (Tua Wang Pha), อ.หางดง (Hang Dong), อ.ฮ้างป้อม (Huang Pom), อ.ป่าแดด (Pa Daet), อ.ป่าซาง (Pa Sang), อ.ป่าหิมาลัย (Pa Himala), อ.ป่าเมรุ (Pa Meru), อ.ป่าตึง (Pa Tung), อ.ป่าสัก (Pa Sak), อ.ป่าเต็งรัง (Pa Teng Rang), อ.ป่าพญา (Pa Phya), อ.ป่าหมาก (Pa Mahak), อ.ป่ากล้วย (Pa Kliao), อ.ป่าตาล (Pa Talan), อ.ป่าไผ่ (Pa Phai), อ.ป่าข่อย (Pa Khao), อ.ป่าอ้อ (Pa Ao), อ.ป่าละเมาะ (Pa La Ma), อ.ป่าเล้ง (Pa Leng), อ.ป่ากล้วย (Pa Kliao), อ.ป่าตาล (Pa Talan), อ.ป่าไผ่ (Pa Phai), อ.ป่าข่อย (Pa Khao), อ.ป่าอ้อ (Pa Ao), อ.ป่าละเมาะ (Pa La Ma), อ.ป่าเล้ง (Pa Leng)

แผนที่จังหวัดนครสวรรค์

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม โดยเฉพาะตอนกลางของจังหวัดซึ่งมีลักษณะเป็นแบบลอนลูกคลื่นเนื่องจากสภาพพื้นที่ของจังหวัดที่มีลักษณะคล้ายท้องกระทะ ประกอบด้วยอำเภอเมืองฯ อำเภอบรรพตพิสัย อำเภอชุมแสง อำเภอท่าตะโก อำเภอโกรกพระ และอำเภอยะหริ่ง ส่วนพื้นที่ทางทิศตะวันตกประกอบด้วย อำเภอลาดยาว อำเภอแม่วงก์ อำเภอแม่เปิน และอำเภอชุมตาบง และทิศตะวันออกประกอบด้วย อำเภอหนองบัว อำเภอไพศาลี อำเภอดงพิกุล และอำเภอตากสิน

สภาพภูมิศาสตร์โดยภาพรวมตั้งอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 50 - 150 เมตร ในอดีตที่นี้จัดว่ามีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่ง ปัจจุบันแทบจะไม่มีพื้นที่ป่าไม้เหลือในส่วนที่เป็นพื้นราบ ส่วนพื้นที่ป่าแถบภูเขาที่ถูกทำลายลงเป็นจำนวนมาก

จากลักษณะที่ราบลุ่ม อันเกิดจากมีแม่น้ำหลายสายไหลลงมารวมกัน ได้แก่ แม่น้ำปิง วัง ยม และน่าน ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำเจ้าพระยาตามที่กล่าวมาแล้ว โดยมีระยะทางยาวประมาณ 360 กิโลเมตร ซึ่งก่อนที่แม่น้ำทั้ง 4 สายจะไหลมารวมกันนั้น แม่น้ำปิงกับแม่น้ำวังได้ไหลมาบรรจบกันที่อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากโดยเรียกว่าแม่น้ำปิง ส่วนแม่น้ำน่านและแม่น้ำยมได้ไหลมาบรรจบกันที่ตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ไหลต่อมา จุดที่สายน้ำ 2 สาย แม่น้ำปิงเป็นสีเขียวไหลบรรจบกับแม่น้ำน่านที่เป็นสีน้ำตาล สีของแม่น้ำทั้งสองสายตัดกันสามารถเห็นได้ชัดเจนที่ตำบลปากน้ำโพ แม่น้ำทั้งสองสายรวมตัวกันเป็นต้นแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณต้นน้ำมีธรรมชาติอันสวยงาม และบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ ยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชาวบ้านทั้งสองฝั่งแม่น้ำอีกด้วย

ต้นน้ำเจ้าพระยา อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

การไหลบรรจบของแม่น้ำ ปิง และน่าน เป็นต้นแม่น้ำเจ้าพระยา ที่ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

3. ประชากร

จำนวนประชากรจังหวัดนครสวรรค์มีทั้งสิ้นประมาณ 1,073,320 คน อำเภอที่มีประชากรหนาแน่นมากที่สุด คือ อำเภอเมืองฯ อำเภอที่มีประชากรหนาแน่นน้อยที่สุดคือ อำเภอชุมตาบง

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม โดยมีครัวเรือนประกอบอาชีพเกษตรกรรม มากที่สุดประมาณร้อยละ 80 ของประชากรทั้งหมด ที่เหลือประกอบอาชีพด้านต่าง ๆ คือ รับจ้างร้อยละ 4.2 รับราชการร้อยละ 1.09 อุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมร้อยละ 4.06

ด้านเกษตรกรรมที่สำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ คือ เป็นแหล่งปลูกข้าวที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือเป็นแหล่งปลูกข้าวโพดที่ใหญ่เป็นอันดับสองในภาคเหนือรองจากจังหวัดเพชรบูรณ์ และเป็นแหล่งปลูกอ้อยมากเป็นอันดับสองในภาคเหนือรองจากจังหวัดกำแพงเพชร นอกจากนี้ มีการปลูกพืชเศรษฐกิจที่ขึ้นชื่อของจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ ข้าวฟ่าง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง อ้อย ฝ้าย งา และมันสำปะหลัง เป็นต้น

จากการที่มีผลผลิตในสาขาเกษตรกรรมเป็นสาขาหลัก จึงทำให้มีแหล่งรองรับสินค้าการเกษตรหลายแหล่ง โดยเฉพาะข้าวมีตลาดกลางข้าวถึง 8 แห่ง ที่อำเภอเมืองนครสวรรค์ อำเภอพยุหะคีรี และอำเภอเก้าเลี้ยวโดยมีตลาดกลางข้าว "ท่าข้าวกำนันทรง" ได้ชื่อว่าเป็นตลาดกลางข้าวเปลือกที่ใหญ่และมีชื่อเสียงที่สุดของประเทศ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการส่งออกข้าวออกสู่ตลาดต่างประเทศ ได้จัดตั้งศูนย์ส่งออกข้าวแบบเบ็ดเสร็จที่ทำข้าวกำนันทรง และศูนย์ส่งเสริมการส่งออกที่ศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์อีกด้วย

การเพาะปลูกข้าวของจังหวัดนครสวรรค์

4. การปกครองท้องถิ่น

เทศบาลนครนครสวรรค์

จังหวัดนครสวรรค์ จัดรูปการปกครองตามลักษณะการปกครองส่วนภูมิภาคโดยแบ่งออกเป็นจำนวน 15 อำเภอ หมู่บ้านจำนวน 1,431 หมู่บ้าน และตำบลอีก 128 ตำบล

ตัวเมืองนครสวรรค์

5. การเดินทาง

จังหวัดนครสวรรค์เป็นศูนย์กลางการคมนาคมในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 240 กิโลเมตร สามารถเดินทางสู่จังหวัดนครสวรรค์ได้หลายรูปแบบ ทั้งทางรถยนต์ส่วนตัว รถประจำทาง รถตู้โดยสาร และรถไฟ

การเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวสามารถมาได้หลายทาง ซึ่งเส้นทางหลักที่นิยมใช้เดินทางจากกรุงเทพฯ มานครสวรรค์ คือ ทางหลวงหมายเลข 1 แยกเข้าทางหลวงหมายเลข 32 ผ่านพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท อุทัยธานี ถึงนครสวรรค์ ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 3 ชั่วโมง

หากเดินทางโดยรถประจำทาง มีรถประจำทางปรับอากาศสายกรุงเทพฯ ถึงนครสวรรค์ออกจากสถานีขนส่งสายเหนือถนนกำแพงเพชร 2 ทุกวัน วันละหลายเที่ยว ทั้งรถโดยสารแบบธรรมดาและปรับอากาศ

การเดินทางโดยรถตู้โดยสาร มีรถตู้ปรับอากาศให้บริการเส้นทางกรุงเทพฯ ถึงนครสวรรค์ ทุกวัน ตั้งแต่เวลาเวลาประมาณ 05.00-20.00 น. คิวนั่งอยู่ที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ซึ่งเป็นของบริษัทเอกชนดำเนินการ

ส่วนการเดินทางโดยรถไฟมีขบวนรถไฟออกเดินทางจากสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ไปสถานีนครสวรรค์ทุกวัน สอบถามรายละเอียดได้ที่การรถไฟแห่งประเทศไทย

ปัจจุบันนี้การเดินทางมาจังหวัดนครสวรรค์สามารถเดินทางได้หลายรูปแบบ สะดวกและรวดเร็ว

จะเห็นว่าจังหวัดนครสวรรค์ เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร และเป็นประตูสู่ภาคเหนือ และเป็นเมืองเก่าที่เคยรุ่งเรืองมาในอดีต และมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

กิจกรรมท้ายบทที่ 1
เรื่อง เมืองสี่แควที่นารูจัก

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. การที่นครสวรรค์ได้สมญาชื่อว่า “เมืองสี่แคว” นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด
.....
2. นักเรียนประทับใจความเป็นมาของเมืองสี่แควในเรื่องใดมากที่สุด เพราะเหตุใด
.....
3. จงบอกแนวทางในการอนุรักษ์แม่น้ำเจ้าพระยามา 5 ข้อ
.....
4. การปกครองท้องถิ่นของจังหวัดนครสวรรค์แบ่งเขตการปกครองอย่างไร จงอธิบาย
.....
5. นักเรียนเห็นว่า นครสวรรค์ ในปัจจุบันนี้เป็นอย่างไร นักเรียนชอบหรือไม่ เพราะเหตุใด
.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่อง “ประวัติและความเป็นมาของจังหวัดนครสวรรค์” แล้วนำมาเล่าแลกเปลี่ยนกันระหว่างเพื่อนในห้อง
2. ในฐานะที่นักเรียนเป็นชาวนครสวรรค์ นักเรียนมีความภาคภูมิใจในเรื่องใดเกี่ยวกับจังหวัดนครสวรรค์บ้าง จงเขียนอธิบาย และอภิปรายแลกเปลี่ยนกันในกลุ่ม

บทที่ 2

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

เมืองสี่แควเป็นเมืองที่มีสถานที่ท่องเที่ยวเป็นทางธรรมชาติที่สำคัญ และมีคุณค่า ทั้งด้านนิเวศวิทยา ธรณีวิทยา และธรณชาติวิทยา ซึ่งสถานที่ดังกล่าวล้วนมีบทบาทและคุณประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ในที่นี้จะกล่าวถึง บึงบอระเพ็ด อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และอุทยานแห่งชาติเขาลำดวน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. บึงบอระเพ็ด

บึงบอระเพ็ดเป็นสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดนครสวรรค์ และทางราชการได้นำชื่อ บึงบอระเพ็ดมาเป็นคำขวัญประจำจังหวัดนครสวรรค์ คือ เมืองสี่แคว แห่มังกร พักผ่อนบึงบอระเพ็ด ปลารสเด็ดปากน้ำโพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบึงบอระเพ็ดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัด

บึงแห่งนี้มีลักษณะเป็นบึงทะเลสาบน้ำจืดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีเนื้อที่กว้างขวางประมาณ 133,000 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอท่าตะโก และอำเภอชุมแสง เดิมบึงแห่งนี้เป็นที่ราบลุ่มได้รับน้ำฝนและน้ำป่าจากที่ราบสูงทางทิศตะวันออกไหลเข้าสู่ตามลองต่างๆ แล้วไหลออกสู่อ่างเก็บน้ำทางคลองบึงบอระเพ็ดเมื่อถึงฤดูน้ำหลากพื้นที่แห่งนี้จะท่วมกลายเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ที่สุดของภาคกลางตอนบนทำให้มีความหลากหลายทางชีวภาพที่น่าสนใจ

ในอดีตบึงแห่งนี้มีชื่อว่า "ทะเลเหนือ" หรือ "จอมบึง" เนื่องจากมีสัตว์และพันธุ์พืชเป็นจำนวนมาก มีพันธุ์สัตว์ที่หายากได้แก่ นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร และปลาเสือตอ รวมทั้งจะเข้อีกด้วย

นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร

ปลาเสือตอ

จระเข้

จระเข้เดิมเป็นสัตว์ที่มีจำนวนมากในบึงบอระเพ็ด เนื่องจากในบึงมีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การอยู่อาศัยของจระเข้เพราะจระเข้เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำจระเข้ที่มีอายุเกิน 7 ปี สามารถผสมพันธุ์กันได้ โดยจระเข้จะผสมพันธุ์ในน้ำในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ในฤดูกาลผสมพันธุ์ตัวผู้จะส่งเสียงร้องได้ยืนไปไกลเพื่อเป็นสัญญาณเรียกตัวเมีย หลังจากจับคู่ผสมพันธุ์กันแล้วจระเข้จะวางไข่ในราวเดือนมีนาคมถึงเมษายนจระเข้สร้างรังวางไข่โดยใช้หางกวาดใบไม้ หญ้า มาคลุมรังไข่จระเข้จะวางไข่ครั้งละ 20-40 ฟอง และจะฟักเป็นตัวใช้เวลา 65-80 วัน แต่เป็นที่เสียดายว่าปัจจุบันจระเข้ในบึงบอระเพ็ดได้ถูกจับไปหมดแล้ว เนื่องจากจระเข้พันธุ์บึงบอระเพ็ดที่มีราคาแพงและหายาก จะมีเหลือให้เห็นเฉพาะที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดนครสวรรค์ซึ่งได้เพาะพันธุ์และเลี้ยงไว้ให้นักท่องเที่ยวชมเท่านั้น

อาคารพะพันธุ์และแสดงจระเข้บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์

จุดที่น่าสนใจและเหมาะแก่การเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง คือ อาคารแสดงพันธุ์สัตว์น้ำเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรชามีลักษณะเป็นรูปเรือกระแซง หรือเรือเอี่ยมจุ่น ซึ่งเป็นเรือบรรทุกสินค้าในแม่น้ำเจ้าพระยาในอดีต ขนาดกว้าง 37 เมตร ยาว 49 เมตร จัดแสดงพันธุ์ปลาต่าง ๆ กว่า 100 ชนิด ภายในตัวอาคารประกอบด้วย อุโมงค์ปลา เป็นอุโมงค์ปลาที่ยาวที่สุดในประเทศไทย ความยาว 24 เมตรแสดงปลาน้ำจืดหลากหลายพันธุ์

อาคารแสดงพันธุ์สัตว์น้ำเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา จังหวัดนครสวรรค์

นอกจากนี้ยังมีตู้แสดงพันธุ์ปลารอบ ๆ อุโมงค์กว่า 30 ตู้ ประกอบด้วยปลาหายากและปลาสวยงามนานาชนิด เช่น ปลาตามิน ปลาหมอช้างเหยียบ ปลาเสือพ่นน้ำ ปลากระโทงไทยปลาตะเพียนขาว ตะเพียนทองทรงเครื่อง ปลาเกาแดง รวมถึงปลาที่มีชื่อเสียงที่สุดของบึงบอระเพ็ด คือ ปลาเสือตอ จัดเป็นปลาที่คนนิยมบริโภคเพราะว่าเนื้อปลานี้มีรสดี เป็นที่เลื่องลือกันว่าถ้าใครมาจังหวัดนครสวรรค์แล้วไม่ได้บริโภคปลาเสือตอ ถือว่ายังไม่ถึงจังหวัดนครสวรรค์ แต่ในปัจจุบันนี้ ปลาเสือตอ จัดเป็นปลาสวยงาม ไม่สามารถนำมาบริโภคได้ เพราะว่าเป็นปลาที่หายาก และมีราคาแพงมาก นอกจากนี้ผู้เข้าชมจะได้สัมผัสใกล้ชิดกับฉลามกบและเม่นทะเลที่บ่อปลา(Touch Pool) และยังมีการจัดแสดงตู้ปลาน้ำเค็มในส่วนห้องโถงด้านหน้าอุโมงค์อีกด้วย

อุโมงค์ปลาที่ยาวที่สุดในประเทศไทย อาคารแสดงพันธุ์สัตว์น้ำบึงบอระเพ็ด

กิจกรรมล่องเรือดูนก ชมทัศนียภาพในบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์

หาดทรายเทียมบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์

ในปัจจุบันนี้บึงบอระเพ็ดจัดเป็นสถานี่เพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดและยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวสามารถพักผ่อนหย่อนใจได้เป็นอย่างดี หากใครมาที่นี่พลาดไม่ได้กับกิจกรรมนั่งเรือท่องเที่ยวในบึงเพื่อชมความหลากหลายทางชีวภาพของบอระเพ็ดที่น่าสนใจ

วิถีชีวิตในชุมชนที่บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์

อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จัดเป็นส่วนหนึ่งของผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดในผืนป่าตะวันตก ซึ่งเป็นป่านุรักษ์ที่มีขนาดใหญ่มีพื้นที่ครอบคลุมอำเภอแม่วงก์ และกิ่งอำเภอแม่เปินจังหวัดนครสวรรค์ รวมถึงอำเภอบางศิลาทองของจังหวัดกำแพงเพชรด้วย

ยอดเขาโมโกจูเป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในอุทยานแห่งชาติแม่วงก์และสูงที่สุดในผืนป่าตะวันตก ห่างจากที่ทำการอุทยานประมาณ 27 กิโลเมตรช่วงที่จะเปิดให้เดินขึ้นยอดเขาโมโกจู คือเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ของทุกปีเป็นยอดเขาสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบการเดินป่าและปีนเขาจะต้องไปเยือนสักครั้งในชีวิต ยอดเขานี้มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,964 เมตร คำว่า “โมโกจู” เป็นภาษากะเหรี่ยง แปลว่า เหมือนฝนจะตกเนื่องจากบนยอดเขามักถูกปกคลุมด้วยเมฆหมอกและมีอากาศหนาวเย็นตลอดเวลา เส้นทางไป ยอดเขาโมโกจูเป็นเส้นทางเดินป่าระยะไกล

จะต้องปีนขึ้นเขาที่มีความลาดชันมาก ระดับความลาดชันไม่ต่ำกว่า 60 องศา จึงต้องใช้เวลาในการเดินทางไปกลับ 5 วันและต้องพักแรมในป่าตามจุดที่กำหนดเท่านั้น

ยอดเขาโมโกจู อำเภอแม่วงก์

ช่องเย็น (กม.93) เป็นจุดสูงสุดของถนนคลองลาน - อุ้มผาง และเป็นจุดสุดท้ายที่ยานพาหนะเข้าถึงมีความสูงประมาณ 1,340 เมตร จากระดับน้ำทะเล อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีต่ำกว่า 20 องศาเซลเซียส เนื่องจากบริเวณนี้เป็นช่องเขาที่มีสายลมพัดผ่านตลอดเวลาจึงถูกเรียกว่า “ช่องเย็น” ตามสภาพภูมิอากาศของพื้นที่แห่งนี้เนื่องจากช่องเย็นมีสภาพอากาศที่เย็นและชื้นจึงพบพันธุ์ไม้ที่ชอบความชุ่มชื้นบริเวณนี้ ได้แก่ กัลยไม้และเฟิร์น เป็นต้น นอกจากนี้ช่องเย็นยังเป็นถิ่นอาศัยของนกหลากหลายชนิดจึงเป็นแหล่งดูนกที่สำคัญแห่งหนึ่งของเมืองไทย

ช่องเย็น อำเภอแม่วงก์

น้ำตกแม่กระสา เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ที่สูงที่สุดในบริเวณนี้ มีความสูงประมาณ 1,000 เมตร มีชั้นลดหลั่นถึง 9 ชั้น มีบางชั้นที่มีความสูงถึง 270 เมตร ที่น้ำตกแห่งนี้น้ำไหลแรงสวยงามตลอดปี อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติประมาณ 21 กิโลเมตร ต้องเดินเท้าเข้าไป ใช้เวลาเดินไปกลับ 3-4 วัน

น้ำตกแม่กระสา อำเภอแม่วงก์

น้ำตกแม่เรวา อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ประมาณ 21 กิโลเมตร เป็นน้ำตกขนาดใหญ่สวยงามมาก มี 5 ชั้นรถเข้าไม่ถึงเชิงเดียวกันต้องใช้เวลาในการเดินทางไปกลับ 2 วัน

น้ำตกแม่เรวา อำเภอแม่วงค์

น้ำตกแม่กิ เป็นน้ำตกที่มีความสูงประมาณ 200 เมตร แบ่งเป็นชั้นๆ ถึง 9 ชั้นมีต้นกำเนิดจากเทือกเขานนงชัย การเข้าไปยังน้ำตกต้องเดินเท้าเวลาไปกลับ 3-4 วันที่น้ำตกแห่งนี้ น้ำไหลเกือบตลอดปี การเดินทางต้องเดินเท้าไปกลับ 3 วันน้ำตกแห่งนี้ได้รับคำกล่าวชมจากหนังสือ ASEAN MAGAZINE เมื่อปี พ.ศ. 2518 ว่าเป็นน้ำตกที่สวยงามที่สุดในเอเชีย

น้ำตกแม่กิ อำเภอแม่วงค์

แก่งลำนกยูง เป็นแก่งน้ำและแก่งหิน แก่งแห่งนี้มีลำห้วยแม่แรวาไหลผ่านซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากเขาโมโกจูซึ่งเป็นยอดเขาสูงสุดของผืนป่าตะวันตกไหลผ่านผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ที่ยังไม่มีการแผ้วถางทำลายด้วยเหตุนี้จึงทำให้ลำห้วยแม่แรวามีจุดเด่นที่ความใสสะอาดของน้ำที่ใสตลอดปีที่มีกิจกรรมการล่องแก่งผจญภัย กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติและพักผ่อนใกล้ชิดธรรมชาติด้วยการพักผ่อนในเต็นท์

กิจกรรมล่องแก่งลำนกยูง อำเภอแม่วางค์

ป่าส่วนใหญ่ของอุทยานแห่งชาติแม่วงค์ ประกอบด้วยป่าเบญจพรรณร้อยละ 70 ป่าดงดิบร้อยละ 25 และป่าเต็งรังประมาณร้อยละ 5 ของพื้นที่ มีพันธุ์ไม้ที่สำคัญและมีค่าจำนวน

มาก เช่น สัก ประดู่ มะค่าโมง ยางแดง เต็งและรัง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสัตว์ป่าที่หายาก เช่น ช้าง ป่า กระต๊อ เสือ กวางแก้ง หมี แมวลาย และนกต่าง ๆ มากกว่า 305 ชนิด จาก 53 วงศ์ซึ่งนกบางชนิด พบเพียงไม่กี่แห่งในประเทศไทยเช่น นกกระเต็นขาวดำใหญ่ นกเงือกคอแดง นกกางเขนดง นก โพระดกหูเขียว และนกพญาปากกว้างหางยาว เป็นต้นสัตว์ป่าที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์มีจำนวนลด น้อยลงไปมาก โดยเฉพาะเสือโคร่งมีจำนวนน้อยลงมาก จนใกล้สูญพันธุ์

เสือโคร่ง อำเภอมะนัง

อุทยานแห่งชาติแม่วงก์คือเสน่ห์ของผืนป่าปลายสุดที่ทอดยาวต่อเนื่องของเทือกเขาถนนธงชัยประกอบกับเป็นผืนป่าต่อเนื่องจากผืนป่าตะวันตก มรดกโลกห้วยขาแข้งและทุ่งใหญ่นเรศวร ความหลากหลายทางชีวภาพของแม่วงก์จึงมีความผสมผสานทั้งพรรณไม้และพันธุ์สัตว์ และยอดเขาโมโกจู จุดสูงสุดของอุทยานแห่งชาติแม่วงก์จัดเป็นหนึ่งในของดีเมืองนครสวรรค์

นกยูงในป่าแม่ระว้า อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ อำเภอมะนัง

3. อุทยานแห่งชาติเขาสลวง

ด้านหน้าของอุทยานแห่งชาติเขาสลวง อำเภอลาดยาว

อุทยานแห่งชาติเขาสลวง ตั้งอยู่บริเวณตำบลวังม้า อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดอุทัยธานี อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาสลวง ก่อนการจัดตั้งวนอุทยานพบว่า ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ได้ถูกใช้ประโยชน์โดยขาดการควบคุมตลอดจนปัญหาด้านไฟฟ้าทำให้ ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลงมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชุมชนที่อาศัยโดยรอบและใกล้เคียง กรมป่าไม้จึงได้จัดตั้งอุทยานแห่งชาติเขาสลวงขึ้นเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ แต่น้อยคนนักจะรู้จักอุทยานแห่งนี้ อาจเพราะไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์มากนัก

อุทยานแห่งนี้ มีเนื้อที่ประมาณ 59,375 ไร่ เป็นภูเขาสูงชันตั้งอยู่บนพื้นที่ราบทางทิศ ตะวันตกของจังหวัดนครสวรรค์มียอดเขาสลวงเป็นยอดเขาสูงสุด 772 เมตรจากระดับน้ำทะเลปาน กลางและยอดเขาเขียวเป็นยอดเขาสูงรองลงมาสูง 762 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลางสภาพ โดยทั่วไปเป็นภูเขาหินปูน สูงสลับซับซ้อนพื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 ป่าบนยอด เขามีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด อีกทั้งยังเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ของคลองวังม้าและคลองบางละมุงในเขตจังหวัดนครสวรรค์อีกด้วย

แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจได้แก่ยอดเขาสลวงที่เหมาะสมแก่การชมวิว มีถ้ำที่น่าสนใจ ได้แก่ ถ้ำบ่อยา ถ้ำพระ และถ้ำธารทิพย์ ซึ่งในที่นี่จะขอยกตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ดังนี้

ยอดเขาสลวง เป็นยอดสูงสุดของเทือกเขาสลวงอยู่ระดับ 772 เมตรจากระดับน้ำทะเลมี ลมพัดตลอดเวลาทำให้อากาศเย็นสบายและยังมีจุดชมวิวซึ่งสามารถมองเห็นตัวเมืองในอำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ และอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานีได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีบ่อชุดทองคำ

ขนาดใหญ่จำนวน 1 บ่อและบ่อเล็กประมาณ 20 บ่อ นอกจากนี้แล้วบนยอดเขายังพบบ่อน้ำซับหลายแห่งชาวบ้านเรียก “สระแก้ว” ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าน้ำในบ่อสามารถรักษาโรคได้ การขึ้นไปยอดเขาแห่งนี้จะต้องใช้เวลาเดิน 3 - 4 ชั่วโมง

ยอดเขาหลวง อำเภอลาดยาว

ยอดเขาเขี้ยวเป็นยอดเขาที่สูงรองจากยอดเขาหลวงอยู่ในระดับ 762 เมตรจากระดับน้ำทะเล อยู่ด้านทิศใต้ของเขาลองมีทางเดินเชื่อมกันตามแนวสันเขาประมาณ 4-5 กิโลเมตร บนยอดเขาจะพบ “บ่อชุดทองคำ” เชื่อมกับ “บ่อน้ำซับ” และ “ถ้ำน้ำ” ซึ่งเป็นโพรงถ้ำขนาดเล็กมีน้ำซึมตามผนังถ้ำตลอดปี

เขาลอง และเขาเขี้ยว อำเภอลาดยาว

ถ้ำธารทิพย์ อยู่บริเวณหลังสำนักงานอุทยานแห่งชาติเขาหลวง ระยะทางประมาณ 300 เมตร การชมถ้ำใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมงภายในถ้ำมีห้องต่าง ๆ มากกว่า 12 ห้อง มีหินงอกหินย้อย ที่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามจินตนาการ นับว่าถ้ำแห่งนี้เป็นถ้ำที่ยังคงความสมบูรณ์และเป็นธรรมชาติมากที่สุดถ้ำหนึ่ง

ถ้ำป๋อยา อำเภอลาดยาว

ถ้ำป๋อยา เป็นถ้ำหินปูนที่สวยงามที่สุดของจังหวัดนครสวรรค์จากบริเวณเชิงเขามีบันไดขึ้นสู่ตัวถ้ำ 211 ขั้น ระยะทางยาว 300 เมตรภายในถ้ำมีบริเวณกว้างขวางมาก

ถ้ำเขาพระ เป็นถ้ำขนาดเล็ก อยู่ด้านเหนือสุดของเทือกเขาหลวง สภาพภายในถ้ำค่อนข้างสมบูรณ์ อยู่หลังสำนักปริวาสกรรมหลวงพ่ोज้อย ภายในถ้ำมีหินงอก หินย้อย และพระพุทธรูป ในเทศกาลสงกรานต์ประชาชนในท้องถิ่นจะนำดอกไม้ธูปเทียนไปนมัสการเป็นจำนวนมาก จากเชิงเขามีบันไดคอนกรีตประมาณ 100 ขั้นเพื่อขึ้นสู่ปากถ้ำ เมื่อขึ้นไปบนยอดเขาจะสามารถมองเห็นภูมิประเทศที่สวยงามของอำเภอโกรกพระ

ถ้ำเขาพระ อำเภอลาดยาว

อุทยานเขาหลวงนับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามอากาศบนยอดเขาเย็นสบายเหมาะแก่ชมธรรมชาติเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ

สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติของเมืองสี่แควนี้มีคุณค่าควรค่าแก่การอนุรักษ์อย่างยิ่ง ดังนั้นประชาชนในเมืองนี้ทุกคนควรร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์สถานที่ดังกล่าวไว้ให้คงอยู่คู่อยู่กับชาวสี่แควตลอดไป

นกแว่นตาขาวสีทอง อุทยานแห่งชาติแม่วงก์

นกพญาไฟ อุทยานแห่งชาติแม่วงก์

กิจกรรมท้ายบทที่ 2

เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

คำชี้แจงกิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. หากว่านักเรียนเป็นมัคคุเทศก์ของจังหวัดนครสวรรค์ นักเรียนจะแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าภาคภูมิใจ แห่งใดบ้าง เพราะอะไร
.....
2. บึงบอระเพ็ดในอดีตกับบึงบอระเพ็ดในปัจจุบัน นักเรียนชอบแบบใดมากกว่า เพราะเหตุใด
.....
3. นักเรียนประทับใจสิ่งใดในอุทยานแห่งชาติแม่วงก์มากที่สุด จงอธิบาย
.....
4. ถ้ามีเพื่อนสนใจมาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติเขาหลวง นักเรียนจะพาให้ไปเที่ยวที่ใดก่อน เพราะเหตุใด
.....
5. สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดนครสวรรค์แห่งใดที่นักเรียนชอบมากที่สุด จงแสดงเหตุผล
.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแล้ว เขียนคำขวัญประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนให้อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ นำเสนอหน้าชั้นเรียน
2. นอกจากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นักเรียนได้อ่านจากหนังสือเพิ่มเติมเล่มนี้แล้ว ให้นักเรียนยกตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจเรื่องอื่นมาอีก 1 เรื่อง

บทที่ 3

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

ไม่เพียงมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม เมืองสืงแควยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญหลายแห่ง ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเมืองโบราณจันเสน วัดศรีวงค์ และวัดป่าสิริวัฒนวิสุทธิ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. เมืองโบราณจันเสน

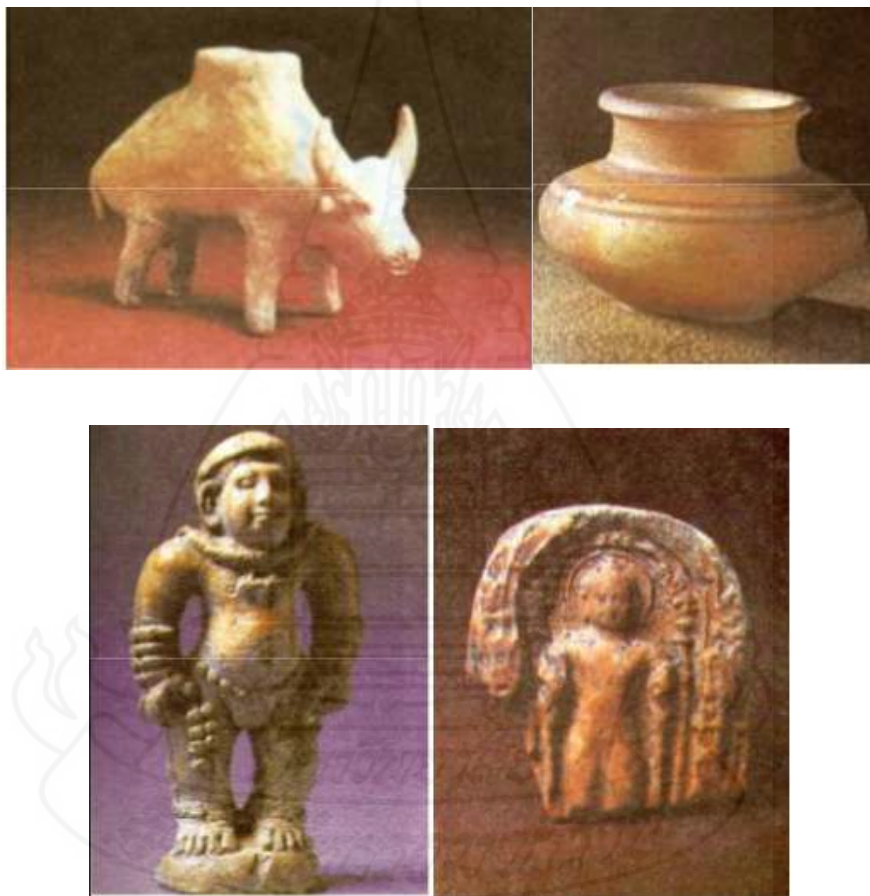
แผนที่แสดงที่ตั้งของเมืองโบราณจันเสน อำเภอดาคลี

“เมืองโบราณจันเสน” ตั้งอยู่ในตำบลจันเสน อำเภอดาคลี มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมมนทั้ง 4 มุม จนดูล้ายวงกลม คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 300 ไร่ ล้อมรอบด้วยคูเมือง ภายในคูเมืองมีลักษณะเป็นเนินสูงกว่าพื้นที่รอบนอกคูเมือง คนจึงมักเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า โคกจันเสน บริเวณต่อกับคูเมืองออกมาทางด้านตะวันออกมีสระหรือบึงขนาดใหญ่ ลักษณะไม่ใช่บึงธรรมชาติ แต่เป็นบึงที่มนุษย์ขุดขึ้น เรียกว่า “บึงจันเสน” มีเนื้อที่ 25 ไร่ เป็นแหล่งเก็บน้ำใช้สำหรับคนทั้งเมือง ซึ่งสามารถใช้ได้ตลอดปี เป็นที่น่าสังเกตว่า คนโบราณจันเสนรู้จักการชลประทานระบายน้ำในเมืองลงสู่คลองเล็กๆ ที่ขุดขึ้นจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก และขุดคลองระบายตัดผ่านคลองเล็ก เมื่อฝน

ตกลงมาก็จะลงคลองเล็กและลงสู่คลองระบายน้ำ คนในเมืองจึงสามารถทำนาโดยนำน้ำในคลองไปใช้ในการเพาะปลูกได้

ในบริเวณเมืองโบราณจันเสนแห่งนี้ได้ขุดพบโบราณวัตถุจำนวนมาก ได้แก่ วัตถุประเภทที่ทำด้วยดินเผา เช่น พระพิมพ์ ตุ๊กตา และดินเผาเป็นรูปต่าง ๆ วัตถุประเภทที่ทำด้วยหิน เช่น ฐานบัว ธรรมจักร และขวานหินขัด วัตถุประเภทที่ทำด้วยโลหะ เช่น ตุ่มหูทำด้วยตะกั่วหรือดีบุก และใบหอกเหล็ก และนอกจากนี้ยังมีวัตถุประเภทที่ทำด้วยสำริด เช่น พระโพธิสัตว์สำริดยืน เป็นต้น ปัจจุบันโบราณวัตถุดังกล่าวเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานซึ่งตั้งอยู่ในวัดจันเสน

ดินเผาในลักษณะต่าง ๆ ที่พบในเมืองโบราณจันเสน อำเภอดาคลี

ความเป็นมาของเมืองนี้ มีหลักฐานที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ไทยในสมัยสมัยทวารวดีได้เป็นอย่างดี ซึ่งนักโบราณคดีสรุปว่าการขุดค้นเมืองจันเสนเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญที่สุดแห่งลุ่มน้ำเจ้าพระยาซึ่งตะวันออก และการขุดค้นพบโบราณคดีอย่างเป็นระบบที่จันเสน คือ การขุดชั้นดินที่สามารถทราบความเป็นมาของแหล่งโบราณคดีตั้งแต่ระยะเวลาเริ่มต้น (ก่อนพ.ศ. 344-543) จนถึง

เวลาสิ้นสุด (พ.ศ.1343-1593) แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่มีพัฒนาการแล้วในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านความรู้ความสามารถหรือภูมิปัญญา อันเป็นเครื่องมือสำหรับช่วยให้ผู้คนเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิต และสร้างสังคมวัฒนธรรมของมนุษย์ได้สืบเนื่องต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนานซึ่งนักโบราณคดีได้วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้จันเสนกลายเป็นเมืองร้างหลายประการ คือ ถูกข้าศึกกรุงรัตนโกสินทร์เผาทำลาย และตามข้อสันนิษฐานต่างๆ เหล่านี้ นักโบราณคดีลงความเห็นที่น่าจะเป็นสาเหตุจากกระแสน้ำเปลี่ยนทิศทางการมากกว่าสาเหตุอื่นๆ ต่อมาจึงกลับมาตั้งเป็นหมู่บ้านอีกครั้งในสมัยอยุธยาตอนต้น เริ่มมีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐาน แต่ก็เป็นการเข้ามาพักพิงเพียงชั่วคราว จนกระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการสร้างทางรถไฟผ่านจันเสน จึงทำให้หมู่บ้านจันเสนกลายเป็นชุมชนขึ้นอีกครั้ง

พิพิธภัณฑสถาน จันเสน อำเภอบางบาล

ในปัจจุบันนี้ มีการจัดแสดงพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งนับเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ภายในพิพิธภัณฑสถานตกแต่งภาพวาดไว้อย่างสวยงาม นำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดีของชุมชนจันเสน อีกทั้งยังจัดแสดงโบราณวัตถุที่ขุดค้นพบจากเมืองโบราณจันเสน ซึ่งเป็นของจัดแสดงหลักและได้ชื่อว่าเป็นจุดเด่นของพิพิธภัณฑสถาน เช่น โครงกระดูก ตราประทับ และเครื่องประดับยุคโบราณ วัตถุโบราณที่มาจากดินเผา เช่น พระพิมพ์ ตุ๊กตา และตะเกียง หรือวัตถุที่ทำด้วยหิน เช่น ฐานบัว ธรรมจักร และขวานหิน นอกจากนั้นเพดานของอาคารเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังบอกเล่าเรื่องราวพุทธประวัติด้วย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจันทรเกษม อำเภอตากสิน

2. วัดศิริวงค์

วัดศิริวงค์ ตั้งอยู่บนเขาตาวดิงส์ สร้างสมัยปลายกรุงสุโขทัยเดิมเป็นวัดร้างกลางป่าเขา มีพระพุทธรูปปางสมาธิมาพบเมื่อปี 2504 ปัจจุบันเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดนครสวรรค์มีพุทธศาสนิกชนเดินทางมาปฏิบัติกิจกรรมทางพุทธศาสนาเป็นประจำภายในบริเวณวัดประกอบด้วย

พระอุโบสถ สมเด็จพระพุทธโคดมจำลอง ศาลาพุทธาณูภาพิหารหลวงพ่อดโต และพระจุฬามณีเจดีย์ ซึ่งเป็นส่วนที่น่าสนใจมากที่สุดของวัดนี้

วัดศรีวงศ์ อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

พระจุฬามณีเจดีย์ สร้างขึ้นตรงฐานเจดีย์เก่าซึ่งเป็นเจดีย์ที่สร้างขึ้นในสมัยศตวรรษที่ ๑๙ ปลายกรุงสุโขทัยประมาณ ๖๐๐ ปีมาแล้ว เจดีย์แห่งนี้เป็นพระมหาเจดีย์ที่สร้างขึ้นอย่างงดงาม และสร้างโดยมีลักษณะที่อิงอยู่กับแนวคิดในทางธรรมแห่งพุทธศาสนาลักษณะของพระจุฬามณีเจดีย์สร้างเป็นฐาน ๔ เหลี่ยม หมายถึงมหาสติปัฏฐาน ๔ ซึ่งหมายถึง การเอาสติเป็นที่ตั้งกำหนดเอาสติเป็นใหญ่ ในการบำเพ็ญกรรมฐานโดยพิจารณาฐาน ๔ คือ กาย เวทนา จิต ธรรม เป็นอารมณ์ ให้สติจดจ่ออยู่กับฐานอารมณ์นั้นๆ ไม่ให้พลั้งเผลอส่วนความสูง ๔ ชั้นหมายถึง อริยสัจ ๔ คือทุกข์ คือความไม่สบาย กายไม่สบายใจ สมุทัย คือสาเหตุทำให้เกิดทุกข์ นิโรธ คือการดับทุกข์ และมรรค คือหนทางและแนวทางสำหรับดับทุกข์

นอกจากไหว้พระศักดิ์สิทธิ์ และ ชมมหาเจดีย์อันสวยงามแล้ว ที่บนเขาดาวดึงส์ยังมีสถานที่ที่น่าสนใจ คือ หอชมเมือง มีลักษณะเป็นอาคารทรงกลมสูง ประมาณ 32 เมตร สูงเทียบเท่าตึก 10 ชั้นอีกทั้งตัวอาคารยังตั้งอยู่บริเวณยอดเขา ทำให้สามารถมองเห็นทัศนียภาพของเมืองนครสวรรค์ไปไกลประมาณ 10 กิโลเมตรโดยทิศตะวันออกจะเห็นทิวทัศน์เขาภูกาบและบึงบอระเพ็ดทางทิศใต้จะเห็นอุทยานสวรรค์ ต้นน้ำเจ้าพระยา สะพานเดชาดิวงศ์ วัดเขาจอมศรีนาคพรต ส่วนด้านทิศ

ตะวันตกจะพบความสวยงามของทิวเขาเป็นธรรมชาติที่งดงาม ซึ่งที่นี่ยังมีกล้องส่องทางไกลไว้ให้
สำหรับชมธรรมชาติได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

หอชมเมืองนครสวรรค์

เขาดาวดึงส์ อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

3. วัดป่าสิริวัฒนวิสุทธิ์

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

วัดป่าสิริวัฒนวิสุทธิ์ ตั้งอยู่บนเขาโคกแผ่นหมูที่ 2 ตำบลท่าบง อำเภอนาทะโก มีเนื้อที่ประมาณ 96 ไร่ ชาวบ้านนิยมเรียกว่าวัดพระพี่นาง บางครั้งเรียกว่า พุทธคยาเมืองไทย เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ ฯ ทรงรับเป็นองค์ประธานในการจัดสร้าง เพื่อถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เป็นมหาราชในดวงใจของพสกนิกรชาวไทยทั่วประเทศ เนื่องในโอกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี และในโอกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา 80 พรรษา พร้อมกันนี้ยังได้พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ร่วมสมทบการก่อสร้างในครั้งนี้ด้วย ขณะเดียวกันสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ยังทรงรับวัดป่าสิริวัฒนวิสุทธิ์เป็นวัดในพระองค์ ซึ่งถือว่าเป็นเพียงวัดแรกและวัดเดียวเท่านั้น

วัดแห่งนี้มีลักษณะการสร้างวัดเป็นรูปเรือหลวง มีชื่อเรือว่า ราชญาณนาวาที่ชาญมงคล มีความหมายว่า พาหนะที่จะช่วยนำสัตว์โลกให้พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด เรือที่ตั้งอยู่บนภูเขา หมายถึง เป็นสถานที่ที่น้ำไม่สามารถท่วมถึงหรือท่วมทับแก่บุคคลที่มีปัญญา ผู้มีปัญญา มีความขยัน อดทนไม่ประมาทตามกิเลส และมีความสำรวมระวังดี ก็จะอยู่บนเรือลำนี้ได้โดยปลอดภัย

พื้นที่วัดป่าสิริวัฒนวิสุทธิ์สร้างเป็นรูปเรือหลวงบนยอดเขา อำเภوتاตะโก

จุดเด่นภายในวัดคือ มีสถาปัตยกรรมที่เป็นมงคลจำนวนมาก โดยเฉพาะ“เจดีย์ศรีพุทธคยา เถลิงพระเกียรติ”ซึ่งมีความโดดเด่นและงดงาม เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุโดยจำลองแบบมาจากเจดีย์พุทธคยา เมืองคยา รัฐพิหาร ประเทศอินเดีย ทุกประการ เพียงแต่ย่อส่วนลงให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่มีความสูงประมาณ 28 เมตร

เสาอโศก ณ เจดีย์ศรีพุทธคยาเป็นสิ่งก่อสร้างสำคัญสิ่งหนึ่งที่ตั้งอยู่คู่กับเจดีย์ศรีพุทธคยา สร้างขึ้นด้วยหินทรายสีเหลือง มีความสูง 9 เมตร พร้อมทั้งแกะสลักหินภาพพระพุทธรูปประวัติทั้ง 4 ด้าน

เจดีย์ศรีพุทธคยา อำเภوتاตะโก

เสาอโศก ณ เจดีย์ศรีพุทธคยา อำเภوتاตะโก

พระภาคัมบดี (พระอยู่เย็นเป็นสุขหรือพระไม่มีหน้า) อำเภอท่าตะโก

พระภาคัมบดี(พระอยู่เย็นเป็นสุขหรือพระไม่มีหน้า) เป็นพระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่กลางเขาโพธิสัตว์ หน้าตักกว้าง ๕ เมตร สูง 10 เมตร ประกอบด้วยรัศมีประภาณพลและฉัตรทองอีก 9 ชั้น สูงประมาณ 4 เมตร รวมความสูงทั้งสิ้น 14 เมตร ปางขัดสมาธิเพชรบนกลีบบัว 3 ชั้น คือ ศิลสมาธิ และปัญญา สร้างขึ้นจากแนวคิดของพระเทพโมลีที่ออกแบบพระพุทธรูปลักษณะเหมือนพระสังกัจจายน์ แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ พระองค์นี้มีลักษณะเหมือนกันทั้งสองด้าน หมายถึงไม่มีหน้าไม่มีหลังและไม่มีหน้าตา ปรีศนาธรรมแก่พุทธศาสนิกชนในเรื่องของการทำความดีโดยไม่หวังผลตอบแทน คือ การทำความดีที่ไม่เอาหน้าในสังคม

จุดเจดีย์ มณฑปเรือนแก้ว ซึ่งเป็นอุโบสถของวัดแห่งนี้ สร้างในลักษณะสถาปัตยกรรมประยุกต์ไทยอินเดียนและกันด้วยกระจกสีชาทั้งหมด เป็นอนุสรณ์ระลึกถึงพระมหากัสสปะเถระเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางทุกคู่ และพระพุทธรูปซุ้มกลอุบลพิตรซึ่งเป็นพระพุทธรูปสมัยอุทองปางสมาธิ และเป็นพระประธานของวัด

เจดีย์ศรีมหาราช เป็นเจดีย์ที่ภายในเจดีย์มี 3 ชั้น จัดแบ่งเป็นห้องต่างๆ ดังนี้ ชั้นที่ 1 มีชื่อว่า “ห้องมหาราช” เป็นที่ประทับของพระบรมรูปหล่อของมหาราชทั้ง 8 พระองค์ ชั้นที่ 2 จัดแบ่งเป็นห้องสำคัญทางประวัติศาสตร์ และ ชั้นที่ 3 ซึ่งชั้นบนสุดของเจดีย์องค์นี้ เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ และวัตถุมงคลต่างๆ

ต้นพระศรีมหาโพธิ์ อำเภотаตะโก

ภายในวัดยังมีต้น**พระศรีมหาโพธิ์** ซึ่งเป็นต้นไม้ที่สมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ ได้นำเมล็ดพันธุ์มาจากประเทศอินเดียมาปลูกไว้ทั้งนี้บริเวณภายในวัดนั้น กรมป่าไม้ได้ประกาศให้เป็นสถานที่อนุรักษ์ป่าธรรมชาติได้ดีที่สุดแห่งหนึ่ง

การสร้างพระพุทธรูปสถานแห่งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อจะยกย่องย่องเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติอันมีค่าเหนือสิ่งอื่นใด สิ่งก่อสร้างทุกอย่างล้วนเกี่ยวข้องกับสถาบันและแผ่ไว้ด้วยปรีชาธรรมทั้งสิ้น โดยมุ่งที่สร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนชาวไทย ให้มีความรู้สึกรัก สามัคคีและช่วยกันรักษามรดกอันล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้สละเลือด เนื้อ ชีวิต เพื่อผดุงรักษาแผ่นดินนี้ไว้ให้เป็นมรดกของลูกหลานต่อไป

สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นวัดและโบราณสถานซึ่งเป็นสถานที่เก่าแก่มีความเป็นมาที่ยาวนาน จึงควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้อยู่คู่จังหวัดนครสวรรค์ต่อไป เพื่อให้ชนรุ่นหลังจะได้ศึกษาความเป็นมา และภาคภูมิใจในสถานที่ที่มีคุณค่าดังกล่าว พร้อมทั้งร่วมกันอนุรักษ์ไว้ตลอดไป

ศิลปกรรมภายในวัด อำเภотаตะโก

กิจกรรมท้ายบทที่ 3

เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนมีความประทับใจแหล่งทางประวัติศาสตร์แห่งใดมากที่สุด จงอธิบายเหตุผล
.....
2. หากมีนักท่องเที่ยวมาจังหวัดนครสวรรค์ ในฐานะที่นักเรียนเป็นมัคคุเทศก์ ให้นักเรียน
แนะนำแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์จังหวัดนครสวรรค์ 1 แห่ง นักเรียนจะแนะนำ
สถานที่ใด และแนะนำอย่างไร
.....
3. นักโบราณคดีระบุว่า เมืองจันเสนเคยเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญที่สุดแห่งลุ่มแม่น้ำ
เจ้าพระยา นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด
.....
4. จากคำกล่าวที่ว่า “พระมหาจุฬาลงกรณ” สร้างขึ้นโดยอิงหลักพระพุทธศาสนา นักเรียนเห็น
ด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด
.....
5. นักเรียนชอบสถานที่ใดในวัดป่าสิริวัฒนวิสุทธิ์มากที่สุด เพราะเหตุใด
.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันคิดว่า สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครสวรรค์
และนำมารวบรวมเป็นหนังสือ เพื่อไว้สำหรับอ่านเพิ่มเติม
2. ให้นักเรียนสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่มาสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของจังหวัด
นครสวรรค์ แล้วนำมาเสนอหน้าชั้นเรียน

บทที่ 4

ประเพณีท้องถิ่น

ประเพณีเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น และเป็นกิจกรรมที่ทำให้คนในชุมชนมีความรัก ความสามัคคีกัน นอกจากนั้นยังแสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นอีกด้วย ซึ่งประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีแห่มังกร และงานประเพณีแข่งขันเรือยาวจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ประเพณีแห่มังกร

แห่มังกร อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

ช่วงเวลาประมาณปลายเดือนมกราคม ถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ ของทุกปี (วันขึ้น 4 ค่ำ เดือน 1 ของจีน) มีงานประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่นที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา เพื่อเป็นการเคารพสักการะเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพมีความเป็นมาดังนี้คือเมื่อประมาณ 70 กว่าปีที่ผ่านมามีโรคระบาดขึ้น ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนเจ็บป่วยล้มตายกันเป็นจำนวนมาก สมัยนั้นการแพทย์ยังไม่เจริญเหมือนกับปัจจุบันดังนั้นเพื่อความอยู่รอดจึงได้มีชาวบ้านเข้าไปบนกับเจ้าพ่อเจ้าแม่ให้ช่วยรักษาให้พ้นจากโรคภัย

เจ้าพ่อเจ้าแม่ได้ช่วยเหลือโดยการเข้าร่างผู้ที่เป็นร่างทรงและเขียนยันต์ เผาไฟใส่เกล้าให้ชาวบ้านดื่มกินเป็นพิธีกรรมโรคภัยหายไป ทำให้ชาวบ้านอยู่กันอย่างมีความสุขความเจริญยิ่งขึ้นจึงเป็นที่เลื่องลือโดยทั่วกันถึงความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อเจ้าแม่ดังนั้น ชาวบ้านจึงได้ร่วมแรงร่วมใจกันจัด

งานจัดให้มีขบวนแห่เจ้าเป็นขบวนที่มีขนาดใหญ่มาก เช่นขบวนของเจ้าแม่กวนอิม ซึ่งมีการคัดเลือกสาวงามที่มีคุณสมบัติให้เป็นตัวแทนของเจ้าแม่กวนอิม โดยผู้ที่จะมาเป็นเจ้าแม่กวนอิมองค์สมมติจะสวมชุดขาวทั้งชุด มีผ้าคลุมศีรษะสีขาวด้วย ขบวนเองก่อล้อไกวเป็นขบวนนางฟ้าจะมีผู้แสดงการรำรำอย่างงดงาม ขบวนสาวงามในชุดจีนโบราณมาเต้นรำประกอบเพลงสาวงามถือธง เด็กหญิงหาบกระเช้าดอกไม้การเชิดสิงโตขบวนอัญเชิญเจ้าและผู้เข้าทรงบางปีก็มีการลุยไฟและขบวนที่เป็นจุดเด่นของงานทุกปีและอยู่ปิดท้ายขบวนคือ ขบวนแห่มังกรทอง ซึ่งการเชิดมังกรทองของที่นี่มีชื่อเสียงมากในด้านความสวยงามและการแสดงที่ตื่นเต้นเร้าใจ

เจ้าแม่กวนอิมองค์สมมติ ปีพุทธศักราช 2556 อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

การเชิดมังกรต้องใช้คนที่มีความชำนาญและต้องฝึกซ้อมมาเป็นอย่างดีราว 150-170 คน ตัวมังกรยาว 57-60 เมตร และสวยงามด้วยลวดลายสีส่น ตลอดจนตกแต่งประดับประดาด้วยไฟหลากสีตลอดลำตัว ลักษณะการเชิดมังกรก็สนุกสนานตื่นเต้นและเร้าใจ การแสดงมีทั้งการพันเสา ซึ่งผู้ที่เชิดมังกรจะแบ่งเป็นสองทีม และมีกระบอกไม้ไผ่อยู่สองกระบอกเป็นเสาให้ไต่ขึ้นไป เสาหนึ่งเอาไว้ไต่ขึ้นไปล่อแก้วหนึ่งทีมและอีกทีมเป็นทีมที่เชิดมังกรไล่ตามลูกแก้ว เวลาบางปีก็มีการลุยไฟที่เชิดมังกรจะมีลูกแก้วเอาไว้ล่อให้มังกรตามเพื่อที่จะคาบมันให้ได้ ไม่ว่าคนที่เชิดลูกแก้วจะไปทางไหนต้องมีมังกรวิ่งตามไปด้วย โดยใช้คนไต่ขึ้นไปบนเสาไม้ไผ่ทั้งสองลำ เพื่อพันไฟและพันน้ำ บางปีก็ลงไปเล่นในแม่น้ำในลักษณะของการโผล่จากบาดาล

บรรยากาศงานตรุษจีนนครสวรรค์

2. งานประเพณีแข่งเรือยาวจังหวัดนครสวรรค์

งานแข่งเรือยาวประเพณี อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

การแข่งขันเรือยาวของจังหวัดนครสวรรค์ เป็นประเพณีของชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เช่น อำเภอเมืองนครสวรรค์ อำเภอโกรกพระ และอำเภอยะหริ่ง เมื่อถึงเดือน 11 หลังออกพรรษาแล้ว ภายในเดือนตุลาคม หรือพฤศจิกายนของทุก ๆ ปี ซึ่งเป็นฤดูน้ำหลาก ชาวบ้านจะจัดให้มีงานเทศกาลปิดทองไหว้พระ และแข่งเรือยาวกันในวันไหว้พระประจำปี เช่น ที่วัดเขาจอมคีรีนาคพรต วัดเกาะหงษ์ ตำบลตะเคียนเลื่อน อำเภอเมืองนครสวรรค์ วัดยางตาล วัดโกรกพระเหนือ และวัดโกรกพระใต้ อำเภอโกรกพระ เป็นต้น โดยแต่ละสถานที่จะกำหนดวันไม่ให้ซ้ำกัน

การแข่งขันเรือยาว อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

การแข่งขันเรือยาวในจังหวัดนครสวรรค์มีชื่อเสียงมาก โดยเฉพาะที่วัดเกาะหงษ์ตำบลตะเคียนเลื่อน อำเภอเมืองนครสวรรค์มีการแข่งขันชิงถ้วยพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีเรือที่มีชื่อเสียงจากต่างจังหวัดมาร่วมแข่งขันด้วย ในปัจจุบันจังหวัดเป็นผู้จัดการแข่งขันชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี บริเวณแม่น้ำเจ้าพระยา หน้าศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์

ประเภทของเรือยาวที่ใช้สำหรับแข่งขัน สามารถจำแนกโดยอาศัยจำนวนฝีพายเป็นตัวกำหนดขนาดในการแบ่งประเภทของการแข่งขัน แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

1. เรือยาวใหญ่ ใช้ฝีพาย ตั้งแต่ 41-55 คน
2. เรือยาวกลาง ใช้ฝีพายตั้งแต่ 31-40 คน
3. เรือยาวเล็ก ใช้ฝีพายไม่เกิน 30 คน
4. เรือยาวจิ๋ว ใช้ฝีพายไม่เกิน 12 คน

การแข่งขันเรือที่เป็นทางการจะมีการกำหนดจำนวนฝีพายให้เท่ากันเพื่อความยุติธรรมเรือแต่ละลำมีฝีพายได้ตั้งแต่ 2-3 คน 5 คน 10 คน ไปจนถึง 30 คนแต่ไม่เกิน 50 คนก่อนทำการแข่งขันจะต้องมีการจับฉลากเลือกว่าเรือจะอยู่ฝั่งตะวันออกหรือฝั่งตะวันตกส่วนสำคัญต่อการแข่งขันอีกอย่างคือ กระแสน้ำ ถ้าน้ำแรงเรือจะวิ่งได้เร็วเรือแต่ละลำจะต้องวิ่งในกระแสน้ำของตนถ้าวิ่งผิดจะถูกปรับแพ้ทันทีสมัยโบราณมักแข่งขันในระยะประมาณ 500 เมตร แต่ปัจจุบันขึ้นอยู่กับสนามแข่งรวมทั้งกติกาและข้อตกลงต่างๆ

เรือยาว วัดเกาะหงษ์ อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

เรือเทพหงส์ทอง อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

เรือยาวที่นำมาแข่งขัน มีประวัติความเป็นมายาวนาน เริ่มจากการขุดเรือ ซึ่งการขุดเรือนี้จะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญที่เรียกกันว่า ช่างขุดเรือเป็นผู้ทำเท่านั้น ช่างขุดเรือยาวของชุมชนวัดเกาะหงษ์ในอดีตได้รับการยอมรับระดับประเทศด้านภูมิปัญญาช่างขุดเรือยาวเนื่องจากในสมัยก่อนมีอุปกรณ์เพียงขวานเลื่อยมิดและกบไสไม้เท่านั้น ยังไม่มีเครื่องมือที่ทันสมัยเช่นปัจจุบัน การขุดเรือมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

- 1) การหาและคัดเลือกไม้โดยเลือกใช้ไม้ตะเคียนมีลำต้นตรงไม่คดโค้งขนาดรอบโคนต้นมีขนาดประมาณ 3-5 เมตรมีความยาวตั้งแต่ 12-18 เมตร
- 2) การตัดหรือโค่นต้นไม้เมื่อตรวจสอบต้นไม้ที่ตรงตามความต้องการแล้ว ต้องทำพิธีกรรมความเชื่อโดยจะมีการไหว้เจ้าที่เจ้าป่าเจ้าเขาและไหว้แม่ย่านาง(แม่ตะเคียน) เพื่อขอขมาและอัญเชิญไปอยู่ด้วยก่อนทำการตัดหรือโค่นต้นไม้ดังกล่าว
- 3) การชักลากไม้ ใช้รถในการชักลากไม้ (ในสมัยอดีต เมื่อตัดหรือโค่นแล้ว จะให้ไม้ลอยตามน้ำมาเวลาน้ำหลาก)
- 4) การเปิดไม้ เป็นการเลื่อยชักปิกไม้เพื่อเปิดหน้าไม้ให้มีลักษณะเป็นท่อนเหลี่ยมและต้องนำท่อนไม้ลงไปลอยในแม่น้ำเพื่อหาท้องเรือรวมถึงการหาลักษณะของหัวเรือและท้ายเรือ (ซึ่งต้องอาศัยความชำนาญเฉพาะหากช่างเลื่อยรูปลักษณะผิดไม้ท่อนนั้นก็ใช้การไม่ได้)
- 5) จากนั้นการขุดเรือทางพิธีกรรมจะมีการตั้งศาลเพียงตาเพื่อทำพิธีเช่นไหว้แม่ย่านางอัญเชิญขึ้นศาลเพียงตาทำการวัดขนาดและวาดขอบรูปร่างแล้วจึงขุดด้วยขวานโยนให้มีลักษณะเหมือนรางที่ใส่อาหารหมู

6) การเบิกไฟเป็นการนำเศษไม้ที่ได้จากการซุดก่อก่อไฟเป็นแนวยาวพลิกเรือด้านที่ซุดคว่ำลงจนไฟพอได้ความร้อนแล้วจึงหงายเรือขึ้นใช้ไม้ค้ำกอบเรือทั้งสองข้างให้ถ่างออกเรียกว่าการเบิกไฟข้างจะต้องซุดแต่งไปเรื่อยๆสลับกับการเบิกไฟ2-3 ครั้งจนกว่าจะได้ขนาดความกว้างที่ต้องการ (ขั้นตอนนี้ข้างจะต้องทำแบบค่อยเป็นค่อยไปไม่รีบร้อนเพราะอาจทำให้เนื้อไม้แตกเสียหาย)

7) การวางกงเรือหรือโครงเรือเป็นไม้แผ่นมีรูปลักษณะโค้งรับตัวเรือেলাให้เข้ากับรูปเรือโดยใช้ลูกประสักทาจากไม้แสมสารใช้ยึดตัวเรือเข้ากับกงเรือ

8) การติดมอบ เป็นการนำไม้ขนาดประมาณ 2 นิ้ว ประกบติดรอบตลอดลำเรือ

9) การลงกระทงคือที่นั่งสำหรับฝีพาย จะนำไม้แผ่นวางต่อกับกงเรือ มีลักษณะแบนขนาดหนาประมาณ 1 นิ้ว ความยาวจะมีขนาดแตกต่างกัน เป็นไปตามลักษณะของกงเรือ

10) การลงกอบเรือ เป็นการเจาะด้วยนอตห้วง แล้วขัดด้วยหวาย เพื่อเป็นการประคองลำเรือ ไม่ให้บิดเบี้ยว ไม่เป็นรูปทรง

11) การติดโชนเรือ ข้างมักจะเลือกใช้ไม้ขนุนเพราะมีน้ำหนักเบา และใช้กรรมวิธีแบบซุดเรือเพื่อেলাไม้ให้สามารถเข้าประกบทาบกับหัวและท้ายเรือได้

12) พายส่วนใหญ่ทำจากไม้สักขัดเกลามาพายให้เป็นรูปใบพัดลักษณะกลมรีมีด้ามยาวพอประมาณ

เมื่อช่างซุดเรือเสร็จเป็นลำแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือการตั้งชื่อเรือ สำหรับการตั้งชื่อเรือยาวของวัดเกาะหงษ์ส่วนใหญ่นิยมนำชื่อของสัตว์มาเป็นชื่อเรือ เช่น หงส์สวรรค์ หงส์แดง เทพพญาหงษ์ทองและเทพมังกรทอง เป็นต้น

ประเพณีแข่งเรือนอกจากจะสร้างความสนุกสนานที่สอดคล้องกับธรรมชาติในท้องถิ่นแล้ว ยังสร้างความสามัคคี ฝึกความเป็นระเบียบ ความรักใคร่กลมเกลียวระหว่างชุมชนในท้องถิ่นเดียวกัน และเป็นการสร้างความสามัคคีกับคนต่างถิ่นอีกด้วยจึงสรุปได้ว่าประเพณีการแข่งเรือจังหวัดนครสวรรค์นั้นมีความสำคัญและควรค่าแก่การอนุรักษ์สืบสานให้คงอยู่สืบไป

การแข่งขันเรือยาวประเพณี วัดพระพรองค์เหลือ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์

บรรยากาศงานแข่งเรือยาวประเพณี จังหวัดนครสวรรค์

จะเห็นได้ว่าประเพณีที่กล่าวมา สะท้อนถึงวัฒนธรรมและชีวิตความเป็นอยู่ของชาว จังหวัดนครสวรรค์ตั้งแต่ในอดีต แสดงถึงความรัก ความสามัคคี ส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นรัก และร่วมมือกัน เพื่อทำให้ท้องถิ่นเจริญ ดังนั้นเป็นหน้าที่ของทุกคนควรจะต้องอนุรักษ์ และภูมิใจใน วัฒนธรรมและประเพณีที่ดังาม และช่วยกันสืบสานและรักษาประเพณีดังกล่าวต่อไปด้วยความ ภาคภูมิใจ

กิจกรรมท้ายบทที่ 4
เรื่อง ประเพณีท้องถิ่นของเมืองสี่แคว

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนเห็นว่าประเพณีแห่งใดในปัจจุบันมีคุณค่า หรือไม่ อย่างไร จงอธิบายเหตุผลประกอบ
.....
2. นักเรียนเห็นว่าจุดเด่นของประเพณีแห่งใดคืออะไร จงอธิบายเหตุผลประกอบ
.....
3. ประเพณีท้องถิ่นใดที่นักเรียนสนใจมากที่สุด เพราะเหตุใด
.....
4. นักเรียนจะเขียนคำขวัญอย่างไร เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนทั่วไปสนใจที่จะเรียนรู้ประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดนครสวรรค์
.....
5. นักเรียนคิดว่ายังมีประเพณีใดอีกในจังหวัดนครสวรรค์ที่ควรได้รับการอนุรักษ์และสืบทอดไว้ต่อไป พร้อมระบุเหตุผล
.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนสำรวจประเพณีที่น่าสนใจในท้องถิ่นของนักเรียนมา 1 ประเพณี แล้วจัดบันทึกและนำมาเล่าให้เพื่อนๆ ในห้องฟัง
2. ให้นักเรียนหาโอกาสไปเที่ยวงานประเพณีการแข่งเรือประจำปีของจังหวัดนครสวรรค์ แล้วนำมาเขียนประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้มาร่วมงาน พร้อมทั้งทำแผ่นพับ

บทที่ 5

วรรณกรรมท้องถิ่น

วรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดนครสวรรค์ มีหลายประเภทที่น่าสนใจ ในที่นี่จะขอเสนอเป็นตัวอย่าง 2 ประเภท ได้แก่ นิทานพื้นบ้าน และตำนาน ที่มีการเล่าสืบต่อกันมาในชุมชน ได้แก่ ตำนานเรื่องเล่าเขาพนมเศษ นิทานเรื่องเหนียนตัวร้าย และนิทานเรื่อง ดงแม่นางเมือง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. นิทานเรื่องเล่า เขาพนมเศษ

เขาพนมเศษ อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

เมื่อประมาณ 1,500 ปีที่ผ่านมา มีตำนานเล่าขานสืบต่อกันมาว่า ท้าวโคบุตรเจ้าเมืองเกาะแก้วพิสดาร(ภูเก็ต) ได้ขยายอาณาเขตมาทางทิศเหนือจนถึงเมืองสี่แคว เห็นทำเลทางด้านทิศตะวันออกของเมือง มีภูเขาสูงหนึ่งตั้งตระหง่านอยู่กลางป่าทึบเพียงลูกเดียวจึงเดินทางมาพักที่เขานั้นทันที และพบว่าบริเวณรอบภูเขามีหนองน้ำขนาดใหญ่ล้อมรอบภูเขา มีพืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ ต้นไม้ขึ้นปกคลุมอย่างหนาแน่น และมีสัตว์หลายชนิดอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงตัดสินใจนอนพักค้างคืนที่บนยอดเขาที่มีลานหินราบ

ทางขึ้นวัดเขาพนมเศษเหนือ อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

ขณะที่นอนหลับได้ฝันว่ามีเทวดาองค์หนึ่งมาบอกให้ดูแลรักษารอยพระพุทธรูปที่บรรจุไว้ในถ้ำตรงบริเวณหน้าเขาในถ้ำนั้นจะพบงูใหญ่คอยดูแลอยู่ก่อนแล้ว ท้าวโคบุตรตกใจตื่น จึงรีบปรึกษากับบริวารที่ติดตามมาเพื่อออกสำรวจถ้ำ ท้าวโคบุตรได้พบงูจงอาง งูหลาม งูเห่า และงูชนิดอื่นเรียงรายอยู่ล้อมรอบรอยพระพุทธรูป ซึ่งเต็มไปด้วยทรัพย์สมบัติ ซึ่งได้แก่ แก้วแหวน เงินทองจำนวนมากอยู่ภายในถ้ำ เมื่อถึงเวลากลางคืนท้าวโคบุตรมักจะฝันทุกครั้ง เหมือนเทวดาจะบอกให้ท้าวโคบุตรรับรู้ความเป็นไปทั้งหมดในภูเขาภูเขานั้น และในฝันนั้นจะมีการเรียกชื่อสถานที่แห่งนี้ว่าเขาพนมสตัย จึงได้เรียกชื่อนั้นสืบทอดต่อกันมา สันนิษฐานว่าต่อมาเรียกกลายเป็นชื่อเขาพนมเศษ

พระโพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิมหยกขาว อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

จนกระทั่งในปีพ.ศ.2414มีการเริ่มก่อตั้งเป็นหมู่บ้านพนมเศษ และเป็นตำบลพนมเศษ อำเภอท่าตะโก ที่นี้มีวัดชื่อวัดเขาพนมเศษเหนือ มีพระโพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิมหยกขาว ที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ องค์เจ้าแม่มีน้ำหนัก 14 ตัน สูง 5.4 เมตร ประชาชนนิยมมากราบไหว้บูชาเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตัวท่านและครอบครัว ในการประกอบอาชีพการงาน

เจ้าแม่กวนอิม อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

บริเวณวัดพนมเศษเหนือ อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

2. นิทาน เรื่องเหนียนตัวร้าย

ประติมากรรมหินแกะสลักเหนียน ในยุคราชวงศ์หมิง อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

เล่ากันว่าในสมัยโบราณ มีป่าทึบแห่งหนึ่ง ภายในป่ามีสัตว์ป่าที่ดุร้ายและน่ากลัวมากตัวหนึ่ง เรียกว่า “เหนียน” ซึ่งเป็นสัตว์ประหลาดตัวใหญ่ที่มักจะอาละวาดออกมาจับผู้คนกินเป็นอาหาร ในคืนวันก่อนวันตรุษจีนเหนียนเป็นสัตว์ที่ร้ายกาจมาก แม้แต่สัตว์ร้าย เช่น หมี เสือ สิงโต หรืองูพิษ ยังไม่สามารถทำอะไรเหนียนได้ ดังนั้นทุกครั้งที่เหนียนออกมาอาละวาด ผู้คนจะหวาดกลัวมาก

เหนียนมักจะออกอาละวาดกินคนเป็นประจำ พระเจ้าจึงลงโทษและอนุญาตให้มันลงมาจากเขาได้เพียงหนึ่งครั้งใน 365 วันเท่านั้น ดังนั้น เมื่อเข้าสู่ฤดูร้อน เหนียนก็จะออกมาทำร้ายผู้คน คนในหมู่บ้านจะเตรียมสะสมเสบียงอาหาร และกับข้าวจำนวนหนึ่งไว้ในบ้าน เมื่อถึงตอนค่ำของวันที่ 30 เดือน 12 ก็จะปิดประตูและหน้าต่างเอาไว้ ไม่หลับไม่นอนตลอดคืน จนกระทั่งถึงรุ่งเช้าก็จะเป็นวันแรม 1 ค่ำ เดือน 1 เมื่อเหนียนกลับไปแล้ว ชาวบ้านก็จะเปิดประตูออกมาแสดงความยินดีต่อกันที่ โชคดีไม่ถูกเหนียนทำร้าย

ต่อมาชาวบ้านพบว่าเหนียนมีจุดอ่อน เนื่องจากมีอยู่ครั้งหนึ่ง เมื่อเหนียนมาถึงหมู่บ้านแห่งนี้ ในขณะที่เด็กกลุ่มหนึ่งกำลังเล่นหว่าดส้เมื่อเหนียนได้ยินเสียงส้ดังเปรี้ยงก็ตกใจหนีไป หลังจากที่เหนียนหนีไปถึงหมู่บ้านอีกแห่งหนึ่ง เห็นมีชุดเสื้อผ้าสีแดงตากอยู่บนบ้านของครอบครัวหนึ่ง สีสันฉูดฉาดนั้น ก็ทำให้เหนียนตกใจและหนีไปอีก เมื่อเหนียนมาถึงหมู่บ้านแห่งที่สาม ปรากฏว่าไปพบเห็นกองเพลิงกองหนึ่งบนถนน แสงเพลิงที่เจิดจ้าทำให้เหนียนต้องเผ่นหนีไปอีก ดังนั้นมา

ผู้คนต่างรู้ว่า แม้ว่าเหนียนจะดุร้ายแต่มันก็กลัวสีแดง เสียงดัง และไฟ จึงทำให้ชาวบ้านสามารถคิดหาวิธีกำจัดเหนียนได้ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

โคมไฟสีแดง วันตรุษจีน อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

เมื่อวันส่งท้ายตรุษจีนเวียนมาอีกครั้งหนึ่ง ทุกครัวเรือนจึงต่างนำกระดาษสีแดงมาติดไว้บนประตูหน้าบ้าน แหวนโคมไฟสีแดง พร้อมกับจุดประทัดและตีส้องร่ำกลองอย่างต่อเนื่อง เมื่อเหนียนมาถึงในตอนเย็น จะเห็นบ้านเรือนมีแสงไฟสว่างไสว มีเสียงประทัดดังสนั่นจึงตกใจแผ่นหนีกลับเข้าป่าไป และไม่กล้าออกมาอาละวาดอีก ชาวบ้านทุกคนจึงผ่านพ้นคืนแห่งอันตรายไปอย่างปลอดภัย เมื่อฟ้าสว่างแล้ว ผู้คนจึงออกมาจากบ้าน กล่าวคำอวยพรซึ่งกันและกันอย่างมีความสุข พร้อมกับการนำอาหารออกมารับประทานร่วมกันอย่างสนุกสนาน ต่อมา วันดังกล่าวจึงกลายมาเป็นวันเฉลิมฉลองที่มีแต่ความสุขที่เรียกกันว่า วันตรุษจีน ซึ่งตรงกับวันขึ้นปีใหม่ขงจีน

3. ตำนานเรื่อง ดงแม่นางเมือง

ดงแม่นางเมืองนี้เป็นตำนานหรือนิทานปรัมปรา อธิบายถึงความเป็นมาของชื่อตำบล ดงแม่นางเมือง ซึ่งอยู่ในอำเภอบรรพตพิสัย เมือง “ ดงแม่นางเมือง ” หรือ “ เมืองธานบุรี ” นี้ เป็นเมืองที่เคยเจริญรุ่งเรือง ในอดีตเป็นเวลา 2,000 ปี นิทานเรื่องนี้ เป็นนิทานประเภทปรัมปรา สถานที่ที่อ้างถึงนั้น ในปัจจุบันยังคงมีการเล่าสืบต่อกันอยู่ เนื้อหาของเรื่องมีดังนี้

ดงแม่นางเมือง อำเภอบรรพตพิสัย

เมืองดงแม่นางเมือง ในสมัยก่อนมีเจ้าผู้ครองนครเป็นหญิง ทรงพระสิริโฉมมาก นามว่า “ แม่ศรีเมือง ” ความมั่งคั่งมั่งมีเป็นที่เลื่องลือระบือไปทั่วแคว้นแดนไกล จึงเป็นเหตุให้ เจ้าชายต่างใฝ่ฝันที่จะได้เป็นคู่ครอง จึงส่งเครื่องบรรณาการมาสู่ขอเจ้าหญิง และเป็นเหตุบังเอิญ ที่มีเจ้าชายส่งบรรณาการมาพร้อมกันสามเมือง คือ เจ้าเมืองกำแพงเพชร เจ้าเมืองพิจิตร และเจ้าชายอีกเมืองหนึ่งไม่ทราบชื่อ

เมื่อเป็นเช่นนี้แม่ศรีเมืองจึงทรงรับเครื่องบรรณาการทั้ง 3 เมืองไว้เพื่อไม่ให้เสียใจ และกระทบกระเทือนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อันจะเป็นชนวนก่อให้เกิดความบาดหมางขึ้นได้ เจ้าหญิงคิดหาทางออก เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย นางจึงเสนอว่า ให้มีการสร้างถนนเข้าเมืองของนาง ไปบรรจบกับเมืองของเจ้าชายแต่ละพระองค์ หากใครสร้างเสร็จก่อน เจ้าหญิงก็จะทรงอภิเษกสมรส เจ้าชายทั้งสามพระองค์ต่างก็ตกลงตามข้อเสนอทันที แล้วเริ่มลงมือสร้างถนน โดยเจ้าชายเมืองกำแพงเพชรเริ่มสร้างถนนที่หัวบึงเผ่า ในปัจจุบันนี้เรียกกันว่า “ บ้านบึงเผ่า ” อยู่ในเขตหมู่ที่ 4 ตำบลด่านช้าง อยู่ทางทิศตะวันตกของดงแม่นางเมือง ส่วนเจ้าชายพิจิตร ตั้งค่ายสร้างถนนอยู่

บ้านวงษ์อั้ง ติดกับหนองหญ้าปล้อง ปัจจุบันเรียกว่า “บ้านวงษ์อั้ง” หมู่ที่ 2 ตำบลด่านช้าง เขาติน
ยังเป็นเนินดินอยู่ทางทิศเหนือ ของดงแม่นางเมือง ส่วนเจ้าชายอีกพระองค์หนึ่ง ได้ทรงเริ่มต้นสร้าง
ถนนที่ บ้านทุ่งท่าเสา ปัจจุบันคือ “บ้านทุ่งท่าเสา” หมู่ที่ 4 ตำบลด่านช้าง ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียง
เหนือ ของดงแม่นางเมือง แต่ทรงสร้างภายหลังเจ้าเมืองสององค์นั้น ขณะสร้างอยู่นั้น ทรงเห็นว่าต้อง
แพ้เขาแน่นอน จึงเกิดเสียพระทัย เลยก่อกวนและขุ่นหมาก ที่เคยเตรียมเอาไว้ เคลื่อนอยู่ในบริเวณนั้น
จนได้ชื่อว่า “ ทุ่งขมหมก ” ปัจจุบันอยู่ที่หมู่ที่ 4 ตำบลด่านช้าง ติดต่อกับอำเภอขามเฒ่าบุรี
จังหวัดกำแพงเพชร เมื่อเทชนมทั้งแล้ว ก็ไม่ได้รู้ถอยนาคาย กลับไปแต่อย่างใด คงให้ตั้งค่ายคุมเชิงอยู่
ปล่อยให้เจ้าชายทั้งสองพระองค์แข่งขันกันต่อไป

ดงแม่นางเมือง อำเภอบรรพตพิสัย

วรรณกรรมและเรื่องเล่าต่างๆที่เล่าสืบต่อกันมา ล้วนเป็นสิ่งที่แสดงถึงความ
เจริญรุ่งเรืองของบ้านเมือง เพราะในการสร้างสรรค์วรรณกรรม จะเกิดขึ้นในยามที่บ้านเมืองสงบสุข
นอกจากนั้น ยังเป็นการสะท้อนถึงวิถีชีวิต และการดำเนินชีวิตของประชาชนในสมัยอดีต และ
แสดงให้เห็นถึงคุณค่าและภูมิปัญญาในการใช้ภาษาถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆอีกด้วย

กิจกรรมท้ายบทที่ 5

เรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่น

คำชี้แจงกิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. จากตำนานเรื่อง เขาพนมเศษ ท้าวโคบุตร เจ้าเมืองเกาะแก้วพิสดาร เป็นคนเช่นไร
จงอธิบายพร้อมบอกเหตุผล
.....
2. นิทานเรื่อง ดงแม่นางเมือง สอดแทรกคุณธรรมด้านใด นักเรียนจงอธิบายพร้อมบอก
เหตุผล
.....
3. นักเรียนได้ข้อคิดอย่างไร จากการอ่านเรื่อง “เหนียนตัวร้าย”
.....
4. นักเรียนประทับใจนิทานเรื่องใดมากที่สุด จงอธิบายพร้อมบอกเหตุผล
.....
5. นักเรียนชอบตัวละครเรื่องใดมากที่สุด เพราะเหตุใด พร้อมบอกเหตุผล
.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแล้วนำเรื่อง เรื่องเล่าเขาพนมเศษ นำเสนอหน้าชั้นเรียนโดยอาจเป็น
การแสดงบทบาทสมมติหรือการแสดงละครให้เพื่อนชมหน้าชั้นเรียน
2. นอกจากตำนานที่นักเรียนได้อ่านจากหนังสือเพิ่มเติมเล่มนี้แล้ว ให้นักเรียนยกตัวอย่าง
ตำนานเรื่องอื่นมาอีก 1 เรื่อง

บทที่ 6

ของฝากที่มีชื่อเสียง

เมื่อมาถึงนครสวรรค์แล้ว ของฝากที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครสวรรค์ที่ทุกคนสามารถเลือกซื้อและนำไปเป็นของฝากมีหลายประเภทเช่น ขนมที่เป็นรู้จักกันดีก็ต้องเป็นขนมโมจิถ้าเป็นเครื่องดื่มก็ต้องเป็นน้ำตาลสดเกยไชย และถ้าต้องการของฝากประเภทสวยงาม เหมาะสำหรับใช้ตกแต่งบ้านก็มีเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ ซึ่งแต่ละประเภทยังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขนมโมจิ

สินค้าของฝากที่มีชื่อเสียงและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครสวรรค์อีกประเภทหนึ่งคือ “ขนมโมจิ” ซึ่งหากใครเดินทางผ่านมาที่จังหวัดนี้แล้ว จะต้องซื้อไปเป็นของฝากจนกล่าวได้ว่าขนมโมจิ เป็นขนมประจำจังหวัดนครสวรรค์

คำว่า “โมจิ” เป็นภาษาญี่ปุ่น อ่านออกเสียงว่า โมะชิ (mochi) ซึ่งแปลว่าข้าวเหนียวก้อน ได้จากการนำข้าวญี่ปุ่นมาตำรวมกันแล้วตากแห้งทำให้เป็นก้อน ซึ่งชาวญี่ปุ่นจะนำโมะชิ (mochi) มาใช้ในการทำอาหาร และขนมหลากหลายชนิด

ขนมโมจิแบบดั้งเดิม อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

การทำโมจิแบบดั้งเดิมมีส่วนประกอบคือ ข้าวเหนียวญี่ปุ่นน้ำเปล่า ถั่วแดงกวน และ แป้งมัน ใช้เพื่อไม่ให้แป้งขนมติดกันวิธีการทำขั้นตอนแรกต้องแช่ข้าวเหนียวหนึ่งคืน ประมาณ 12 ชั่วโมง ขั้นตอนที่สอง นำข้าวเหนียวห่อผ้าขาวบางไปนึ่งจนสุก ขั้นตอนที่สาม พอกข้าวเหนียวสุกใหม่ ๆ เทใส่ครกใบใหญ่ แล้วตำข้าว ขั้นตอนที่สี่ท้ายเมื่อตำข้าวเหนียวเนื้อละเอียดแล้วยกออกมาวางบนพื้นรองด้วยแป้งมัน จับแบ่งเป็นก้อนเล็ก ปั้นเป็นวงกลม หรือจะใส่ไส้ถั่วแดงกวน ซึ่งไส้ของขนมสามารถใช้วัสดุอื่นมาทำได้ตามความชอบ ในปัจจุบันนี้มีโมจิสำเร็จรูปออกมาขายเป็นก้อนสี่เหลี่ยม สามารถซื้อและนำมาทำอาหารได้

แป้งโมจิสำเร็จรูป

ขนมโมจิแบบดั้งเดิม

ต้นตำรับของขนมโมจิที่เป็นของประเทศญี่ปุ่น เริ่มนำเข้าสู่ประเทศไทย โดยมีข้อสันนิษฐานว่าเริ่มต้นจากการที่คนไทยเดินทางไปเที่ยวประเทศญี่ปุ่นและได้ซื้อขนมโมจิกลับมาเพื่อเป็นของฝาก ซึ่งขนมโมจิของญี่ปุ่นมีลักษณะแข็ง และมีรสชาติที่ไม่ถูกปากคนไทย วิลาวรรณ โชคชัยทวีกุล ชาวนครสวรรค์ มีความต้องการสร้างอาชีพให้กับตัวเอง จึงได้คิดทำโมจิสูตรไทยขึ้น จนกลายมาเป็น "ร้านจันทร์สุวรรณ" วิลาวรรณเล่าว่า เธอทำขนมโมจิโดยดูจากหนังสือ ตอนแรกตั้งชื่อว่า "ขนมเปี๊ยะนมข้นหวาน" ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อขนมเป็น "ขนมโมจิ" เนื่องจากลูกค้าเข้าร้านก็จะถามหาแต่ขนมโมจิ จึงเปลี่ยนชื่อเป็น ขนมโมจิ

ส่วนการทำขนมโมจินครสวรรค์ ทำจากแป้งสาลีหรือแป้งเค้ก ไม่ใช่แป้งข้าวเหนียว ปัจจุบัน มีร้านโมจินครสวรรค์เปิดอยู่หลายร้าน เช่น โมจิจันทร์สุวรรณ โมจิวัฒนพร โมจิแม่กุหลาบ โมจิเอ็ม.เอ็มและโมจิแม่สวิง เป็นต้น ซึ่งทุกร้านได้พัฒนารูปแบบของรสชาติ มีหลากหลายรส และยังรวมไปถึงกล่องบรรจุภัณฑ์ที่มีรูปแบบสวยงามเป็นเอกลักษณ์ มีจุดเด่นที่แตกต่างกันโดยมีรายละเอียดดังนี้

ขนมโมจิจินตหราสุวรรณ์ อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

ขนมโมจิจินตหราสุวรรณ์ มีความพิเศษคือ ใช้แรงงานคนในการปั้นลูก เพื่อให้ไส้และแป้งกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกันอย่างดี รวมถึงไส้ถั่วและไข่แดง ที่ไข่แดงจะเป็นชิ้น ไม่ละหรือหลอมรวมหรือทะลักซึมไปกับแป้ง และไม่ขายส่ง เพราะต้องการให้เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดนครสวรรค์ โดยลูกค้าที่ต้องการรับประทานโมจิจะต้องเดินทางมาซื้อที่ร้านเท่านั้น

ขนมโมจิ เอ็ม.เอ็ม อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

ขนมโมจิยี่ห้อแรกที่ได้ตราเชลล์ชวนชิม คือ เอ็ม.เอ็ม โมจิ ซึ่ง ม.ร.ว.ณัฏศรี สวัสดิวัฒน์ มอบประกาศนียบัตร “เชลล์ชวนชิม” ให้เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2532 ถือเป็นขนมเปียะโมจิ “เชลล์ชวนชิม” เจ้าแรกของจังหวัดนครสวรรค์จุดเด่นที่ลูกค้าชื่นชอบ คือ รสชาติกลมกล่อม ละมุนลิ้น และสำคัญที่สุดคือ รสชาติไม่หวานจัดจนเกินไป

ขนมโมจิของร้านวัฒนพร อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

ในขณะที่ ขนมโมจิของร้านวัฒนพร ของพริยา ตรีศักดิ์วัฒนพร ได้เริ่มพัฒนาจากขนมเปียะจีนเปลือกกร้วน ซึ่งทานแล้วหกร่วงลงพื้นความคิดที่แตกต่างของเจ้าของร้านนี้คือ การนำนมสดมาเป็นส่วนผสมของแป้งหุ้มขนมเปียะนมสด ดังนั้นแป้งจึงไม่หกร่วงง่ายอีกต่อไป นอกจากนี้ยังมีการคิดไส้แบบใหม่ เช่น ไส้ถั่ว ไส้เผือก ไส้ถั่วแดง และไส้มะพร้าว เป็นต้น มีการปรับปรุง วิธีปรุงไส้ และการสร้างรูปลักษณ์ของขนมโมจิให้ตรงตามความชอบของคนไทย

ขนมโมจิแม่สรวง อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

ส่วนขนมโมจิแม่สรวงมีให้เลือก ถึง 9 รสด้วยกัน ปรุงจากธัญพืชนานาพรรณ เช่น สีเขียวทำมาจากน้ำใบเตย สีขาวทำจากเผือก สีฟ้าทำมาจากอัญชัน สีเหลืองทำจากฟักทอง สีม่วงทำมาจากข้าวเหนียวดำ สีส้มทำจากแครอทและสีชมพูทำมาจากบีทรูท เป็นต้น ซึ่งแม่สรวงจะไม่ใช้สีสังเคราะห์ในการทำอย่างเด็ดขาด เพราะว่าทางร้านคำนึงถึงสุขภาพของลูกค้า

ขนมโมจิแม่กุหลาบ อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

นอกจากนี้ ยังมีขนมโมจิแม่กุหลาบ ซึ่งนอกจากจะมีไส้ให้เลือกจำนวนมากแล้ว ยังพัฒนาสูตรขนมโมจิหิมะญี่ปุ่น ซึ่งก็ถือว่าเป็นของฝากอีกอย่างหนึ่งจากแม่กุหลาบ ขนมโมจิหิมะญี่ปุ่นนี้มีลักษณะที่คล้ายกับขนมโมจิดั้งเดิมแต่มีเนื้อแป้งที่แข็งกว่า และมีรสชาติใกล้เคียงขนมโมจิญี่ปุ่น

ในอนาคตขนมโมจิมีแนวโน้มที่จะมีการมีพัฒนาผลิตภัณฑ์เกิดขึ้นใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองลูกค้าทั้งชาวไทยและต่างประเทศ

โดยสรุปแล้ว โมจินครสวรรค์ก็คือขนมหวานแบบไทยที่แตกต่างจากโมจิแบบญี่ปุ่นและขนมเปี๊ยะแบบจีน มีแป้งบางที่ทำจากแป้งสาลี มีส่วนผสมของนมและนมข้นหวานบางรายมีการใช้น้ำเพื่อเพิ่มรสชาติหวานมัน ส่วนใหญ่ไส้พื้นฐานมักใช้ถั่วเขียวเค็มแต่ปัจจุบันมีการผลิตออกมาจำหน่ายโดยมีไส้ที่หลากหลายเพื่อสร้างความแตกต่างของแต่ละยี่ห้อ มีอายุการเก็บประมาณ 7 วัน ถึง 1 เดือน ราคาไม่แพงถือเป็นขนมของฝากจากจังหวัดนครสวรรค์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมากที่สุด

ขนมโมจิ อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

2. น้ำตาลสด เกยไชย

ของฝากจังหวัดนครสวรรค์ที่มีชื่อเสียง และเป็นเอกลักษณ์ของชาวนครสวรรค์อีกอย่างหนึ่งก็คือ น้ำตาลสดเกยไชย อยู่ที่ตำบลเกยไชย จังหวัดนครสวรรค์ เนื่องจากที่ตำบลเกยไชยมีต้นตาลโตแน่นขึ้นอยู่ในพื้นที่มากประมาณ 20,000 ต้น ต้นตาลเป็นพืชที่มนุษย์ได้นำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันกันมาก และสามารถนำมาทำอาหารได้หลายประเภทแต่ที่นิยมมากที่สุด คือ อาหารหวาน ต้นตาลมีคุณสมบัติที่ยอดเยี่ยม คือ สามารถปลูกได้ในดินทุกชนิดและเป็นพันธุ์ไม้พวงปาล์มขนาดใหญ่ สกุล (Genus) มีความแข็งแรงมากชนิดหนึ่ง ลำต้นสูงถึง 40 เมตร และผ่ากลางประมาณ 60 ซม. ลำต้นสามารถนำไปสร้างบ้านเรือนหรือที่อยู่อาศัยได้ ที่ตำบลเกยไชยจึงมีทรัพยากรธรรมชาติมากมาย จึงก่อให้เกิดภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นโดยบรรพบุรุษสมัยก่อนได้ทำน้ำตาลโตนดไว้รับประทานสืบทอดต่อกันมานานถึง 300 ปี

ต้นตาล ตำบลเกยไชย อำเภอลำลูกกา จังหวัดนครสวรรค์

น้ำตาลสด เป็นผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด และเป็นการถ่ายทอดขั้นตอนการทำน้ำตาลโตนดมาจากบรรพบุรุษ เริ่มตั้งแต่การเตรียมตัวและอุปกรณ์ที่ใช้ของคนขึ้นตาล ขั้นตอนการขึ้นเก็บน้ำตาลจากวงตาล และขั้นตอนการทำน้ำตาลโตนด

ขั้นตอนการทำน้ำตาลสดนั้น มี 2 ประเภท คือ น้ำตาลสดพื้นบ้าน และน้ำตาลสดสเตอร์ไรส์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) น้ำตาลสดพื้นบ้าน เริ่มขั้นตอนแรกโดยการเตรียมวัตถุดิบ ใช้น้ำตาลโตนดจากวงตาลนำมาเคี่ยวเท่านั้น โดยไม่มีส่วนผสมอย่างอื่น จึงได้น้ำตาลสดที่แท้จริง ขั้นตอนที่สองเทน้ำตาลโตนดลงในกระทะใบบัว และเคี่ยวน้ำตาลโตนดนานประมาณ 30 นาที ขั้นตอนที่สาม

เทน้ำตาลโตนดที่ต้มแล้วลงในถังสแตนเลส ปล่อยให้ตกตะกอนแล้วกรองด้วยผ้าขาวบาง ขั้นตอนสุดท้าย คือ บรรจุน้ำตาลโตนดลงในขวดพลาสติกขนาด 950 ซีซี. หรือ 350 ซีซี. และเก็บไว้ในตู้เย็น อุณหภูมิไม่เกิน 8-10 องศาเซลเซียส เก็บได้นานอีก 7 วัน ถ้าหากไม่แช่ตู้เย็นจะต้องดื่มให้หมดวันต่อวัน

น้ำตาลโตนดที่กำลังต้ม

น้ำตาลโตนดที่ต้มเรียบร้อยแล้ว พักทิ้งไว้ให้เย็น และเตรียมกรอกใส่ขวด

2) น้ำตาลสดเตอริโร่ มีวิธีทำเหมือนการทำน้ำตาลสดพื้นบ้าน แต่แตกต่างกันในขั้นตอนสุดท้าย คือ บรรจุน้ำตาลโตนดลงในขวดพลาสติกขนาด 350 ซีซี. แล้วปิดฝาจิบ และที่

สำคัญคือ นำไปนึ่งฆ่าเชื้อด้วยหม้อนึ่งความดันสูงโดยใช้ความดัน 20 ปอนด์ อุณหภูมิ 120 องศาเซลเซียส เป็นเวลานาน 20 นาที สามารถเก็บไว้บริโภคได้นาน 6 เดือน

ผลิตภัณฑ์น้ำตาลสดสเตอร์ไรส์ อำเภอชุมแสง

จุดเด่นของผลิตภัณฑ์คือ ในปัจจุบันนี้ได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ซึ่งในปีพ.ศ. 2547 ได้รับการคัดเลือกเป็นผลิตภัณฑ์ ระดับ 4 ดาวประจำปี 2547 ประเภทอาหาร(น้ำตาลสดสเตอร์ไรส์) ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย(OTOP Product Champion) ต่อมาในปีพ.ศ. 2549 ได้รับใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และได้รับมาตรฐาน GMP(Good Manufacturing Practice) หรือ หลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตอาหารจัดทำขึ้นโดยหน่วยงานมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ

นอกจากน้ำตาลสดเกลียวจะมีคุณค่าทางเศรษฐกิจแล้ว ยังแสดงถึงภูมิปัญญาของชาวบ้านเกลียวที่มีการสืบทอดมานาน การประกอบอาชีพเกี่ยวกับตาลและการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากตาลให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องมากขึ้น

3. เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ

เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

หมู่บ้านมอญซึ่งตั้งอยู่ที่ หมู่ 1 ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์อยู่ในเขตอำเภอเมืองห่างจากตัวเมืองนครสวรรค์ ประมาณ 16 กิโลเมตรติดกับอำเภอเก้าเลี้ยวและมีแม่น้ำไหลผ่านที่สำคัญได้แก่ แม่น้ำปิง

วิธีการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. การเตรียมดินเมื่อขุดดินมาแล้วจะต้องทำการหมักดินก่อนประมาณ 6-7 วันการหมักดินทำโดยการพรมน้ำตลอดเวลาเพื่อไม่ให้ดินแห้งเมื่อพรมน้ำแล้วใช้ผ้าคลุมเพื่อไม่ให้ความชื้นระเหย

การเตรียมดิน

2. การนวดดินพอหมักดินแล้วจะนำดินมานวดโดยนำดินเหนียว 3 ส่วนต่อทราย 1 ส่วน
เข้าเครื่องนวดดินจะนวด 2 ครั้งเพื่อให้ส่วนผสมเข้ากันได้ดี

การนวดดิน

3. การขึ้นรูปนำทรายมาโรยลงบนแป้นให้เป็นวงกลมเพื่อไม่ให้ดินติดกับแป้นไม้จากนั้น
นำดินมาวางบนแป้นไม้แล้วยกแป้นไม้นั้นมาวางบนแป้นหมุนการขึ้นรูปจะทำโดยการหมุนแป้นไม้ให้
เกิดแรงเหวี่ยงแล้วใช้มือรีดดินเพื่อขึ้นรูปเป็นภาชนะตามที่ต้องการต่อจากนั้นจะตกแต่งลวดลายตาม
ชอบภาชนะตามใจชอบเมื่อขึ้นรูปเรียบร้อยแล้วจะทิ้งไว้ในร่มประมาณ 3 วันเพื่อให้ดินแห้งก่อน
ต่อจากนั้นจึงนำภาชนะเข้าสู่เตาเผา

การขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผา

4. การเผาภาชนะที่ปั้นเสร็จและแห้งแล้วจะนำมาใส่เตาเพื่อเผาให้ดินสุกเตาจะก่อตัวเป็นรูปทรงกลมข้างบนมีลักษณะโค้งเหมือนโดมมีช่องสำหรับใส่ไฟการเรียงภาชนะในเตาเผาต้องเรียงสลับแบบฟันปลาเพื่อให้ภาชนะโดนไฟอย่างทั่วถึงและเป็นการประหยัดเนื้อที่การเผาวันแรกต้องเริ่มจากการใส่เชื้อเพลิงทีละน้อยๆเพื่อให้ภาชนะค่อยๆปรับตัวถ้าใส่ไฟแรงเกินไปภาชนะปรับตัวไม่ทันอาจแตกได้ใช้เวลาเผา 3 วันจึงนำภาชนะออกจากเตา

การเผาเครื่องปั้นดินเผา

จุดเด่นของเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ คือการนำลายไทยและผ้าพื้นเมืองมาประยุกต์ใช้เป็นลวดลายเครื่องปั้นดินเผา เพื่อแสดงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย และการเพิ่มคุณค่าผลผลิต นอกจากนี้ ร้านขายผลิตภัณฑ์ยังตั้งอยู่ริมถนนทางหลวงจึงทำให้ผู้ที่สัญจรไปมาสามารถมองเห็นและแวะซื้อผลิตภัณฑ์ได้สะดวก และมีผลิตภัณฑ์จำนวนมาก

การทำเครื่องปั้นดินเผาในหมู่บ้านมอญนั้น นางเป่า เลี้ยงสุข วัย 60 ปี ประธานกลุ่มเครื่องปั้นดินเผา ได้เล่าว่า ชาวบ้านในชุมชนบ้านมอญจำนวนกว่าร้อยหลังคาเรือน ประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา ชาวบ้านเกือบทุกคนเรียนรู้การทำเครื่องปั้นดินเผากันตั้งแต่จำความได้ ผ่านการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ตั้งแต่ปู่ยายสู่พ่อแม่ จนกระทั่งถึงลูกหลาน โดยจุดเด่นที่ทำให้ดินเผาบ้านมอญได้รับความนิยมไปทั่วประเทศเพราะมีดินเหนียวคุณภาพสูง และปั้นง่าย เผาแล้วเนื้อดินไม่แตกกราน ซึ่งวัตถุดิบจะขุดจาก “บึงเขาดิน” ซึ่งมีพื้นที่ดินกว่า 600 ไร่ อยู่ห่างจากหมู่บ้านแค่ 500 เมตร

นอกจากนี้ทางกลุ่มได้มีการคิดค้นรูปแบบและลวดลายใหม่ ๆ ไม่จำกัดแค่ปั้นโถงเท่านั้น งานเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญเป็นงานที่ทำด้วยมือทุกขั้นตอนเหมาะสำหรับเป็นของใช้ในบ้านและของฝากที่ระลึกอีกด้วย

นางเป้า เลี้ยงสุข ประธานกลุ่มเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

ความมีชื่อเสียงของเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญเป็นที่รู้จักทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ นางมาลี เรืองบุญ รองประธานกลุ่มเครื่องปั้นดินเผา เล่าให้ฟังว่า ร้านค้าเหล่านี้ เป็นแหล่งที่พ่อค้าที่จังหวัดอื่นจะมารับเครื่องปั้นดินเผาไปขายต่อทั่วประเทศ เช่น ส่งร้านค้าของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว และร้านขายของตกแต่งบ้าน และสวน ทั้งกรุงเทพฯ เชียงใหม่ ภูเก็ต และเมืองพัทยา เป็นต้น แม้กระทั่งพ่อค้าที่อำเภอเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ก็ยังมารับดินเผาบ้านมอญไปขายต่อ เพราะมีลวดลายสวยงาม และราคาถูกกว่าเมื่อเทียบกับแหล่งผลิตที่อื่น นอกจากนั้นยังมีพ่อค้ารับซื้อส่งออกไปต่างประเทศด้วย เช่น สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น เป็นต้น

เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ ตำบลบ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นภูมิปัญญาที่เป็นมรดกตกทอดมากกว่า 200 ปีในปีพ.ศ.2548 ได้รับการสนับสนุนจากจังหวัดนครสวรรค์ ให้มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ จัดเป็นการแสดงถึงวิถีชีวิตของชุมชนบ้านมอญ และการจัดเป็นศูนย์สาธิตด้านกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดของชุมชนด้านภูมิปัญญาการทำเครื่องปั้นดินเผาเพื่อเยาวชนรุ่นหลังต่อไป

ของฝากที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครสวรรค์มีจำนวนมากหลายประเภท มีทั้งสินค้าสำหรับอุปโภค และบริโภค จุดเด่นคือ มีคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐาน จนเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไปทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

กิจกรรมท้ายบทที่ 6

เรื่อง ของฝากที่มีชื่อเสียง

คำชี้แจง กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนเห็นว่า ของฝากชนิดใดที่มีชื่อเสียงที่สุดของจังหวัดนครสวรรค์จงอธิบาย
.....
2. นักเรียนคิดว่า น้ำตาลสดเกยไชยในอนาคตจะยังคงได้รับความนิยมหรือไม่ เพราะเหตุใด หากคิดว่าจะได้รับความนิยม นักเรียนเห็นว่าควรปรับปรุงในเรื่องใด
.....
3. น้ำตาลสดแบบธรรมชาติ และน้ำตาลสดแบบสเตอริไรส์มีความแตกต่างกันอย่างไร และ จงอธิบายข้อดีข้อเสียของน้ำตาล
.....
4. นักเรียนเห็นว่า เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ ควรปรับปรุงในเรื่องใด เพื่อให้คงความเป็นยอด นิยม และเป็นที่ยอมรับต่อไปอย่างไรจงอธิบายพร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ
.....
5. นักเรียนคิดว่า ขนมโมจิ ในรูปแบบใหม่ เหมาะสมกับสังคมในยุคปัจจุบัน อย่างไร จงอธิบาย
.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมเสนอแนะ

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนสำรวจผลิตภัณฑ์ที่มีในท้องถิ่นของตนเองแล้วรวบรวมทำแผ่นพับ ประชาสัมพันธ์ เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าภายในชุมชนของนักเรียน
2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ เป็นพิธีกรรายการ ของฝากที่มีชื่อเสียงของจังหวัด นครสวรรค์ แล้วนำมาแสดงหน้าชั้นเรียน

ต้นน้ำเจ้าพระยา อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

บทที่ 3

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ของดีเมืองสีแคว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ จังหวัดนครสวรรค์ สรุปผลได้ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.1.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ของดีเมืองสีแคว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

1.1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ของดีเมืองสีแคว

1.2 ขอบเขตของการศึกษา

1.2.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ของดีเมืองสีแควของดีเมืองสีแคว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ จังหวัดนครสวรรค์มีเนื้อหาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของจังหวัดนครสวรรค์ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บทดังนี้ บทที่ 1 เมืองสีแควที่น่ารู้จัก บทที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บทที่ 3 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ บทที่ 4 ประเพณีท้องถิ่น บทที่ 5 วรรณกรรมท้องถิ่น และบทที่ 6 ของฝากที่มีชื่อเสียง แต่ละบทมีภาพประกอบเนื้อหา และมีกิจกรรมท้ายบทที่บูรณาการทักษะทางภาษาสอดคล้องกับตัวชี้วัดในวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.2.2 การตรวจสอบคุณภาพของหนังสือที่สร้างขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถการสอนภาษาไทย จำนวน 3 ท่าน ประเมินโดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องแล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข นำหนังสือที่ได้รับการปรับปรุงแล้วให้นักเรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ จังหวัดนครสวรรค์จำนวน 10 คน ประเมินโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า

1.3 การสร้างและพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ผู้ศึกษาได้วางแผนในการสร้างหนังสือ 2 ขั้นตอนดังนี้

1.3.1 กำหนดลักษณะหนังสือ ผู้ศึกษาได้กำหนดลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติมคือเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีอายุระหว่าง 9-12 ปี แหล่งที่มา

ของเรื่องคือสภาพทั่ว ๆ ไปของจังหวัดนครสวรรค์โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บทดังนี้ ความรู้เกี่ยวกับสภาพทั่ว ๆ ไปของจังหวัดนครสวรรค์ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บทดังนี้ บทที่ 1 เมืองสี่แควที่น้ำรู้จัก บทที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บทที่ 3 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ บทที่ 4 ประเพณีท้องถิ่น บทที่ 5 วรรณกรรมท้องถิ่น และบทที่ 6 ของฝากที่มีชื่อเสียง แต่ละบทมีคำอธิบายศัพท์ มีภาพประกอบเนื้อหา และมีกิจกรรมท้ายบทที่มีลักษณะการบูรณาการทักษะทางภาษาสอดคล้องกับตัวชี้วัดในวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.3.2 การสร้างและพัฒนาหนังสือ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีขั้นตอน

ดังนี้คือ ขั้นตอนการสร้างหนังสือ ขั้นตอนปรับปรุงคุณภาพหนังสือโดยอาศัยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และขั้นตอนตรวจสอบคุณภาพของหนังสือ โดยนำหนังสือที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินอีกครั้ง โดยดำเนินการดังนี้

- 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ววิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานการเรียนรู้เนื้อหาหนังสือ เนื้อหาหนังสือ กิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัยของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- 2) ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม
- 3) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่ว ๆ ไปของจังหวัดนครสวรรค์โดยศึกษาจากเอกสาร และหนังสือ นำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือ
- 4) กำหนดชื่อเรื่องของหนังสือให้สอดคล้องกับเนื้อหา
- 5) กำหนดโครงสร้างของหนังสือ โดยนำผลจากการศึกษาหลักสูตรและกรอบแนวคิดมาเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์
- 6) เรียบเรียงเนื้อหาที่ได้จากการศึกษา จากตำรา และเอกสารต่าง ๆ เพื่อเขียนหนังสือแนวสารคดีเชิงความรู้
- 7) จัดพิมพ์หนังสือเป็นรูปเล่มขนาดหนังสือ 18.5 x 26 เซนติเมตร ซึ่งเป็นขนาดที่เหมาะสม โดยมีภาพประกอบให้ และกิจกรรมท้ายบทที่บูรณาการทักษะทางภาษาเพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์
- 8) สร้างแบบประเมินคุณภาพของหนังสือของหนังสืออ่านเพิ่มเติม 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องสำหรับผู้เชี่ยวชาญประเมิน ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับนักเรียน
- 9) นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความชำนาญด้านการสอนภาษาไทยจำนวน 3 คน พิจารณาประเมินคุณภาพของหนังสือ พร้อมให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงหนังสือ

10) นำหนังสือมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน แล้วนำไปทดลองให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ จำนวน 10 คน อ่านและสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม

11) จัดทำรายงานสรุปผลการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ของดีเมืองสี่แคว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ จังหวัดนครสวรรค์

1.4 สรุปผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1.4.1 ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม คือหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีอายุระหว่าง 9-12 ปี แหล่งที่มาของเรื่องคือ สภาพทั่ว ๆ ไปของจังหวัดนครสวรรค์ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บทดังนี้ บทที่ 1 เมืองสี่แควที่น่ารู้จัก บทที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บทที่ 3 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ บทที่ 4 ประเพณีท้องถิ่น บทที่ 5 วรรณกรรมท้องถิ่น และบทที่ 6 ของฝากที่มีชื่อเสียง มีภาพประกอบเนื้อหา และมีกิจกรรมท้ายบทที่มีลักษณะการบูรณาการทักษะทางภาษาสอดคล้องกับตัวชี้วัดในวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนวการเขียนเป็นแบบสารคดี รูปเล่มหนังสือใช้รูปเล่มมาตรฐานทั่วไปขนาด 18.5 x 26 เซนติเมตร

1.4.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ในระดับ 1.00 ซึ่งมีรายการประเมิน 5 ด้านดังนี้

(1) ด้านการจัดทำรูปเล่มการพิมพ์ในภาพรวม มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระดับ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า การออกแบบปกหนังสือสวยงาม น่าสนใจ สอดคล้องกับเนื้อหา รูปเล่มน่าอ่าน ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและการพิมพ์ตัวสะกดการันต์ถูกต้อง

(2) ด้านเนื้อหา ในภาพรวมมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระดับ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า การแบ่งเนื้อหาของแต่ละบทมีความเหมาะสม ความยาวของบทเรียนมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับวัยของผู้เรียน เนื้อหาถูกต้องและสอดคล้องกับหลักสูตร รวมทั้งยังให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา

(3) ด้านการใช้ภาษาในภาพรวม มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าการใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจนเข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและคำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม

(4) ด้านภาพประกอบในภาพรวม มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อหา มีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ ดึงดูดความสนใจให้อยากอ่าน เนื้อหาช่วยให้เข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น

(5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับในภาพรวม มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าหนังสือมีส่วยช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดนครสวรรค์ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน หนังสือมีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน

การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ประเมินโดยแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า โดยมีคุณภาพรวมทุกด้านมีความเหมาะสมมากที่สุด มีรายการประเมิน 5 ด้านดังนี้

(1) ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ ในภาพรวมนักเรียนมีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.92) โดยมีรายละเอียดดังนี้ ออกแบบปกหนังสือสวยงาม สอดคล้องกับเนื้อหา ขนาดของหนังสือมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

(2) ด้านเนื้อหา ในภาพรวมนักเรียนมีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.96) โดยมีรายละเอียดดังนี้ การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทความเหมาะสม การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นและกิจกรรมท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหา

(3) ด้านการใช้ภาษา ในภาพรวม นักเรียนมีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 5.00) โดยมีรายละเอียดดังนี้ การใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

(4) ด้านภาพประกอบ ในภาพรวมนักเรียนมีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 5.00) โดยมีรายละเอียดดังนี้ ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง

มีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ ดึงดูดให้อยากอ่าน เนื้อหาบทเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น

(5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ในภาพรวมนักเรียนมีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 5.00) โดยมีรายละเอียดดังนี้ หนังสือมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดนครสวรรค์ ช่วยส่งเสริมให้มินิรักการอ่านและการอนุรักษ์ของดีของจังหวัดนครสวรรค์ และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

2. การอภิปรายผล

ผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ของดีเมืองสี่แคว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและนักเรียน ได้ว่าหนังสือมีความเหมาะสมมาก โดยแสดงความคิดเห็นดังนี้

2.1 ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าในด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความคิดเห็นว่าการออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$ = 5.00)

ดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของ จินตนา ไบกาซูยี (2536: 204) กล่าวว่า หน้าปกเป็นหัวใจของเรื่อง เป็นสิ่งแรกที่ชักจูงให้ผู้อ่านอยากอ่าน อยากเปิดหนังสือดูภายใน จึงควรออกแบบให้หน้าปกมีสีสันสะดุดตาโดยดึงหัวใจของเรื่องออกมา หรือนำตอนหนึ่งตอนใดของเนื้อเรื่องที่ น่าสนใจ เราใจให้อยากเปิดดูภายใน เน้นความสะดุดตา อ่านง่าย ดูแปลก มีชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงชนิดและขนาดตัวอักษรของข้อความบนปกด้วย ควรยึดหลักให้อ่านง่าย สะดุดตา เลือกวางตำแหน่งของข้อความบนปกโดยใช้หลักการออกแบบที่ดี

2.2 ด้านเนื้อหา

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าในด้านเนื้อหา การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความคิดเห็นว่าการแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$ = 5.00) ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับ ชุตติมา สัจจนันท์ และคณะ (2542: 91) กล่าวว่าด้านเนื้อหา พิจารณาจากเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม

นอกจากนั้นผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ จินตนา ไบกาซูยี (2542:134) ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมได้ เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวนักเรียน เป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นตนเองและส่งผลให้ช่วยกันอนุรักษ์ท้องถิ่นได้อีกด้วย

ส่วนด้านผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ากิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความคิดเห็นว่ากิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหาว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ จินตนา ไบกาซูยี (2536: 147-179) ได้กล่าวว่า กิจกรรมท้ายบทเป็นสิ่งสำคัญมาก ที่มุ่งให้ผู้อ่านได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กิจกรรมท้ายบทควรช่วยส่งเสริมความรู้ที่กล่าวมาแล้วในบท ช่วยให้ผู้อ่านมีความคิดกว้างขึ้นและกิจกรรมท้ายบทควรมีความสอดคล้องกับเนื้อหา

2.3 ด้านการใช้ภาษา

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าในด้านการใช้ภาษา การใช้ภาษา มีความชัดเจน เข้าใจง่าย มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความคิดเห็นว่าการใช้ภาษา มีความชัดเจนเข้าใจง่าย ว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็น ของสมพร จารุณัฐ (2538: 23-28) กล่าวไว้เกี่ยวกับการใช้ภาษา ถูกต้องชัดเจน สละสลวย เข้าใจง่าย และการอธิบายกะทัดรัดไม่วกวน

2.4 ด้านภาพประกอบ

ในด้านภาพประกอบ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความคิดเห็นว่า ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ถวัลย์ มาศจรัส (2535: 79-80) กล่าวได้ว่า ภาพประกอบควรมีลักษณะช่วยเสริมให้เนื้อหาเด่นชัดยิ่งขึ้น ช่วยดึงดูดความสนใจและช่วยเสริมสร้างจินตนาการ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความคิดเห็นว่า ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$)

ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สมพร จารุณัฐ (2538: 108-124) ได้กล่าวเกี่ยวกับการใช้ภาพประกอบไว้ดังนี้ ภาพช่วย ภาพประกอบมีสีสันหลากหลาย ภาพสวยงามและชัดเจน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าในด้านภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหาบทเรียนมีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความคิดเห็นว่า ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหาบทเรียน ว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สมพร จารุณัฐ (2538: 108-124) ได้กล่าวเกี่ยวกับการใช้ภาพประกอบไว้ดังนี้ ภาพช่วยดึงดูดความสนใจ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าในภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น มีความเหมาะสม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความคิดเห็นว่า ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้นว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สมพร จารุณัฐ (2538: 108-124) ได้กล่าวเกี่ยวกับการใช้ภาพประกอบไว้ดังนี้ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจ

2.5 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าในด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ หนังสือมีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับ หนังสือมีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของจินตนา ไบกาซูยี (2542: 8) ที่กล่าวถึงคุณค่าประโยชน์ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กคือ ช่วยให้เด็กรู้จักเลือกอ่านหนังสือ อ่านหนังสือเป็น อ่านหนังสือเก่ง และเกิดนิสัยรักการอ่าน

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าในด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ หนังสือมีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ระดับ 1.00 ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความคิดเห็นว่า หนังสือมีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของจินตนา ไบกาซูยี (2542: 8) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ซึ่งเขียนไว้ในจุดประสงค์ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กว่าจะต้องช่วยสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการสร้างหนังสือครั้งต่อไป

3.1.1 ครูควรรวบรวมข้อมูลด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับท้องถิ่นของนักเรียนเช่น วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

3.1.2 ควรให้มีการส่งเสริมการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมในลักษณะอื่น ที่ทันสมัย เช่นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนรักการอ่านมากยิ่งขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการนำหนังสือไปใช้

3.2.1 ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหนังสือให้เข้าใจ ชัดเจนเพื่อให้สามารถแนะนำผู้เรียนให้ใช้หนังสือได้อย่างถูกต้อง

3.2.2 การใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการอ่าน เขียนภาษาไทยอย่างน้อยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.2.3 ครูผู้สอนควรเน้นย้ำให้ผู้เรียนทำกิจกรรมท้ายบทตามที่ระบุไว้ เพื่อ ตรวจสอบความรู้เบื้องต้นของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3.2.4 ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการบูรณาการทักษะทางภาษาทั้งการฟัง การดู การอ่านและการเขียน ให้สัมพันธ์กับเนื้อหาเพื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาและการคิดวิเคราะห์ แก่นักเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ (2540) *คู่มือการปฏิรูปการศึกษา* กรุงเทพมหานคร การศาสนา
_____. (2544) *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544* กรุงเทพมหานคร
พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว).
_____. (2545) *เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*
กรุงเทพมหานคร การศาสนา
- กรมวิชาการ (2546) *คู่มือการจัดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์* กรุงเทพมหานคร การศาสนา
- กระทรวงศึกษาธิการ (2552) *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*
กรุงเทพมหานคร ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กองเทพ เคลือบพินิจกุล (2542) *การใช้ภาษาไทย* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- กานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2546) *วิธีการอ่านหนังสือและการอ่านหนังสือให้เก่ง* กรมวิชาการ
กรุงเทพมหานคร ครูสภาลาดพร้าว
- จินตนา ไบกาชุย (2536) *การเขียนสื่อการเรียนการสอน* กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
_____. (2537) *การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก* กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
_____. (2542) *เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก* กรุงเทพมหานคร กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542) *การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน* กรุงเทพมหานคร ศิลปะ
บรรณาการ
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2546) *หนังสือเรียนภาษาไทย ม.1 เล่ม 1* กรุงเทพมหานคร อักษร
เจริญทัศน์
- ถวัลย์ มาศจรัส (2548) *เทคนิคและตัวอย่างการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่าน
เพิ่มเติม* กรุงเทพมหานคร มิตรใหม่
- ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงศ์ (2540) *หลักเกณฑ์การพิจารณาคุณค่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม*
กรุงเทพมหานคร บิสซิเนสเวิลด์
- บันลือ พงกษะวัน (2533) *มิติใหม่ในการสอนอ่านภาคปฏิบัติ อันดับที่ 8* กรุงเทพมหานคร
ไทยวัฒนาพานิช

- ประทีป ศรีรุ่ง (2555) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “ท่องแดนปากพะยูน” สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดพัทลุง วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ราชบัณฑิตยสถาน (2554) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* กรุงเทพมหานคร
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ 2556
- รัถพร ชังธาดา (2531) *หนังสือสำหรับเด็ก* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร
- ราตรี ผลโชน (2550) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง มนต์เสน่ห์เทพสถิต สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ลักขณา รอดสน (2540) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านเรื่อง
เรือ..สายน้ำ ...และชีวิตชาวปทุมธานีระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจังหวัดปทุมธานี
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์การสอน) บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วรรณิ โสมประยูร (2544) *การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา* กรุงเทพมหานคร
ไทยวัฒนาพานิช
- วาริ ถิรจิตร (2551) *หลักการวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนในระดับประถมศึกษาเอกสารคำสอนวิชา*
413615 กรุงเทพมหานคร มปท.
- สมพร จารุณัฐ (2538) *คู่มือการเขียนเรื่องบันทึงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก* กรุงเทพมหานคร
สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- _____. (2542) *คู่มือการเขียนบันทึงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย*
อันดับที่ 4 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ครูสภา
ลาดพร้าว
- สมัย สุทธิธรรม (2541) *สารคดีชุด ถิ่นทองของไทยนครสวรรค์* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง (2542) *วัฒนธรรมไทย* กรุงเทพมหานคร มูลนิธิสารานุกรม
วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์
- สาวิตรี สิ้นสันธิเทศ (2551) การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่อง
ตำนานเมืองลพบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- สุจริย์ วัฒนชนสรณ์ (2551) การสร้างหนังสือเพิ่มเติมเรื่อง ปากช่องของเราสำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 4
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545) *หลักและวิชาการอ่านภาษาไทย* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร
ไทยวัฒนาพานิช
- สุพรรณิ วราทร (2545) *การอ่านมีประสิทธิภาพ* โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- สุภรณ์ โอเจริญ (2528) *นครสวรรค์ : รัฐกึ่งกลาง* รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
ท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ กรุงเทพมหานคร วิทยาลัยครุนครสวรรค์
- สุรตนา พันธุ์ปัทม (2549) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องภูมิภาคตำบลในจังหวัดชัยนาท
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
หลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุรีย์พร ศรคำรณ (2551) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “บ้านลาดบ้านเรา” สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุวรรณี สุนทรารักษ์ (2549) การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องพญาคำสอนชาวอีสาน สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงแรมดอนมดแดง (บ้านดงบัง) จังหวัดอุบลราชธานี
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เสนีย์ วิลาวรรณ (2547) *หนังสือเรียนสาระเพิ่มเติม การเขียน 1 ช่วงชั้นที่ 4* กรุงเทพมหานคร
วัฒนาพานิช
- เอมอร เนียมน้อย (2551) *พัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธี SQ3R*. ครั้งที่ 1
กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- Harris, Larry A. and Smith, Carl B. (1986). *Reading Instruction Diagnostic Teaching in the Classroom*. New York : Holt, Rinehart and Winston.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ชื่อ นางพเยาว์ โพธิ์อ่อน

สถานที่ทำงาน สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต3
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านพนมรอก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์
 วุฒิการศึกษา คม. สาขาหลักสูตรและการสอนวิชาเอกภาษาไทยมหาวิทยาลัยราชภัฏ
 นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

ประสบการณ์หรือความชำนาญ

- ครูชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติการสอนเป็นเวลา 32 ปี
- กำลังศึกษาต่อปริญญาเอก การจัดการการศึกษาและเรียนรู้
- เป็นวิทยากรบรรยายผลงานนวัตกรรมครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

2. ชื่อ นางสาวศิริลักษณ์ อินทา

สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนท่าวังผาพิทยาคม อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน
 วุฒิการศึกษา กศ.ม.ภาษาไทยมหาวิทยาลัยนเรศวร
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ ครูชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติการสอนเป็นเวลา 20 ปี

3. ชื่อ นางกิงกาญจน์ สมจิตต์

สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนสตรีศรีน่านอำเภอเมือง จังหวัดน่าน
 วุฒิการศึกษา ศษ.ม. การสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติการสอนเป็น
 เวลา 15 ปี

ภาคผนวก ข

สำเนาหนังสือเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่ ศธ0522.16 (บ)/ 496

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

14 ตุลาคม 2556

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางเพียร โพธิ์อ่อน

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางจิรพันธ์ ชมชื่น นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษา ค้นคว้าอิสระ เรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ของดีเมืองสี่แคว สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดพนมเศษ อำเภอบางบาล จังหวัดนครสวรรค์ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ชิ้นหนึ่งแล้วแต่เพื่อให้เครื่องมือ ที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สอนวิชาภาษาไทย ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและ ให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วยสำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึง ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรณพ จินะวัฒน์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

โทรสาร. 0-2503-3566-7

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 081 - 1804063

ภาคผนวก ค

ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะ

การออกแบบหนังสือสวยงามน่าสนใจดี การแบ่งเนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นดี การใช้ภาษามีความเข้าใจง่าย ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดี หนังสือมีส่วนช่วงส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน

เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ออกแบบรูปเล่ม น่าสนใจ ภาษาที่ใช้กะทัดรัด เข้าใจง่าย เนื้อหาส่งเสริมให้ผู้เรียนรักและหวงแหนท้องถิ่นของตนเอง ได้เป็นอย่างดี

กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหาดี ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องเหมาะสม น่าสนใจ

ภาคผนวก ง

ผลการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยผู้เชี่ยวชาญ

ตารางผนวกที่ 1.1 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์
โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1. การออกแบบปกหนังสือสวยงาม น่าสนใจ	1.00	1.00	1.00	1.00
2. การออกแบบปกสอดคล้องกับ เนื้อหา	1.00	1.00	1.00	1.00
3. การจัดทำรูปเล่มให้ดูน่าอ่าน	1.00	1.00	1.00	1.00
4. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้น และวัยของผู้เรียน	1.00	1.00	1.00	1.00
5. ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน	1.00	1.00	1.00	1.00
6. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัย ของผู้เรียน	1.00	1.00	1.00	1.00
7. การพิมพ์ และการสะกดคำถูกต้อง	1.00	1.00	1.00	1.00

จากตารางผนวกที่ 1.1 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นในด้านการจัดทำรูปเล่มและการ
พิมพ์ ในภาพรวมมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ1.00 เมื่อพิจารณาใน
รายละเอียด พบว่าแต่ละรายการมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีสอดคล้อง เท่ากับ1.00

ตารางผนวกที่ 1.2 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1. การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม	1.00	1.00	1.00	1.00
2. ความยาวของบทเรียนเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	1.00	1.00	1.00	1.00
3. การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย	1.00	1.00	1.00	1.00
4. เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	1.00	1.00	1.00	1.00
5. เนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตร	1.00	1.00	1.00	1.00
6. ความถูกต้องของเนื้อหาที่น่าเสนอ	1.00	1.00	1.00	1.00
7. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น	1.00	1.00	1.00	1.00
8. กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	1.00	1.00	1.00	1.00

จากตารางผนวกที่ 1.2 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นในด้านเนื้อหาในภาพรวมเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าแต่ละรายการมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าแต่ละรายการมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีสอดคล้อง เท่ากับ 1.00

ตารางผนวกที่ 1.3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านการใช้ภาษา โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1. การใช้ภาษาถูกต้องตามหลักภาษา	1.00	1.00	1.00	1.00
2. การใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่าย	1.00	1.00	1.00	1.00
3. การใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	1.00	1.00	1.00	1.00
4. คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม	1.00	1.00	1.00	1.00

จากตารางผนวกที่ 1.3 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นในด้านการใช้ภาษาในภาพรวมมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าแต่ละรายการมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีสอดคล้อง เท่ากับ 1.00

ตารางผนวกที่ 1.4 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านภาพประกอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง	1.00	1.00	1.00	1.00
2. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจน น่าสนใจ	1.00	1.00	1.00	1.00
3. การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ	1.00	1.00	1.00	1.00
4. ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อ่านเนื้อหาบทเรียน	1.00	1.00	1.00	1.00
5. ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น	1.00	1.00	1.00	1.00
6. จำนวนภาพประกอบมีความเหมาะสม	1.00	1.00	1.00	1.00

จากตารางผนวกที่ 1.4 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นในด้านภาพประกอบในภาพรวมมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าแต่ละรายการมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีสอดคล้อง เท่ากับ 1.00

ตารางผนวกที่ 1.5 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ
โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดนครสวรรค์	1.00	1.00	1.00	1.00
2. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน	1.00	1.00	1.00	1.00
3. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ของดีจังหวัดนครสวรรค์	1.00	1.00	1.00	1.00
4. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1.00	1.00	1.00	1.00
5. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	1.00	1.00	1.00	1.00

จากตารางผนวกที่ 1.5 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นในด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับในภาพรวม มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าแต่ละรายการมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีสอดคล้อง เท่ากับ 1.00

ตารางผนวกที่ 1.6 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยรวม

รายการประเมิน	ค่า IOC
1. ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์	1.00
2. ด้านเนื้อหา	1.00
3. ด้านการใช้ภาษา	1.00
4. ด้านภาพประกอบ	1.00
5. ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	1.00

จากตารางผนวกที่ 1.6 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ เนื้อหา การใช้ภาษา ภาพประกอบ คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ในภาพรวมมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าแต่ละรายการมีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีสอดคล้อง เท่ากับ 1.00

ผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม ของดีเมืองสี่แคว โดยการสอบถามนักเรียน
 ผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม ของดีเมืองสี่แคว โดยการสอบถามนักเรียน
 ปรากฏผล ดังนี้

ตารางผนวกที่ 2.1 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ โดยนักเรียน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา	4.90	0.32	มากที่สุด
3. การจัดทำรูปเล่มให้ดูน่าอ่าน	4.90	0.32	มากที่สุด
4. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัย ของผู้เรียน	4.90	0.32	มากที่สุด
5. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของ ผู้เรียน	4.90	0.32	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.92	0.14	มากที่สุด

จากตารางผนวกที่ 2.1 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับการจัดพิมพ์รูปเล่มและการพิมพ์ว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}=4.92$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจนักเรียนเห็นว่าเป็นความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}=5.00$) รองลงมาได้แก่ การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา การจัดทำรูปเล่มให้ดูน่าอ่าน ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}=4.90$)

ตารางผนวกที่ 2.2 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านเนื้อหาโดยนักเรียน

รายการประเมิน		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
2.	การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย	4.90	0.32	มากที่สุด
3.	เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับของ ผู้เรียน	4.90	0.32	มากที่สุด
4.	เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น	5.00	0.00	มากที่สุด
5.	กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.96	0.17	มากที่สุด

จากตารางผนวกที่ 2.2 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับด้านเนื้อหาว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด($\bar{x}=4.96$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสมเนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นกิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา นักเรียนเห็นว่าเป็นความเหมาะสมมากที่สุด($\bar{x}=5.00$) รองลงมาได้แก่ การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับของผู้เรียนเหมาะสมมากที่สุด($\bar{x}=4.90$)

ตารางผนวกที่ 2.3 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านการใช้ภาษา
โดยนักเรียน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การใช้ภาษาที่มีความชัดเจน เข้าใจง่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
3. คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	5.00	0.00	มากที่สุด

จากตารางผนวกที่ 2.3 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับด้านเนื้อหาว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}=5.00$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าการใช้ภาษาที่มีความชัดเจน เข้าใจง่ายการใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและคำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสมโดยนักเรียนเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}=5.00$)

ตารางผนวกที่ 2.4 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านภาพประกอบ
โดยนักเรียน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ	5.00	0.00	มากที่สุด
3. การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหาบทเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
5. ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	5.00	0.00	มากที่สุด

จากตารางผนวกที่ 2.4 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับด้านภาพประกอบมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}=5.00$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า

ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจการจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหาบทเรียนภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้นจำนวนภาพประกอบมีความเหมาะสมโดยนักเรียนเห็นว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}=5.00$)

ตารางผนวกที่ 2.5 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับโดยนักเรียน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดนครสวรรค์	5.00	0.00	มากที่สุด
2. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน	5.00	0.00	มากที่สุด
3. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ของดีจังหวัดนครสวรรค์	5.00	0.00	มากที่สุด
4. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	5.00	0.00	มากที่สุด
5. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	5.00	0.00	มากที่สุด

จากตารางผนวกที่ 2.5 พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}=5.00$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดนครสวรรค์ หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ของดีจังหวัดนครสวรรค์ หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}=5.00$) ช่วยสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

ตารางผนวกที่ 2.6 แสดงผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยรวม
โดยนักเรียน

รายการประเมิน		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์	4.92	0.14	มากที่สุด
2.	ด้านเนื้อหา	4.96	0.17	มากที่สุด
3.	ด้านการใช้ภาษา	5.00	0.00	มากที่สุด
4.	ด้านภาพประกอบ	5.00	0.00	มากที่สุด
5.	ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.97	0.09	มากที่สุด

จากตารางผนวกที่ 2.6 พบว่าในภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}=4.97$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าด้านการใช้ภาษา ด้านภาพประกอบ ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนพบว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x}=5.00$) รองลงมาได้แก่ ด้านเนื้อหา ($\bar{x}=4.96$) รองลงมาอีกได้แก่ ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ ($\bar{x}=4.92$)

ภาคผนวก จ

แบบประเมินความคิดเห็น

แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

เรื่อง ของดีเมืองสี่แคว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ
จังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

โดย   +1 หมายถึง   เหมาะสม
                  0   หมายถึง   ไม่แน่ใจ
                 -1   หมายถึง   ไม่เหมาะสม

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน		
	+1	0	-1
ด้านที่ 1 การจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์			
1. การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ			
2. การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา			
3. การจัดทำรูปเล่มให้ดูน่าอ่าน			
4. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน			
5. ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน			
6. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน			
7. การพิมพ์ และการสะกดคำถูกต้อง			
ด้านที่ 2 เนื้อหา			
1. การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม			
2. ความยาวของบทเรียนเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน			
3. การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย			
4. เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน			
5. เนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตร			
6. ความถูกต้องของเนื้อหาที่นำเสนอ			
7. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น			
8. กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา			

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน		
	+1	0	-1
ด้านที่ 3 การใช้ภาษา			
1. การใช้ภาษาถูกต้องตามหลักภาษา			
2. การใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่าย			
3. เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน			
4. คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม			
ด้านที่ 4 ภาพประกอบ			
1. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง			
2. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ			
3. การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ			
4. ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหาบทเรียน			
5. ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น			
ด้านที่ 5 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ			
1. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดนครสวรรค์			
2. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน			
3. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ของดีจังหวัดนครสวรรค์			
4. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์			
5. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ประเมิน

แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

เรื่อง ของดีเมืองสี่แคว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพนมเศษ จังหวัด นครสวรรค์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

โดย	5	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
	4	หมายถึง	เหมาะสมมาก
	3	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
	2	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
	1	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านที่ 1 การจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์					
8. การออกแบบปกหนังสือสวยงามน่าสนใจ					
9. การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา					
10. การจัดทำรูปเล่มให้ดูน่าอ่าน					
11. ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับชั้นและวัยของผู้เรียน					
12. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
ด้านที่ 2 เนื้อหา					
9. การแบ่งเนื้อหาแต่ละบทมีความเหมาะสม					
10. การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย					
11. เนื้อหาของหนังสือเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน					
12. เนื้อหาของหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น					
13. กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา					
ด้านที่ 3 การใช้ภาษา					
5. การใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
6. คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม					

ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านที่ 4 ภาพประกอบ					
6. ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง					
7. ภาพประกอบมีสีสันสวยงามชัดเจนน่าสนใจ					
8. การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมกับหนังสือ					
9. ภาพประกอบดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหาบทเรียน					
10. ภาพประกอบส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้น					
ด้านที่ 5 คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ					
6. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในจังหวัดนครสวรรค์					
7. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน					
8. หนังสือนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ของดีจังหวัดนครสวรรค์					
9. หนังสือนี้มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
10. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ประเมิน

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางจิรนนท์ ชมชื่น
วัน เดือน ปีเกิด	3 ตุลาคม 2499
สถานที่เกิด	อ.หันคา จ.ชัยนาท
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 2527
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนวัดพนมเศษ สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์
ตำแหน่ง	ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

